

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

XII^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

XXXVIII заседание, сряда, 4 декемврий 1902 г.

(Отворено въ 3 ч. и 15 м. слѣдъ пладнѣ подѣ прѣдседателството на подпрѣдседателя г. Д-ръ А. Ходжевъ.)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Умолява се г. секретаря да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Д. Филевъ: (Прочита списъка. Отсѣдствуватъ г. г. прѣдставителитѣ: Т. Бурмовъ, П. Бъчваровъ, Г. Василевъ, Д-ръ Г. Гаговъ, П. Драгулевъ, Г. Згуревъ, Д. Зографски, А. Каназирски, П. Каравеловъ, М. Милевъ, Т. Михайловъ, В. Поповъ, Веп. Поповъ, П. Тенчевъ, Х. Тоневъ, М. Хюсеиновъ и П. Чаушовъ.)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Отъ 188 народни прѣдставители отсѣдствуватъ 17; значи, има законниятъ съставъ и засѣданието ще се състои.

Прѣдседателството има да направи слѣдующитѣ съобщения.

Първо, постѣпилъ е отъ Министерството на Финанситѣ бюджетопроектъ за приходитѣ на Княжество България, който е раздаденъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, второ, бюджетопроектъ за разходитѣ по Министерството на Обществениѣ Сгради, Пжтищата и Съобщенията и този за приходитѣ и разходитѣ по постройката на желѣзнопжтнитѣ линии и пристанища.

Независимо отъ това, разрѣшени сж отпуски: на Анхиалския народенъ прѣдставитель г. Никола Шивачевъ 3 дена; на Варненския народенъ прѣдставитель г. Венедиктъ Поповъ 10 дена; на Старозагорския народенъ прѣдставитель г. Милю Милевъ 10 дена; на Сливенския народенъ прѣдставитель г. Георги Василевъ 4 дена, и на Конушкия народенъ прѣдставитель г. Д-ръ Никола Генадиевъ 3 дена.

Думата има г. Забуновъ.

Я. Забуновъ: Имамъ да направи едно питане къмъ г. Първия Министъръ. Чета въ вѣстницитѣ, че завчера, прѣди нѣколко дена, Атанасъ Ченгеловъ и Борисъ Чоновъ сж арестувани въ Драма, Македония, и въ участъка имъ е отнето здравето. Атанасъ Ченгеловъ, доколкото моитѣ свѣдѣния се простиратъ, е български подданикъ, билъ е първостепененъ учителъ въ България, агрономъ, земледѣлецъ, човѣкъ, който е оставилъ добри спомени и е една сила, която надали има друга по отношение на неговата специалностъ. Така сжщо и Борисъ Чоновъ е човѣкъ, който е свършилъ по земледѣлието. Азъ бихъ молилъ г. Министъръ-Президента да ми отговори знае ли за това и, ако не знае, моля го да вземе бѣлѣжка и да направи каквото може, за да се помогне на тия хора.

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: За случката нѣмамъ никакво извѣстие. Ще взема бѣлѣжка отъ вашето съобщение и ще направи нужното.

С. Славовъ: Имамъ да отправя едно питане къмъ г. Министра на Обществениѣ Сгради, но понеже той отсѣдствува, азъ ще го отправя до другитѣ г. г. министри, които въ всѣки случаи ще му го съобщатъ. Истина ли е, че компанията „Принцъ-Борисъ“ е подновила заявлението си за построяване на тѣснолинейната линия, и ако го е подновила, мисли ли министерството въ кжсо врѣме да разрѣши този въпросъ?

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Компанията е подновила своето прѣдложение. Нейното писмено прѣдложение се получи прѣди нѣколко дена; съобщено на нашия агентъ въ Парижъ и

оттамъ е прѣпратено въ министерството. Сега се намира на разглеждане въ надлежното министерство.

П. Вжжаровъ: Имамъ да направя слѣдующето питане къмъ г. Министра на Финанситѣ. Първоначалната комисиия по облагането съ данѣкъ гражданитѣ на гр. Врѣзникъ е обложила сѣжитѣ граждани въ двоенъ размѣръ, отъ по-рано плащания данѣкъ. Почти всичкитѣ сѣ били незадоволни и голѣми роптания се появили противъ тѣзи облагания; около 50 души отъ тѣхъ сѣ се обжалвали прѣдъ контролната комисиия съ молба за намаление на този данѣкъ. Контролната комисиия, по заповѣдь, види се, е оставила безъ послѣдствие тѣхната молба, като дава срокъ на сѣжитѣ тѣжители да се обжалватъ противъ нейнитѣ дѣйствия прѣдъ г. Министра на Финанситѣ и то въ 15-дневенъ срокъ, считанъ отъ деня на издаването обявление отъ Врѣзникското градско общинско управление. Такова било издадено на 25 миналия мѣсець. Но за голѣмо тѣхно отчуждаване, побързано било да се изпратятъ тѣзи облагателни списъци на главния бирникъ, оттамъ на обикновения бирникъ, който на 27-й започналъ и събралъ данѣцитѣ отъ ония лица, на които било прѣдоставено право да се обжѣжатъ отъ дѣйствията на контролната комисиия. Питамъ азъ: защо това така е направено и защо не сѣ били зачетени онѣзи дѣйствия на контролната комисиия, или пъкъ ще слѣдва, че едно беззаконие ражда друго?

Министъръ М. Сарафовъ: Съгласно закона, когато първоначалната комисиия направи опѣнката и опрѣдѣли данѣка върху занятията, тѣзи опрѣдѣления, слѣдъ утвърждение отъ Министра на Финанситѣ, могатъ да се събиратъ и данѣкътъ се внася доброволно. Въ цѣлото Княжество данѣкътъ върху занятията, споредъ опрѣдѣленията на първоначалнитѣ комисиия, се събира сега доброволно. Срокове за принудително събиране на данѣка не сѣ опрѣдѣлени; слѣдователно, нито екзекуция може да става, нито глоби могатъ да се налагатъ. Ако дѣйствително въ Трънъ се е събиралъ данѣкътъ и данѣкоплатцитѣ сѣ го платили, то е доказателство само, че тѣ сѣ били доволни отъ туй облагане и затова сѣ платили данѣка си. А пъкъ заявленията на онѣзи, които не сѣ доволни, когато дойдатъ въ Министерството на Финанситѣ, ще ги разгледамъ и ще направя по-нататѣкъ нужното.

П. Вжжаровъ: Не е доброволно.

Министъръ М. Сарафовъ: Доброволно данѣкътъ върху занятията се събира въ цѣла България, а онѣзи, които сѣ недоволни, може да го не платятъ и да чакатъ рѣшението на Министра на Финанситѣ.

Г-нъ Такевъ е ималъ добрината да направи едно питане относително Банката. Имамъ за това и интерпелация. Азъ съжалявамъ, че поради многото работа не съмъ могълъ да направя каквото трѣб-

ваше по издирването работитѣ въ Банката, но азъ съмъ направилъ приготвителни изучавания и въ твърдѣ скоро врѣме ще се съобрази съ искането на Събранието.

М. Такевъ: Едно питане имамъ къмъ г. Министра на Финанситѣ. Отъ с. Жилинци, Кюстендилска околия, имамъ една депеша. Тѣ казватъ, че съ едно рѣшение на респективния сѣдъ държавата е била осѣдена още на 9 юлий 1899 г. да имъ прѣдаде една гора отъ 12.000 декара — това е станало, защото държавата е оспорвала, но сѣдѣтъ присѣдилъ да имъ се повърне, — но тѣ заявяватъ, че и досега още държавата отказва да се подчини на това рѣшение и не ни прѣдава гората, макаръ че, споредъ закона за арбитражнитѣ рѣшения, арбитражнитѣ рѣшения влизатъ въ сила прови-зоарно за доволната страна, а недоволната би трѣбовало да ги обжалва. Държавата бѣше длѣжна да имъ прѣдаде гората, а пъкъ хазната, ако не е доволна, да се обърне къмъ сѣдилищата да търси по-нататѣшното разрѣшение на въпроса. Прочее, моля г. министра да освѣтли Събранието, какъ така, като е осѣдена държавата въ 1899 г. чрѣзъ арбитражно рѣшение, не е прѣдала и досега гората. Да обясни защо не е прѣдадена гората.

Министъръ М. Сарафовъ: Азъ моля г. Такева да ми даде депешата, защото не съмъ въ състояние сега да отговоря.

М. Такевъ: Едно питане имамъ къмъ г. Министра на Външнитѣ Работи. Извѣстно е, че споредъ закона за чиновницитѣ, никой чиновникъ не може да бѣде сѣцѣврѣменно и търговецъ. Кой сѣ били основанията на законодателя за това, нѣма нужда сега да ги разглеждаме. Отъ единъ нотариаленъ протестъ, публикуванъ неотколѣ въ нашата преса и въ една специална брошура отъ г. Ивана Говедаровъ, която е дошла до свѣдѣнието на г. министра, става явно, че нашиятъ дипломатически агентъ въ Бѣлградъ г. Величковъ и началникътъ на пресата въ нашето Министерство на Външнитѣ Работи сѣ търговци-печатари подъ фирмата „Говедаровъ и С-ие.“ Питамъ, прочее, съвмѣстимо ли е това положение на тия лица, единиятъ като дипломатически агентъ, а другиятъ като началникъ на пресата въ Министерството на Външнитѣ Работи, съ занятieto търговия, печатарство или какво и да е друго. Независимо отъ това, въ сѣщия този официаленъ документъ, въ сѣщата тази брошура, която цитира този нотариаленъ протестъ, се вижда, че както г. Величковъ, нашиятъ дипломатически агентъ въ Бѣлградъ, така сѣщо и г. Велчевъ, началникъ на пресата въ Министерството на Външнитѣ Работи, сѣ получавали дълги години субсидии отъ безотчетнитѣ фондове, за да защищаватъ на врѣмето каузата на едно правителство. Счита ли г. Министерътъ на Външнитѣ Работи, че тия високи длѣжности може да се занимаватъ отъ тия лица слѣдъ дивулгира-

нето на подобни нѣща, които въ всѣки случай не хармониратъ съ високото положение, което тѣ заематъ?

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Менѣ не ми е извѣстно за никакви търговски операции на чиновници въ моето министерство; това, което говори г. Такевъ, за мене е ново. Колкото се касае за употреблението на безотчетнитѣ фондове, то е въпросъ, по който азъ не мога нищо да отговоря, защото по него и мѣчно се събиратъ свѣдѣния.

М. Такевъ: Значи, Вамъ не е извѣстенъ този протестъ. Ще Ви го доставя.

Д. Драгиевъ: Имамъ да направя едно питане къмъ г. Министра на Търговията и Земледѣлието. Въ книга V на I-та извънредна сесия на Народното Събрание, стр. 2.031, четемъ: „на всички чиновници и служащи по измѣрването и надзора на горитѣ нѣма да се даватъ пѣтни и дневни пари за пѣтуване изъ районитѣ имъ“. Обаче Радомирскиятъ лѣсничей, нѣкой си Пехливановъ, тази есенъ, като е отишълъ да опрѣдѣли сѣчището въ общинската гора на нѣкои села отъ Дунишката околия, макаръ това му пѣтуване въ неговия районъ да не е мѣчно и да не коштува повече отъ 2—3 дена и да е пѣтувалъ съ конь, вземалъ е пѣтни пари отъ с. Горна-Козница 30 л., отъ с. Голѣма-Фуча — 20 л., отъ с. Мала-Фуча — 20 л. и отъ с. Бобовъ-Долъ — 20 л. и безъ да е издалъ досега на надлежнитѣ кметове каква да е разписка. Питамъ г. министра: не счита ли тая постѣпка на тоя чиновникъ за произволна и какво мисли да стори спрѣмо него?

Министъръ А. Людскановъ: Нищо не ми е извѣстно за това, което говори г. Драгиевъ. Вземамъ бѣлѣжка отъ това. Само ще го моля да ми даде имената на селата. Ще направя справка и, ако се окаже вѣрно, ще направя дълга си.

В. Димчевъ: Моля г. Министра на Финанситѣ да вземе свѣдѣние отъ слѣдующитѣ двѣ мои питання. Първо. Споредъ чл. 55, забѣлѣжката му, отъ закона за акцизитѣ върху питиетата, производителитѣ на грозде и сливи иматъ право да продаватъ на едро вино и ракии безъ патентъ. Това се практикува въ разстояние на много години, но въ послѣдно врѣме Министерството на Финанситѣ захванало е да утвърждава постановленията за налагане глоби на производителитѣ на грозде и сливи, които продаватъ на едро, на туй основание, че тѣ били питиепродавци на дребно. Вслѣдствие на това нѣкои отъ сѣдилищата осѣдили такива производители на голѣми глоби. За да се не облага населението съ излишни глоби, нужно е единъ ясенъ текстъ на закона: или да се прѣдвиди въ закона, че не се изключватъ такива производители, когато сѣ питиепродавци на дребно, и че трѣбва да плащатъ патентъ, макаръ че произвеждатъ вино и

ракия отъ свои произведения, или пъкъ Министерството на Финанситѣ не би трѣбвало да утвърждава такива постановления. Ако Министерството на Финанситѣ има намѣрение да поправи тази лоша практика, не мисли ли г. Министърътъ на Финанситѣ, че е по-добрѣ да внесе едно прѣдложение законодателно, за да се измѣни забѣлѣжката при чл. 55, за да знаятъ българскитѣ граждани, че които сѣ питиепродавци на дребно и отъ свои произведения не може да продаватъ на едро, за да се не излагатъ на излишни глоби.

Второ, фабрикантитѣ тютюнопроизводители или тютюнджийскитѣ еснафъ е подалъ заявление до народното прѣдставителство, а така сѣщо до г. Министра на Финанситѣ да иска да стане едно измѣнение въ таблицата за продажбата на тютюнитѣ, т. е. за бандерола. Министерството на Финанситѣ ако мисли да внесе пѣкое прѣдложение за удовлетворение на тази молба, тогазъ народното прѣдставителство да чака, кога Министерството на Финанситѣ ще внесе такова прѣдложение. Ако не, по едното и по другото г. Министърътъ на Финанситѣ да каже, че има или нѣма намѣрение да внесе прѣдложения законодателни, за да вземемъ мѣрки по частна инициатива да го направимъ. Азъ мисля, че такива проекти, които иматъ свръзка съ приходната частъ на бюджета, е прѣдпочтително да излизатъ по инициативата на Министерството на Финанситѣ и затуй прави прѣдложение, за да вземемъ свѣдѣния отъ г. Министра на Финанситѣ, дали мисли да внесе такива проекти или не, та да знаемъ ние да ги внесемъ.

Министъръ М. Сарафовъ: На първия въпросъ. Отъ нѣколко години насамъ вече Министерството на Финанситѣ счита, че по чл. 55 отъ закона за акциза върху питиетата, само на едро когато търгуватъ производителитѣ на спиртни питиета, само тогава тѣ се освобождаватъ отъ патентъ, а когато търгуватъ на дребно, трѣбва да платятъ патентъ. Това се еднообразно практикува отъ всички, и то е отъ нѣколко години насамъ.

В. Димчевъ: Но не могатъ да продаватъ на едро.

Министъръ М. Сарафовъ: На едро продаватъ. Ако искатъ да продаватъ на дребно, трѣбва да си взематъ патентъ.

В. Димчевъ: Имате грѣшка, защото тѣзи, които продаватъ свои произведения на едро, сѣ облагани.

Министъръ М. Сарафовъ: На едро когато продаватъ, не даватъ патентъ — така е законътъ, — а на дребно когато продаватъ, трѣбва да платятъ патентъ. Така се практикува общо. Това е разбирането на министерството, и министерството не е правило нѣкакви нови разпорѣждания по тоя въпросъ. Единичката работа, която е направило Министерството на Финанситѣ, то е, че поиска да уреди

работата когато производители на едро купуват и чужда стока и искат да я продават заедно със своята безъ патентъ. Министерството на Финанситъ даде пужнитъ инструкции, какъ трѣбва да се постѣпва въ този случай, за да се прѣслѣдватъ виновнитъ.

По отношение въобще закона за акциза върху питеята и за тютюнитъ, азъ имахъ и другъ пътъ случай да кажа, че азъ готвя да внесе едно измѣнение на закона.

На втория въпросъ засега не мога да отговоря. Тѣзи тютюнофабриканти бѣха и при мене и ми изказаха своитъ болки. Въпросътъ трѣбва да се изучи, защото той е свързанъ съ единъ отъ най-големитъ и най-редовнитъ наши доходи. Азъ се занимавамъ съ тази работа и, щомъ бѣда готовъ, ще сезирамъ Народното Събрание, защото безъ него нищо не мога да направя.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще се пристѣпи къмъ дневния редъ.

На първо мѣсто на дневенъ редъ имаме доклада на бюджетарната комисиия по прѣдложението на г. Министра на Финанситъ за отпущане 50.000 л. свръхсметенъ кредитъ за македонскитъ бѣжанци. Умолява се г. докладчикътъ да се яви на трибуната.

Докладчикъ П. Шоповъ: Г-да народни прѣдставители! По вчера гласуваното прѣдложение да се разгледа съ спѣшностъ прѣдложението за отпущане 50.000 л., които да се употребятъ изключително за належащитъ нужди на бѣжанцитъ, които идатъ отъ Македония въ България, бюджетарната комисиия въ днешното си засѣдание, като разгледа това прѣдложение на г. Министра на Финанситъ, единодушно рѣши да се отпусне 50.000 л. свръхсметенъ кредитъ на името на г. Министра на Вътрѣшнитъ Работи, за да ги употребятъ за тази цѣль, за която се искатъ, и ме натовари, като докладчикъ, да докладвамъ това прѣдложение на бюджетарната комисиия и да помоля Народното Събрание да го приеме.

Рѣшението е слѣдующето: (Чете.)

„Рѣшение

за разрѣшаване на Министра на Вътрѣшнитъ Работи свръхсметенъ кредитъ отъ 50.000 л., който да се употребятъ изключително за належащитъ нужди на дѣйствително бѣднитъ македонски бѣжанци прѣзъ настоящата зима.*)

Разрѣшава се на Министра на Вътрѣшнитъ Работи свръхсметенъ кредитъ отъ 50.000 л., който

*) Ето мотивитъ на г. Министра на Финанситъ:

„Изложение на мотивитъ

върху прѣдложението за разрѣшаване на Министра на Вътрѣшнитъ Работи свръхсметенъ кредитъ отъ 50.000 л. за удовлетворение належащитъ нужди на дѣйствително бѣднитъ македонски бѣжанци прѣзъ настоящата зима.

Извѣстно е на народното прѣдставителство, че, вслѣдствие станалото въ турската империя вълнение, голѣма частъ отъ

да се употребятъ изключително за належащитъ нужди на дѣйствително бѣднитъ македонски бѣжанци прѣзъ настоящата зима.

Тоя кредитъ да се впише въ бюджета на Министерството на Вътрѣшнитъ Работи за 1902 г.“

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Г-да народни прѣдставители! Подиръ извѣстнитъ вамъ напоследѣтъ стѣбития въ Македония, почна едно изселване на тамошното население въ България. Положението на прѣселенцитъ бѣше такова, щото дѣйствително трѣбваше да му се притечемъ на помощъ. При всичко туй, ние не бързахме съ помощта, и то по двѣ причини. Не бързахме затуй, защото прѣдъ видъ нашитъ слаби финансови срѣдства не желаехме току веднага да се ангажираме. Но има и друга една причина: ние не желаехме да бързае съ даване помощъ отъ страна на правителството, за да не би това нѣкакъ да се прѣтълкува въ странство, да не би да се каже, че присѣтствието на нѣколко бѣжанци въ България дава поводъ на българското правителство да шуми и да насърчава косвено изселването. Ние прѣдпочетохме даже и да страдатъ бѣжанцитъ, отколкото да се изложимъ на упрекъ. Обаче трѣбва да прибавя, че ние се надѣвахме какво частната благотворителностъ ще ни замѣсти въ случая. А тя изпълни доста задоволително дълга си. Тукъ считамъ за длъжностъ да поблагодаря на всички лица и дружества, които съ лептата си се притекоха на помощъ на бѣжанцитъ. Особено за приятенъ дългъ считамъ да поблагодаря на Т. Ц. В. Княза и на Княгиня Клементина за щедритъ имъ подарѣци; послѣ на С.-Петербурското Славянско Благотворително Общество и, най-сетнѣ, за най-щедрия подарѣкъ, за който получилихъ съобщение току-що, за подарѣка на Негово Императорско Величество Руския Императоръ въ

тамошното българско население е папуснало своитъ огнища и е дошло въ българска територия, за да търси убѣжище и подслонъ. Останали безъ покривъ и лишени отъ срѣдства, тия бѣжанци днесъ се намиратъ въ положение печално. Понеже събранитъ помощи по инициатива на частни лица и дружества не сѣ били достатъчни да удовлетворятъ и най-належащитъ нужди на страждущитъ, Министерскиятъ Съветъ е постановилъ да се помоли Народното Събрание да разрѣши на Министра на Вътрѣшнитъ Работи свръхсметенъ кредитъ отъ 50.000 л., който да се отнесе къмъ бюджета на повѣреното му министерство за текущата година и който да се употребятъ изключително за нужди на дѣйствително бѣднитъ македонски бѣжанци прѣзъ настоящата зима, докогато напълнѣтъ едни отъ тия бѣглеци ще намѣрятъ удобенъ моментъ да се завърнатъ по домоветъ си, а други да се заловятъ и прѣдадатъ на мирни запятия въ България.

Прѣдъ видъ на това, моля почитаемото народно прѣдставителство да гласува и приеме съ спѣшностъ приложеното тукъ прѣдложение въ горната смисль.

Настоящото прѣдложение внасямъ азъ, за да се избѣгнатъ прѣдвиденитъ отъ п. 2 на чл. 30 отъ закона за отчетността на бюджета формалности, съ изпълнението на които щѣше да се замедли неговото внасяне.

София, 3 декември 1902 г.

Министъръ на Финанситъ: М. Сарафовъ“.

размърз на 10.000 рубли. (Продължителни ржкоплекания от дѣсницата и лѣвицата.)

Но, г-да, колкото и да бѣде похвална частната инициатива, въ случая тя не е достатъчна, за да удовлетвори всички нужди. Броятъ на прѣселенците достига вече 2.000 и постоянно се уголѣмява. Положението же на прѣселенците е едно отъ най-окаяните: тѣ се нуждаятъ почти отъ всичко; слѣдователно, ще трѣбва да направимъ и ние нѣщо отъ своя страна. На първо врѣме азъ мислѣхъ да съдѣйствувамъ за по-скоро то възвръщане на бѣжанците обратно въ тѣхните огнища. Вие знаете колко българинътъ е привързанъ о земята, о огнището си. И ако той се е рѣшилъ срѣдъ тази люта зима да напусне дома си, то го е направилъ отъ нѣмай-къдѣ. Туй съображение ме застави да спра своите настоявания, и то толкова повече, че извѣстията, които пристигаха отъ Македония, бѣха сѣ по-неутѣшителни: неизтоствата продължаваха, и отъ моя страна щѣше да бѣде безчовѣчно да настоявамъ да се връщатъ лица, които отъ неволи сѣ напуснали своите огнища. Истина, азъ и сега считамъ за свой дългъ да дѣйствувамъ въ тази смисълъ, т. е. за възвръщане на бѣжанците, но докогато не бѣде въ Македония въдворенъ редъ, за да бѣде всѣки гарантиранъ за имота и живота си, дотогава никакъвъ резултатъ отъ моите постѣпки не може да се очаква. И тъй, ще трѣбва, както казахъ, да се притечемъ и ние съ една сума за облекчение участъта на бѣжанците. Затова ви внесохме настоящето прѣдложение, и азъ ви моля да го гласувате единодушно. (Продължителни ржкоплекания отъ дѣсницата и лѣвицата.)

М. Такевъ: Азъ, като напълно поддържамъ мнѣнието на г. Първия-Министръ, единодушно да приемъ този скроменъ кредитъ, който въ нищо нѣма да обрѣжени държавния бюджетъ, моля, обаче, г. Министра на Вътрѣшните Работи да освѣтли народното прѣдставителство, по кой начинъ той мисли този кредитъ да се оползотвори цѣлѣсообразно; какъ той мисли да се раздаватъ тѣзи помощи; по кой начинъ собствено това раздаване ще стане.

Д. Христовъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдъ видъ на голѣмото и важно значение на тази помощъ, която рѣшихме, прѣдъ видъ. . . (Не се чува.) и прѣдъ видъ на този единодушенъ вотъ, не се съмнѣвамъ, съ който ще се гласува тая сума, азъ мисля, че ще умаловажимъ нейното значение, ако внасяме прѣдложения, подобни на онова на г. Такева. (М. Такевъ: Не е прѣдложение.) Азъ мисля, че г. Министрътъ на Вътрѣшните Работи ще си изпълни дълга, и въ това отношение нѣма да става споръ.

Прочее, моля да се пристѣпи къмъ гласуване веднага, безъ да се дава думата.

Министръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Азъ вѣрвамъ, г. Такевъ ще се задоволи, ако му кажа,

че, естествено, това не може да стане по личното усмотрѣние на министра, а ще се назначи една комисия отъ лица по-свѣдущи въ мѣстността; по тоя начинъ ще стане раздаването.

М. Такевъ: Това искахъ и азъ.

П. Вжжаровъ: Г-да народни прѣдставители! (Гласове отъ дѣсницата: Еее!) Чухме, че е постѣпило въ полза на сжните македонци бѣжанци едно грамадно материално пожертвуване отъ Великия Славянский Покровитель Руския Царъ Николай II и длъжностъ се налага на народното прѣдставителство да му изкаже своята благодарностъ по опрѣдѣления редъ за изказване такава благодарностъ. (Гласове: Съгласни!)

Министръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Азъ станяхъ тълкувателъ на чувствата на Народното Събрание и затуй поблагодарихъ, и вѣрвамъ, като вземате актъ отъ моите думи, съ това изказване вашата благодарностъ. (Гласове: Съгласни!)

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: На основание чл. 50 отъ правилника, ще се пристѣпи къмъ поименно гласуване на прѣдложението, което се прочете отъ г. докладчика. Моли г. секретаря да прочете списъка на г. г. народните прѣдставители.

Секретаръ Д. Филовъ: (Прочита списъка и г. г. народните прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — за;
Н. Абаджиевъ — (отсѣтствува);
П. Абрашевъ — (отсѣтствува);
И. Арнаутовъ — за;
А. Арсениевъ — за;
С. Арсениевъ — за;
Н. Бадински — за;
Х. Бакаловъ — за;
Т. Балабановъ — за;
М. Балтовъ — за;
Н. Беневъ — за;
Д. Благоевъ — за;
И. Бобековъ — за;
С. С. Бобчевъ — за;
М. Вожковъ — (отсѣтствува);
Х. Баневъ — за;
Т. Бурмовъ — (отсѣтствува);
С. Бурмовъ — за;
А. Буровъ — за;
П. Бѣчваровъ — (отсѣтствува);
Г. Бѣльовъ — за;
Г. Василевъ — (отсѣтствува);
И. Василевъ — (отсѣтствува);
Кара Хр. Василевъ — за;
И. Веселиновъ — за;
Т. Влайковъ — за;
И. Воденчаровъ — за;
Д. Вълчевъ — за;
Х. Върбенковъ — за;
П. Вжжаровъ — за;

Н. Габровски — за;
 А. Гепевъ — за;
 И. Георговъ — за;
 И. Георгиевъ — за;
 М. Георгиевъ — за;
 И. Генцовъ — за;
 Н. Гимиджийски — за;
 К. Господиновъ — за;
 А. Груевъ — за;
 И. Гърковъ — (отсъствува);
 Н. Дечевъ — за;
 К. Диловски — за;
 В. Димчевъ — за;
 В. Димитровъ — за;
 Д-ръ Г. Гаговъ — (отсъствува);
 Д-ръ Н. Генадиевъ — за;
 Д-ръ П. Гудевъ — за;
 Д-ръ С. Даневъ — за;
 Д-ръ К. Икономовъ — за;
 Д-ръ К. Милановъ — за;
 Д-ръ Д. Милковъ — за;
 Д-ръ С. Мирковъ — (отсъствува);
 Д-ръ Д. Молловъ — за;
 Д-ръ П. Ношковъ — за;
 Д-ръ А. Радевъ — (отсъствува);
 Д-ръ А. Ходжевъ — за;
 К. Досевъ — за;
 М. Доспатски — за;
 Д. Драгиевъ — за;
 П. Драгулевъ — (отсъствува);
 Л. Дуковъ — за;
 Д. Дяковъ — за;
 И. Еневъ — за;
 Я. Забуновъ — за;
 Г. Згуревъ — (отсъствува);
 П. Златаровъ — (отсъствува);
 Д. Зографски — (отсъствува);
 М. Игнатовъ — за;
 Д. Икономовъ — (отсъствува);
 С. Ицковъ — за;
 П. Калинковъ — за;
 К. Калчовъ — за;
 С. Калчовъ — за;
 Х. Камбуровъ — за;
 А. Каназирски — (отсъствува);
 М. Каравасилевъ — за;
 П. Каравеловъ — (отсъствува);
 Д. Карамановъ — за;
 А. Каранешевъ — за;
 И. Карастояновъ — за;
 К. Кафеджийски — за;
 О. Кечели — за;
 Г. Кирковъ — за;
 В. Кобуровъ — (отсъствува);
 П. Ковачевъ — за;
 Д. Колевъ — за;
 Ан. Коновъ — за;
 Ат. Коновъ — за;
 Г. Константиновъ Палата — за;
 Н. Константиновъ — за;

Б. Кръстевъ — за;
 Г. Кутипчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — за;
 Н. Лазаровъ — за;
 С. Лафчиевъ — за;
 Н. Лефтеровъ — за;
 А. Людскановъ — за;
 М. Маджаровъ — за;
 К. Малевъ — за;
 Х. Мановъ — за;
 Д. Манчовъ — за;
 Д. Марковъ — за;
 Н. Марковъ — за;
 П. Марковъ — за;
 С. Махмудовъ — (отсъствува);
 М. Месудовъ — за;
 М. Милевъ — (отсъствува);
 Г. Минчовъ — за;
 К. Мирски — за;
 С. Митовъ — за;
 Т. Михайловъ — (отсъствува);
 Х. Бей Мустафа Бейовъ — за;
 Н. Мухановъ — за;
 В. Наковъ — за;
 Е. Начевъ — за;
 Н. Начовъ — (отсъствува);
 Т. Начовъ — (отсъствува);
 С. Недевъ — за;
 Х. Неджибъ Бей — (отсъствува);
 И. Нейчовъ — (отсъствува);
 Т. Орловъ — за;
 М. Павловъ — за;
 П. Пановъ — (отсъствува);
 Г. Пасаровъ — (отсъствува);
 Г. Пеневъ — за;
 Д. Петковъ — за;
 И. Петровъ — (отсъствува);
 П. Петринъ — за;
 И. Пецовъ — за;
 П. Пешевъ — за;
 С. Пипевъ — (отсъствува);
 С. Пиралковъ — за;
 В. Поповъ — (отсъствува);
 Вен. Поповъ — (отсъствува);
 Д. К. Поповъ — (отсъствува);
 И. Поповъ — за;
 Н. Поповъ — за;
 И. Пъневски — за;
 Н. Рашеевъ — за;
 С. Савовъ — за;
 Н. Савчевъ — за;
 Я. Сакжзовъ — (отсъствува);
 О. Бей Сали Бейовъ — (отсъствува);
 А. Самоковлийски — за;
 М. Сарафовъ — за;
 Ф. Симиловъ — за;
 С. Славовъ — за;
 А. Славчевъ — за;
 И. Соколовъ — за;
 В. Стаменовъ — за;

М. Стояновъ — (отсѣтствува);
 Т. Стояновъ — за;
 А. Страшимировъ — за;
 М. Такевъ — за;
 П. Таслаковъ — за;
 П. Тенчевъ — за;
 Т. Теодоровъ — (отсѣтствува);
 Ю. Теодоровъ — за;
 П. Тодоровъ — за;
 Х. Тодоровъ — за;
 Д. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Х. Тоневъ — (отсѣтствува);
 Д. Тончевъ — за;
 Г. Трифоновъ — за;
 И. Тянковски — за;
 Н. Узуновъ — за;
 А. Урумовъ — за;
 Т. Ферадовъ — (отсѣтствува);
 Г. Филиповъ — за;
 Д. Филовъ — за;
 А. Франга — за;
 Е. Хасановъ — (отсѣтствува);
 В. Христовъ — за;
 Д. Христовъ — за;
 Н. Христовъ — за;
 М. Хюсеиновъ — (отсѣтствува);
 Д. Цанковъ — за;
 Н. Цановъ — за;
 П. Чаушовъ — (отсѣтствува);
 Т. Шинковъ — за;
 П. Шоповъ — за;
 Ю. Юсуфовъ — (отсѣтствува);
 Д. Яблански — за;
 Б. Якововъ — за.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще се обяви резултатътъ на гласуването. Съ изключение на отсѣтствующитѣ г. г. народни прѣдставители, на брой 42, всички други гласуватъ за. Събранието приема съ абсолютно болшинство кредита отъ 50.000 л. за македонцитѣ бѣжанци.

Ще се пристѣпи къмъ втория пунктъ отъ дневния редъ: изложение отъ г. Министра на Финанситѣ по бюджета за 1903 г.

Г-нъ Министърътъ на Финанситѣ има думата.

Министъръ М. Сарафовъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Съжалявамъ, че не ще мога днесъ да ви говоря тъй, както бихъ желалъ да говоря. Самички виждате, че не съмъ въ положение да държа дълга рѣчь, но сѣ считамъ за нужно да ви съобща нѣкои цифрови данни относително финансовото положение на страната.

Бюджетитѣ за идущата 1903 г. се раздадохъ на г. г. народнитѣ прѣдставители съ изключение на военния бюджетъ, който е подъ печатъ и, вѣрвамъ, докрая на засѣданието, днесъ ще може да се внесе. Отъ тия внесени бюджети г. г. народнитѣ прѣдставители ще си съставятъ едно мнѣние за приходитѣ и разходите прѣзъ идущата година.

Азъ считамъ за нужно, г-да народни прѣдставители, да спомена нѣколко думи за добрата година, 1902-та, която имаме, за общото финансово положение на страната. Ако се сѣди по цифритѣ на нашата обща търговия — а пъкъ ние и по тѣхъ трѣбва да сѣдимъ за положението на страната, — ние дохождаме до доста приятни резултати. Въ течение на първитѣ деветъ мѣсеца цифровитѣ данни за нашата външна търговия сѣ изразени съ слѣдующитѣ броеве. Стоки сѣ внесени за 51.463.000 л., изнесени сѣ стоки за 70.658.000 л. Така щото, прѣдставлява се една разлика въ полза на нашата износна търговия отъ 19.195.000 л. Не съмъ поклонникъ на мисълта, че благоприятнитѣ баланси на вътрѣшната и външната търговия сѣ изражението на благосъстоянието на страната въобще, защото тѣ не изразяватъ винаги сѣмъинската сума, която единъ народъ получава повече или по-малко за своитѣ произведения отъ странство. Въ много напрѣднали и богати държави търговскитѣ баланси се сключватъ въ врѣда, въ щета на държавата. Неблагоприятнитѣ баланси не показватъ, че тия държави отпадатъ въ търговско отношение. Но зарадъ насъ, които отъ нѣколко години се намирахме въ стѣснени финанси, отраднo е на всѣки начинъ явлението, че наши произведения сѣ отишли въ странство за 19.000.000 л. повече, отколкото имаме да плащаме за чуждитѣ произведения, които сѣ внесени въ Княжеството. Тѣзи 19.000.000 л. въ полза на нашата износна търговия сѣ единъ отъ елементитѣ, които създадохъ падането на ажиото у насъ. Има и другъ единъ елементъ, за който азъ по-сетнѣ ще говоря.

Като прослѣдимъ отъ нѣколко години насамъ движението на нашата обща търговия, ние дохождаме до заключението, че 1902-та година е най-добрата въ течение на десетина години. Резултатътъ за първитѣ 9 мѣсеца на всѣка година отъ 5 години насамъ е слѣдниятъ. Прѣзъ 1899 г. стойността на внесениѣ стоки въ Княжеството е за 47.144.000 л.; изнесениѣ стоки — за 42.133.000 л. Внесено е, слѣдователно, повече за 5.011.000 л. Прѣзъ 1898 г. внесениѣ стоки се оцѣняватъ на 50.860.000 л.; изнесениѣ — на 48.995.000 л.; изнесено е за по-малко, слѣдователно, за една сума отъ 1.865.000 л. Прѣзъ 1900 г. внесениѣ стоки се оцѣняватъ само на 31.734.000 л., изнесениѣ — на 30.799.000 л.; слѣдователно, стойността на изнесениѣ стоки е по-малка съ 935.000 л. Прѣзъ 1901 г. вносетъ се покачва на 50.429.000 л.; износътъ се покачва на 56.790.000 л., и има въ полза на нашата износна търговия една разлика отъ 6.361.000 л. По-напрѣдъ ви споменахъ, че за 1902 г. има въ полза на изнесениѣ стоки една сума отъ 19.000.000 л.

Вие виждате, г-да народни прѣдставители, че отъ 1899 г. насамъ, прѣзъ течение на 3 години, нашата търговия е била въ врѣда на Княжеството, ако се счита само по цифритѣ за деветѣтъ първи мѣсеца на вноса и износа, а прѣзъ 1901 г. и 1902 г. е въ полза. Прѣзъ първитѣ 3 години стой-

ността на внесените стоки е почти съ 8.000.000 л. повече, отколкото е онай на изнесените; а прѣз послѣдните 2 години изнесли сме стоки за повече съ 25½ милиона лева почти. Разликата, слѣдователно, не само се навакхва, но прѣвипава съ около 18.000.000 л. Ако се вземе общата цифра за вноса и износа на Княжеството прѣз първите девет мѣсеца на всѣка година, то имаме слѣдните цифри: въ 1898 г. общата цифра на вносната и износната търговия е за 99.855.000 л.; прѣз 1899 г. е 89.277.000 л.; прѣз 1900 г. пада на 62.532.000 л. — тукъ прозира резултатъ на нещастните години: 1897, 1898 и 1899 г.; — прѣз 1901 г. тая стойност се покачва на 107.218.000 л.; а тази година достигаме значителната цифра 122.120.000 л. Една разлика, както виждате, спрѣмо лани, отъ 15.000.000 л. повече.

Сравнително съ ланския и по-ланския нашъ износъ, имаме слѣдното: отъ 1900 г. на 1901 г. износътъ ни се е уголѣмилъ съ 84%. Азъ споменахъ по-напрѣдъ, че въ послѣдните 5 години износътъ е билъ най-малкъ прѣз 1900 г. Това обяснява бързото покачване. Сравнително съ ланската пѣкъ година, тазгодишниятъ нашъ износъ се уголѣмява съ 24%. Слѣдователно, това развитие въ полза на нашия износъ доказва, че годината 1902 е била една отъ добрите за Княжеството и дава ни надежда да върваме, че това подобрене може да потрае и за по-нататѣкъ.

Азъ нѣма да се спирамъ на подробностите за нашата износна търговия. Ние сме страна земеделческа и, естествено, че нашиятъ износъ се състои най-много въ произведение отъ нашето земледѣлие. Но считамъ, г-да народни прѣдставители, да обърна много накратко вниманието ви на едно явление у нашата износна търговия, което трѣбва да ни направи да имаме вѣра въ развитието на нашето производство не само по земледѣлието, но и по други нѣкои клонове, които сж, наистина, свързани съ земледѣлието, както и на клонове, които съставляватъ началото на индустриално развитие.

Ще ви спомена нѣкои артикули на нашия износъ, при които се вижда, какъ се развива нашата износна търговия, като оставимъ настрана зърнените произведения, за които нѣма и да говори. Вземамъ артикулите, както ми паднаха на рѣка, безъ да правя особенъ изборъ. Да захванемъ съ износа на домашни птици, като имаме пакъ прѣдъ видъ, че цифрите сж пакъ за първите девет мѣсеца на всѣка година. Прѣз 1898 г. сж изнесени 142.000 глави, 142.000 парчета домашни птици, за 100.000 л.; прѣз 1899 г. ставатъ вече 177.000 парчета; прѣз 1900 г. — 268.000 парчета; прѣз 1901 г. — 301.000 парчета и тази година 304.000 парчета. Вие виждате, че единъ отъ незначителните наши продукти, едно перо, на което обикновено не му се отдавало голѣмо значение, става прѣдметъ на износна търговия и за течение на 5 години ние съ 100% уголѣмяваме износа на този артикулъ.

Овни, кочове и овце изнесени сж прѣз 1898 г. 156.000 глави; прѣз 1899 г. — 209.000 глави; прѣз 1900 г. — 221.000 глави; прѣз 1901 г. — 304.000 глави; тази година имаме 255.000 глави. Слѣдователно, прѣз ланската година сме достигнали на 304.000 парчета, повече отъ двойно отъ онова, което имаме прѣз 1898 г.

Волове и крави изнесени прѣз 1898 г. — 4.777 глави; прѣз 1899 г. — 9.225 глави; прѣз 1900 г. — 13.112 глави; лани — 22.982 глави; тази година — 19.800 глави. Слѣдователно, почти 4 пѣти повече изнасяме рогатѣ добитѣкъ, специално волове и крави, отколкото прѣди 5 години.

Биволи: 1.317 глави сж изнесени прѣз 1898 г.; прѣз 1899 г. сж изнесени 2.358 глави; прѣз 1900 г. — 3.425 глави; прѣз 1901 г. — 8.195 глави; тази година — 9.596 глави. Изнесли сме, слѣдователно, 7 пѣти повече биволи тая година, прѣз 1902 г., отколкото прѣди 5 години.

Обикновено сирене, нашенско: прѣз 1898 г. сме изнесли 295.000 кгр.; прѣз 1899 г. — 246.000 кгр.; прѣз 1900 г. — 268.000 кгр.; лани — 485.000 кгр.; тази година — 473.000 кгр. — 60% повече, отколкото прѣди 5 години.

Кашкавалъ: прѣз 1898 г. изнесени 599.000 кгр.; прѣз 1899 г. — 600.000 кгр.; прѣз 1900 г. — 908.000 кгр.; прѣз 1901 г. — 1.500.000; тази година — 949.000 кгр. Виждате, че, наистина, спрѣмо лани имаме едно намаление тази година, но туй намаление, на всѣки начинъ, е такова, щото почти се удвоява износътъ на този прѣдметъ отъ 1898 г. Яйца: изнесени прѣз 1898 г. 2.130.000 кгр.; прѣз 1899 г. — 2.743.000 кгр.; прѣз 1900 г. — 3.489.000 кгр.; прѣз 1901 г. — 5.725.000 кгр., и тази година — 7.419.000 кгр. — три пѣти повече сме изнесли отъ този артикулъ, отколкото прѣди петъ години. Пшенично брашно: прѣз 1898 г. — 4.967.000 кгр.; прѣз 1899 г. — 4.992.000 кгр. — почти също, както въ прѣдидущата година; прѣз 1900 г. — 5.944.000 кгр.; прѣз 1901 г. — 9.514.000 кгр.; прѣз тази година — 9.606.000 кгр. Ето единъ артикулъ полужемледѣлчески, полуниндустриаленъ, който се развива, както виждате, въ течение на 5 години и достига уголѣмение почти 100%. Рапицата, едно отъ зърнените произведения или сѣмена по-добре: прѣз 1898 г. само 15.000 кгр.; прѣз 1899 г. — 80.000 кгр.; прѣз 1900 г. — 6.945.000 кгр.; прѣз 1901 г. — 4.610.000 кгр., и прѣз 1902 г. — 31.836.000 кгр. На рапицата ние възлагахме много голѣми надежди; опѣненията на наши сѣдущи хора показваха за износа 15-12-10.000.000 л.; въ сжщностъ износътъ не надмина 7.000.000 л., но ние сме благодарни и на този резултатъ. Като се има прѣдъ видъ бързото развитие въ обработването на този артикулъ въ сѣверната страна на Княжеството и опитътъ, който се прави сега въ Южна-България за сѣянето на рапицата и който, вървамъ, ще излѣзе добъръ, има се основание да очакваме бързото разширение на тая култура. Вамъ е по-

знато, че прѣдимството на тоя артикулъ се състои не само въ това, че рано се изнася, въ едно врѣме, когато, особено у насъ, земледѣлцитѣ иматъ нужда за пари за другитѣ свои произведения, но още и въ това, че слѣдъ пожънването на ралищата, земята може да се употребява и за други още земледѣлчески и скотовѣдски работи.

Да продължимъ съ изнася на други още артикули. Суровиятъ тютюнъ — единъ втори твърдѣ важещ артикулъ: прѣзъ 1898 г. — 42.000 кгр.; прѣзъ 1899 г. — 48.000 кгр.; прѣзъ 1900 г. — 139.000 кгр.; прѣзъ 1901 г. — 766.000 кгр.; а тази година — 1.299.000 кгр. Както виждате, отъ едно твърдѣ незначително количество, 42.000 кгр., ние постигаме прѣзъ течението на 5 години да изнесемъ почти 1.300.000 кгр., т. е. 50 пъти онова количество. Папкулитѣ, коприени: прѣзъ 1898 г. — 63.000 кгр.; прѣзъ 1899 г. сме изнесли 139.000; прѣзъ 1900 г. — 74.000 кгр.; прѣзъ 1901 г. — 121.000 кгр.; а текущата година — 214.000 кгр. Ето единъ артикулъ, който на нашитѣ домакинства, и на най-слабитѣ домакинства, безъ да врѣдятъ на другитѣ свои занаятия, земледѣлчески или търговски, като едно второстепенно занятие, когато се пипа съ вѣща рѣка, разбира се, дава добъръ приходъ. И тоя артикулъ е готовъ за изнасяне по-рано отъ зърненитѣ храни, не зависи толкова отъ климатическитѣ отношения на мѣстото, не е прѣдметъ на производство въ много страни, та би трѣбвало да се обърне сериозно внимание за рационалното му култивиране у насъ. Сурова коприна сме изнесли: прѣзъ 1898 г. — 1.900 кгр.; прѣзъ 1899 г. — 5.700 кгр.; прѣзъ 1900 г. — 4.300 кгр.; прѣзъ 1901 г. — 6.800 кгр., и прѣзъ 1902 г. — 6.900. Споменавамъ този артикулъ само затова, за да ви обърна вниманието, че не се ограничаватъ вече у насъ съ отглеждане на бубитѣ само, а си даватъ трудъ хората да ги точатъ и на коприна; не ще съмнѣние, че както за другитѣ сурови произведения, още по-добъръ за насъ е, ако можемъ суровитѣ папкули да обработваме и ги изнасяме като индустриално или полуиндустриално произведение. Шаяци и аби: съглежда се и въ тѣхъ едно малко подобрене, макаръ не такова, каквото трѣбваше да очакваме. Прѣзъ 1898 г. изнесени сж 278.000 кгр.; прѣзъ 1899 г. — 255.000 кгр.; прѣзъ 1900 г. — 288.000 кгр.; прѣзъ 1901 г. — 316.000 кгр., и прѣзъ текущата година — 360.000 кгр. На тоя артикулъ — ще спомена това — отдаваше се много по-голѣмо значение при сегашнитѣ наши търговски съотношения съ Турция, но, види се, има спънки, които не даватъ достатъченъ просторъ за развитието на тази наша индустрия.

Отъ тѣзи изброени данни, г-да народни прѣдставители, вие виждате утѣшителното явление, че ние се занимаваме и трудимъ да изваждаме не само суровитѣ прѣдмети на нашето земледѣлие и скотовѣдство, но има вече и нѣкои артикули индустриални или полуиндустриални. Отъ друга страна,

констатира се, че артикули, на които досега не се обърщаше внимание, захващатъ да завзематъ видно мѣсто въ нашата изпосна търговия.

При тѣзи данни отъ нашата външна и вътрѣшна търговия, азъ считамъ за нужно да ви спомена, че има признаци за едно подобрене въ материалното състояние на населението. Покрай усилията, които правимъ, за да изравнимъ нашитѣ международни търговски и други парични задължения, вижда се, че остава нѣщо, което, покрай онова, що се употребява въ стопанството било за живѣние, било за увеличение капитала за по-нататъшно производство, се туря настрана за оползотворение — има спѣстени пари. Азъ вземахъ свѣдѣния за наши три учрѣждения, които служатъ като резервоари на сѣстовната. То сж: Българската Народна Банка, земледѣлческитѣ каси и сѣстовната каса. Въ Българската Народна Банка срочнитѣ влогове прѣзъ послѣднитѣ 3 години не сж се увеличавали — прѣзъ послѣднитѣ 2 години, по-право казано. Прѣзъ 1900 г. въ течение на 9 мѣсеца, отъ 1 януарий до 1 октомврий, срочнитѣ влогове въ Българската Народна Банка сж спаднали съ 611.487 л. За сжщото врѣме прѣзъ 1901 г. срочнитѣ влогове въ Българската Народна Банка сж спаднали съ 951.599 л., т. е. вложителитѣ сж изтеглили не само принадлежащитѣ имъ се лихви, но и частъ отъ вложенитѣ капитални. Прѣзъ текущата година намаление нѣма, а, наопаки, съглежда се едно слабо уголѣмение. Уголѣмението отъ 1 януарий до 1 октомврий на срочнитѣ влогове е само съ 231.239 л. Срочнитѣ влогове въ Българската Народна Банка на 1 януарий т. г. сж възлизали на 60.054.045 л., а на 1 октомврий — 60.285.284 л. Падането на срочнитѣ влогове въ Българската Народна Банка вие знаете, че то е малко нѣщо изкуствено произведено, защото Българската Народна Банка побѣ разнѣра на лихвата, която плащаме.

Въ земледѣлческитѣ каси срѣщаме противно явление. За първитѣ 9 мѣсеца на 1900 г. влоговетѣ въ земледѣлческитѣ каси сж се уголѣмили на 2.427.414 л.; прѣзъ 1901 г. уголѣмението е съ 3.847.496 л., а въ текущата година има едно уголѣмение отъ 1.955.845 л. За текущата година и въ Българската Народна Банка имаше уголѣмение отъ 231.239 л. Както виждате, слѣдователно, въ двѣтѣ учрѣждения има малко повече отъ 2.000.000 л. внесени повече прѣзъ 9-тѣ мѣсеца на оползотворение. Прирастътъ на влоговетѣ въ земледѣлческитѣ каси прѣзъ тая година, както виждате, е по-голѣмъ отъ 8-8%, слѣдователно, около 9%. Това уголѣмение не може да произлиза само отъ лихвитѣ, които сж донесли влоговетѣ въ земледѣлческитѣ каси, но то произлиза отчасти отъ лихви, а отчасти отъ нови влогове, направени въ земледѣлческитѣ каси. На 1 октомврий тази година всички влогове въ земледѣлческитѣ каси сж възлизали на 24.097.494 л.

Съвсѣмъ инакъ е работата въ сѣстовнитѣ каси, тамъ, дѣто се влагатъ не голѣми капитални, които

да искатъ да се ползватъ съ 6% или 7% лихва — както въ земеделческитѣ каси и Балката, — а дребни суми, спѣстени, както се казва, по стотинка. Въ спѣстовната каса лихвата е сравнително малка — 4%, — а влоговетѣ се правятъ, колкото да се отдѣлятъ настрана економисанитѣ пари. Въ спѣстовнитѣ каси уголѣмениято на влоговетѣ върви постоянно. Прѣзъ 1900 г. за първитѣ 9 мѣсеца влоговетѣ въ спѣстовнитѣ каси сж се уголѣмили съ една сума отъ 578.341 л.; прѣзъ 1901 г. внесениятъ повече капиталъ е 1.020.734 л., а прѣзъ текущата година уголѣмениято възлиза на 1.328.502 л. Ако се вземе положението отъ 1 януарий до 1 октомврий въ проценти само, то уголѣмениято на влоговетѣ въ спѣстовнитѣ каси за 1900 г. е изразено съ 13.6 или 14%; прѣзъ 1901 г. — съ 19.9 или 20% почти, а за текущата година пакъ съ 18.7 или почти 19%. Слѣдователно, уголѣмениято въ послѣднитѣ двѣ години остава почти на сжщата височина.

Отъ тия данни се вижда, че прѣзъ текущата година сѣ е могло не само да си покриватъ обикновенитѣ разноси, а да се тури нѣщо настрана, за да могатъ стопанитѣ на влоговетѣ — спѣстители — да си съставятъ единъ капиталъ, който ще употребятъ, когато имъ стане нужда.

Отъ тия данни, г-да народни прѣдставители, виждате, както казахъ, не само че нашата търговия прѣзъ текущата година е една отъ добритѣ, но че има знакове на едно малко забогатяване у хората, или, по-добрѣ, ако не забогатяване, то баремъ едно спѣстяване, което и безъ това е присъще въ нашия народъ, признатъ отъ всички като единъ отъ най-спѣстовнитѣ.

Г-да народни прѣдставители! Ще ми дозволите да ви спомена и другия факторъ, който спомогна много, за да се прѣмахне ажиото у насъ. Ще ви говори за реализирането на заема отъ 1902 г. Азъ не съмъ въ положение още да ви дамъ окончателнитѣ цифри за произведението, което ние дѣйствиелно ще получимъ отъ този заемъ. Прѣди 4 дена нашитѣ контрагенти изпълниха задължението си относительно изплащането. Banque de Paris et des Pays-Bas се възползува отъ чл. 28 на договора, който ѝ дава право да не внася на единъ пътъ цѣлото произведение на заема, а да го внесе въ течение на два мѣсеца, като ни плаща една лихва, тъй сжщо прѣдвидена въ договора, една лихва отъ 2½%. Плащанията, слѣдователно, сж изпълнени прѣди 4 дена. Синдикатътъ не е установилъ още своитѣ смѣтки и азъ не мога да ви дамъ точни цифри по отношение поне на опѣзи разноси, за които и ние имаме право да кажемъ думата си, нито пъкъ да ви дамъ точнитѣ цифри за общото произведение на заема, защото дългътъ, който ни се пада отъ печалбитѣ, не ми е познатъ. Мога да ви кажа само това, което уважаемиятъ Министъръ-Прѣдседателъ ви спомена веднажъ, че официално ни е съобщено, какво по доклада на г. Министра на Финанситѣ, Негово Императорско Величество

Рускиятъ Императоръ е благоволилъ да разрѣши, щото всичката печалба, която се пада отъ тая операция на Руския Государственъ Банкъ, да се отстъпи на българското правителство, на българската държава. Азъ прѣдвиждамъ, че тази печалба може да възлѣзе наоколо ½ милионъ франка — точната цифра не мога да опрѣдѣля, както ви казахъ, защото нѣкои отъ елементитѣ на разносикитѣ не ми сж познати.

Отъ заема 1902 г. сж изплатени досега слѣднитѣ цифри: за откупуване съкровищни бонове по цѣна 94½%, както бѣше съобщено по-рано при разискването на самия одговоръ, платихме 13.201.650 л.; за изплащане на аванса 7.000.000 заедно съ лихвитѣ платихме 7.168.041.60 л. Нека ми бѣде позволено при този случай да спомена, че книгата, които стариятъ синдикатъ бѣше продалъ прѣзъ февруарий и мартъ т. г., за да си покрие лихвитѣ, азъ ги минахъ въ смѣтка на синдиката не по цѣната, по която синдикатътъ продале книгата, а по цѣна, по която имаха право тѣ да ги взематъ, ако бѣха оптирали титритѣ. Облигациитѣ се продадохъ, както ви е извѣстно, по 80—81½%. Споредъ договора отъ 1892 г., послѣдната опция, отъ която принадлежеха тѣзи титри, трѣбваше да се приеме отъ синдиката по 89%. Азъ настояхъ и минахъ ги въ смѣтка по 89%, та тогава се изплати авансътъ и лихвитѣ. Синдикатътъ не възприе напълно моя възгледъ, но паритѣ се платиха въ тоя размѣръ, въ какъвто азъ казахъ, и остава да се разгледа, ако се подигне, резервата, която направи синдикатътъ при получаването паритѣ. Азъ вѣрвамъ, че синдикатътъ ще се убѣди, че азъ съмъ на права основа, и че той ще признае окончателно този начинъ на дѣйствието за добъръ. Това ви съобщавамъ само поради обстоятелството, дѣто измежду народнитѣ прѣдставители се намѣриха господа, които обвиниха Министра на Финанситѣ, че билъ въ споразумѣние съ синдиката, за да се продадатъ цѣннитѣ книжа по начина и цѣната, по които това се извърши. (М. Такевъ: По Вашето лично заявление, г-нъ министре. Г-нъ Калчовъ е живъ!) Не е по мое заявление. Азъ и тогава ви изложихъ сжщността на всичката работа.

Продължавамъ. Изплатенъ е авансътъ на руското правителство 4.000.000 л. — заедно съ лихвитѣ 4.049.444.45 л. Срѣщу румелийския дългъ и данъта къмъ Високата Порта е платено 7.790.664.78 л.; окупационниятъ дългъ къмъ руското правителство е изплатенъ окончателно съ 9.600.000 л.; дългътъ за пушкитѣ, който имаме да плащаме, е изплатенъ тъй сжщо съ 1.527.970 л. Съ тази цифра се разчитва окончателно смѣтката на пушкитѣ, като влиза въ нея и една сума, която е прѣдвидена за послѣденъ пътъ въ прѣдставения бюджетъ за 1903 г., отъ 312.000 л. (Д-ръ Н. Генадиевъ: Кои пушки? Отъ окупацията ли?) Пушки купени въ 1882, 1883 и 1886 г. (Г. Кирковъ: Берданкитѣ.) Изплатихъ най-послѣ и единъ свръхсмѣтенъ кредитъ, за който Народното Сѣбрание даде формално vota си да се

плати отъ този заемъ, на Шпайдера и С-не въ Крезе съ 1.129.545 л. И така, изплатени сж стари дългове спрѣмо въпниши наши кредитори всичко на 44.467.316.41 л. Употрѣбихме, за да се образува гаранцията, която се прѣдвижда въ договора за заема, за купуване на цѣнни книжа француски, германски и наши 1.500.416.40 л. Лихвитѣ отъ тази гаранция ще намѣрете прѣвъ пѣтъ вписани тази година въ нашия приходенъ бюджетъ. Употрѣбиха се за гербови марки и други разноси по издаването на титритѣ досега 900.000 л. споредъ искането на Banque de Paris et des Pays-Bas. Тази сума, когато записвахъ заема, азъ я цѣнѣхъ на 1.200.000 л. Досега е платено 900.000 л. и възможно е да не плащаме нищо повече. Окончателна смѣтка нѣмамъ отъ банката. Гербовитѣ марки, на всѣки начинъ, всичкиѣ сж употребени вече, защото гербовитѣ марки били употребени при издаването на приврѣмненитѣ разписки. Отъ тамъ ще се трансферираѣ на окончателнитѣ титри. Оставатъ, може би, още малко разноси по печатането.

Внесохъ на Българската Народна Банка 23.693.049.24 л. Внесохъ на земеделѣческитѣ каси 3.504.888.88 л. и платихъ на прѣдприемача Хаджиевъ 4.654.016.73 л. Употрѣбихъ за посрѣщане на нашитѣ задължения въ Европа, за нашитѣ купони, за да не стане трансфериране на пари въ Княжеството, а послѣ пакъ връщане назадъ, 7.034.955.27 л. Всичко, слѣдователно, се взе отъ заема до завчера 85.754.642.93 л. Разпоредилъ съмъ да се изплати на едно кредитно учрѣждение 325.000 л., която сума досега още не изплатена или поне днесъ не сж ми обадили дали е изплатена окончателно. Съ нея и съ друга една сума около 300.000 л. се изплаща цѣлото произведение на заема, споредъ уговорената цѣна въ заема съ 86.390.000 л.

Положението на нашитѣ смѣтки съ Българската Народна Банка и съ земеделѣческитѣ каси е слѣдното. На 1 декемврий 1902 г. имаме да даваме на Банката лева сребърни 28.846.603 и лева златни 12.520.126. Платихме отъ тѣхъ досега лева сребърни 11.421.182 и лева златни 26.686.638. Остава, слѣдователно, слѣдното положение: на 1 декемврий тая година Банката има да взема лева сребърни 17.425.421, а има да дава лева златни 14.166.511. Съ това смѣтката ни съ Българската Народна Банка е изравнена почти, защото разликата отъ 3.000.000 произлиза отъ единъ дългъ на Софийската община, който е минатъ въ нашата смѣтка и ще трѣбва да се уреди въ тежестъ на длъжника.

По отношение на земеделѣческитѣ каси, смѣтката ни по аванса, който бѣха дали отдавна на Княжеството, ето какъ стои: на 1 юлий т. г. земеделѣческитѣ каси имаха да взематъ лева златни 4.311.959, платихме имъ досега лева златни 4.302.320 и на 20 ноемврий оставало е по тая смѣтка земеделѣческитѣ каси да дирятъ отъ насъ 9.360 л. зл. Втората смѣтка съ земеделѣческитѣ каси, която бѣше открита за улеснение на държавното съкро-

вище, се прѣдставляваше на 1 юлий т. г. така: имаме да даваме лева сребърни 7.622.198 и лева златни 300.000. Платихме слѣдъ тая дата 4.578.919 л. сребърни и лева златни 121.524, та остава положението на 1 декемврий тази година: земеделѣческитѣ каси иматъ да взематъ лева сребърни 3.043.279 и лева златни 175.000. Обстоятелство, че остава да дължимъ на земеделѣческитѣ каси около 3¼ милиона, не трѣбва да ви очудва; то произлиза отъ това, че не желасхъ да привеждамъ голѣми суми злато, когато наскоро ще ми трѣбватъ такива въ странство. Споменахъ ви, че златната наличностъ, съ която разполагамъ въ Banque de Paris et des Pays-Bas и въ други кредитни учрѣждения, съ които сме свързани съ договори, е значителна и на всѣки начинъ много надминава 3 милиона. Като оставямъ, слѣдователно, тамъ златната наличностъ, азъ изплащамъ на земеделѣческитѣ каси сребро отъ текущитѣ бюджетни приходи на страната. Недавно, прѣди 6—7 дена, платихъ 1.000.000 л. И наличността ни въ казначействата е сега такава: имаме 4.500.000 почти, щото ми позволява постепенно да отплащамъ на земеделѣческата каса туй, което ѝ дължимъ въ сребро. Това е направено отъ друга страна и въ интереса на нашитѣ кредитни учрѣждения. Нито Банката, нито земеделѣческитѣ каси искаха да взематъ наведнажъ паритѣ, когато имъ ги давахме. И естествено, защото на Банката, както и на земеделѣческитѣ каси не имъ понася да държатъ неоползотворени такива голѣми суми въ каситѣ си. Земеделѣческитѣ каси разполагатъ, ако се не лъжа, съ 8.000.000 наличностъ, а Българската Народна Банка съ още по-голѣма наличностъ.

При това ще забѣлѣжа, че съ съдѣйствието на външнѣ банкерски учрѣждения направихме внасянето на златото въ страната по-постепенно. Едно такова учрѣждение, което работи въ Княжеството, е внесло въ продължение на 2 мѣсеца готова звонкова златна монета 19 до 20 милиона лева. Тая операция намѣсто да я прави Финансовото Министерство, то остави да я направятъ банкови учрѣждения, чиято аслж е работа, а Министерството на Финанситѣ се ограничи да регулира само това внасяне, за да се не даватъ бързи скокове между златната и сребърната валута у насъ. Отъ тѣзи операции и отъ ония, които по-напрѣдъ споменахъ, ще видите, г-да народни прѣдставители, защо ажиото, което бѣше у насъ въ началото на юлий мѣсець 7½—8, сега на 2 декемврий, споредъ съобщението на Българската Народна Банка, е 2¼, 2¾, срѣдно 2½. Азъ вѣрвамъ, че по пѣти, по който ние вѣрвѣмъ, това ажио ще може да потрае още съ мѣсеци и то ще донесе благотворно влияние върху ония наши производители, които иматъ нужда да продаватъ произведенията си, а тѣтъ сѣщо и върху нашето търговско съсловие.

Г-да народни прѣдставители! Азъ ви моля да имате снисхождението да ме освободите отъ други още общи-економически и финансови разглеждания, които искахъ да третирамъ прѣдъ васъ и които

при сгоденъ случай, ще ви изложя. Засега ще ви покажа само въ кратки думи положението на бюджетитѣ, които бѣха въ изпълнение прѣзъ текущата година и които се сключиха или прѣдлежи да се сключатъ наскоро. По изключителни обстоятелства, сключването на бюджета на 1900 г. се продължи чакъ до мѣсецъ августъ тая година; той трѣбваше да се сключи, както знаете, на 31 декемврий 1901 г. Работитѣ по окончателното сключване на този бюджетъ още не сж напълно свършени, но споредъ прѣдварителнитѣ свѣдѣния, които сж много близко до окончателнитѣ резултати, трѣбва да ви кажа, че бюджетитѣ за 1900 г. ще се сключи твърдѣ неблагоприятно за страната. Всичкитѣ приходи за 1900 г. възлизатъ на 73.826.892 л.; разходи, споредъ бюджета за 1900 г., сж направени 80.491.863 л. Сврѣхсмѣтнитѣ и допълнителни кредити къмъ бюджета на тая година възлизатъ, за жалостъ, на сумата 16.832.716. Общата цифра, слѣдователно, на разхода, който трѣбва да се отнесе къмъ бюджета за 1900 г., е 97.324.579, или излиза единъ дефицитъ отъ 23.497.000. Покрай този бюджетъ, редовниятъ бюджетъ за 1900 г., има и извънреденъ бюджетъ за постройки и който се покрива, както знаете, отъ заемитѣ; той възлиза на сумата 11.871.864. Тия пера сж вече изплатени и на насъ оставатъ само послѣдствията, които имаме да теглимъ отъ тѣхъ. Нѣкои тежестъ прѣзъ текущата година тѣ нѣма да направятъ на нашитѣ финансии.

За бюджета отъ 1901 г. ви говорихъ и лѣтосъ, въ извънредната сесия. Сега ние се намираме вече много по-близко къмъ сключването на тоя бюджетъ. Той ще се сключи подиръ 27 дена, накрая на тази година, и цифритѣ, слѣдователно, сж много по-близки къмъ окончателнитѣ. Ето какъ се прѣдставлява тоя бюджетъ. Прѣзъ 1901 г. похарчено е за смѣтка на бюджета за сжщата година, бюджетни разноски, 75.167.729 л. Сврѣхсмѣтни кредити, разрѣшени прѣзъ сжщата година, е похарчено 359.962 л.; прѣзъ 1902 г. похарчено е по бюджета за 1901 г. 20.493.695 л. Сврѣхсмѣтни кредити за сжщия бюджетъ разрѣшени и похарчени прѣзъ текущата година има 1.782.390. — Всичко, слѣдователно, разходъ за 1901 г. — и тѣ сж почти окончателни цифри, защото тоя бюджетъ се сключва по разхода си на 31 августъ тая година, — всичко похарчени 97.803.778 л.

Приходъ по бюджета на 1901 г. сме имали прѣзъ 1901 г. 70.780.145 л.; прѣзъ 1902 г., до 30 септемврий текущата година, сме имали 17.442.982 л. Прѣдполагамъ да сж постигнали и да постигнатъ още за смѣтка на 1901 г., прѣзъ тритѣ мѣсеца на текущата година, т. е. прѣзъ октомврий, ноемврий и декемврий още около 4.580.651 л. Това мое прѣдложение, вѣрвамъ, не е прѣкалено; наопаки, може би тази цифра даже да се уголѣми съ нѣщо. Но ако останемъ при туй прѣдположение, при тази цифра, която ви споменахъ, то би излѣзло, че по прихода за 1901 г. ще имаме всичко 92.803.778 л., а дефицитъ ще остане тогавъ пакъ онази цифра,

която ви казахъ лѣтосъ — около 5.000.000 л. Това споменвамъ, за да се разбиятъ мнѣнията на нѣкои господа, които тази година въ извънредната сесия не ми вѣрваха, а и послѣ се много говори и писа, че бюджетитѣ за 1901 г. щѣлъ да даде огроменъ дефицитъ; нѣкои споменаваха цифрата 8, 10, 12 милиона лева. Всичко, което можемъ да имаме прѣдъ себе си, ни показва, че този бюджетъ ще се сключи съ единъ дефицитъ приблизително отъ 5.000.000; на всѣки начинъ азъ не вѣрвамъ повече отъ 5.000.000 л. да бжде.

Желалъ бихъ да ви кажа нѣколко думи и за бюджета на текущата година. Това, което ще ви кажа, то е много приблизително. Най-напрѣдъ ние се намираме въ самата финансова година, 4 декемврий — единъ цѣлъ мѣсецъ прѣдстои прѣдъ насъ да прилагаме бюджета, а, отъ друга страна, имаме разходи, които ще се направятъ и прѣзъ идущата година за смѣтка на текущата, както и приходи, които ще се събиратъ въ продължение на цѣлата идяща година. Заради това, азъ ще ви моля да ме освободите да споменвамъ цифри отъ прихода и разхода, а ще ви направя друга смѣтка.

Бюджетитѣ за 1902 г., тѣй както излѣзе отъ Народното Събрание, се сключваше съ единъ дефицитъ отъ 2.943.000 л. въ кръгло число. Слѣдъ бюджета гласуваха се 2 сврѣхсмѣтни кредита: единъ на Министра на Финанситѣ и другъ на Министра на Войната, за Шипченскитѣ тържества, и двата вкупомъ за 750.000 л. Разрѣшенъ е единъ сврѣхсмѣтенъ кредитъ, който прѣдлежи на одобрение отъ Народното Събрание, за лихви на одържитѣ на чиновницитѣ направени вече прѣзъ 1899 и 1900 години, отъ 40.000 л. Народното Събрание разрѣши кредитъ отъ 20.000 л. за посрѣщането на Ромѣнския Кралъ Каролъ. По Министерството на Обществениитѣ Сгради има единъ сврѣхсмѣтенъ кредитъ отъ 10.000 л. (М. Такевъ: За какво?) То е за направата рампи въ станциитѣ София и Горна-Орѣховица, двойни рампи. Днесъ Народното Събрание рѣши единъ сврѣхсмѣтенъ кредитъ отъ 50.000 л., за да се помогне на бѣжанцитѣ изъ Македония. По искане на Народното Събрание наскоро ще внесе прѣдложение за единъ сврѣхсмѣтенъ кредитъ за дневни и пѣтни на народнитѣ прѣдставители отъ 180.000 л. Прѣдполагамъ, че може да се откриятъ още и други сврѣхсмѣтни кредити: напр., по она за шипченскитѣ тържества, твърдѣ вѣроятно е, че ще искаме по него единъ малкъ допълнителенъ кредитъ. (Лѣвицата и крайната лѣвица: А а а! — Смѣхъ.) Когато се внесе прѣдложението въ Народното Събрание, тогава ще говоримъ за него. (Н. Габровски: Вие увѣрявахте, че ще стигнатъ 750.000 л.!) На всѣки случай сумата, която ще искаме, нѣма да ви оплаши. Ще ви обясня работата, когато трѣбва. Азъ минавамъ въ смѣтката не само за Шипка, но въобще за всички сврѣхсмѣтни кредити, които бихме поискали къмъ бюджета на 1902 г., една сума отъ 107.000 л. Повтарямъ още веднажъ да кажа, че цифрата 107.000

не произлиза отъ нѣкаква смѣтка, дори приближителна, но я минавамъ въ смѣтка просто на приумица, защото ще имамъ нужда отъ нѣкои свръх-смѣтни кредити; това нѣма да бѣде голѣма работа. Слѣдователно, свръхсмѣтни кредити всичко гласувани или ще се гласуватъ на 1.157.000 л. Като се прибави тая сума къмъ горния дефицитъ отъ 2.943.000 л., то излиза, че дефицитътъ на 1902 г. на книга ще е около 4.100.000 л. Споменвамъ вѣтъкъ, че допълнителенъ кредитъ на бюджета за 1902 г. досега нѣма нито единъ, и ще се мъча да мина безъ всѣкакви допълнителни кредити. Слѣдователно, излиза единъ дефицитъ отъ 4.100.000 л., който е на книга. Прибавямъ още къмъ този дефицитъ 10% отъ прѣжитѣ данъци за недобори, които ще останатъ отъ тия бюджетни приходи. Тия 10% правятъ 3.350.000 л. — така ги и минавамъ. Излиза тогазъ, че прѣдполагаемиятъ дефицитъ за 1902 г. би възлизалъ 7.450.000 л. Срѣщу този дефицитъ азъ прѣдставямъ слѣдния активъ. Косвенитѣ данъци прѣзъ тази година, както ще ви обясня малко по-сетнѣ, ще ни дадатъ 1¼ милиона почти повече, отколкото е прѣвѣдено въ бюджета. Прѣдполагамъ, че отъ разходния бюджетъ на тази година ще остане 1% като недоразходъ, както го казватъ, непохарчени, то е приблизително 1.000.000 л. Върху 98.000.000 л. 1% прѣдполагамъ, че нѣма да се похарчатъ, 1.000.000 л. (Д-ръ Н. Генадиевъ: Тогава ще бѣде 100.000 л., а не 1.000.000 л., както казвате.) т. е. 1% Недоборитѣ — ще ви спомена малко по-нататѣкъ точната цифра на събранитѣ до мѣсець ноемврий — прѣдполагамъ, че ще ни дадатъ 5½ милиона лева общо. Вие знаете, че при балансирането на бюджета за 1902 г. постъпленията отъ недоборитѣ нарочно не се прѣвѣдѣха. Въ текста на приходния бюджетъ прѣвѣдено е само перото „недобори отъ обложениѣ данъци на слѣтитѣ години“, но сума не е мината. (Н. Поповъ: Както и за ланската година!) Да, както и за ланската година. За ланската година имаме събрано 4.073.000 л. и вслѣдствие на това дефицитътъ за 1901 г. се съ толкова намали. Така и сега нѣма прѣвѣдено нищо. До мѣсець ноемврий, до 1 ноемврий имаме събрано отъ недобори 4.440.000 л. Азъ прѣдполагамъ, че въ ноемврий и декемврий ще можемъ да съберемъ още 1.000.000 л. отъ тѣзи недобори; тогава отъ недобори ще получимъ сумата 5.500.000 л. Като ги прибавимъ, излиза, че за 1902 г. ще имаме единъ по-голѣмъ приходъ, тѣй да го кажемъ, отколкото се очакваше, 7.750.000 л. Този приходъ надминава съ 300.000 разноситѣ, които оставаха на книга непокрити — 7.450.000 л. Повтарямъ още единъ пѣтъ, тия цифри не прѣдставляватъ положителни факти съ изключение, може би, на доходитѣ отъ косвенитѣ данъци и отъ недоборитѣ; но тѣ сѣ едно мѣрило за сравнение. И като ви споменвамъ тѣхъ, азъ се лаская да вѣрвамъ, че бюджетътъ за 1902 г. нѣма да се склучи съ дефицитъ. Още единъ пѣтъ напомнямъ, че за бюджета на 1902 г. прѣдъ мене стоятъ 7 мѣсеца

за разходъ и 13 мѣсеца за приходъ. — Цифритѣ може да се измѣняватъ, но всичко, както вѣрви засега, дава ми твърда вѣра да прѣдполагамъ, че дефицитъ за 1902 г. нѣма да имаме. Считамъ за нужно да съобща на Народното Сѣбрание точната цифра за нашитѣ приходи по прѣжитѣ данъци за смѣтка на бюджета 1902 г. — за приходитѣ по косвенитѣ данъци ще говоря по-сетнѣ. Отъ началото на годината до 1 ноемврий събрано е и постъпило въ дѣржавнитѣ каси всичко отъ прѣжи данъци 29.412.758 л. Прѣзъ 1901 г. прѣзъ сѣщото врѣме отъ сѣщото перо било е събрано 19.412.184 л. Слѣдователно, тая година имаме 10 милиона лева повече постъпили, отколкото прѣзъ 1901 г. Прѣзъ 1900 г. били постъпили само 15.883.000 л. Слѣдователно, прѣзъ текущата година имаме около 14 милиона повече събрани срѣщу прѣжи данъци прѣзъ сѣщото врѣме, отколкото прѣди двѣ години. Като се прибави и туй, което сме били събрали прѣзъ мѣсець ноемврий за 1900, 1901 и 1902 г., тогава получаваме слѣдующитѣ цифри: прѣзъ ноемврий 1900 г. е било събрано срѣщу прѣжи данъци 1.840.424 л.; прѣзъ 1900 г. — 5.550.338 л.; прѣзъ текущата година — 5.156.824. Отъ тия цифри се намира общата сума събрана отъ прѣжитѣ данъци до 1 декемврий текущата година и до 1 декемврий прѣдшествующитѣ двѣ години; прѣзъ 1900 г. всичко събрано, за 11 мѣсеца, 17.723.000 л.; прѣзъ 1901 г. събрани 24.962.522 л.; прѣзъ тая година събрани сѣ за 11 мѣсеца 34.564.000 л. Събрано е, слѣдователно, прѣзъ текущата година отъ прѣжи данъци 10 милиона почти повече. (Обаждайте се отъ дѣспичата: Bravo!) Съжализвамъ, че за постъпленията прѣзъ мѣсець ноемврий нѣмамъ още подробнитѣ свѣдѣния, за да мога да разпрѣдѣля събраната сума на съставнитѣ ѝ части: събрани срѣщу недобори, срѣщу данъци за ланската година, срѣщу данъци за текущата година — както ги дѣлимъ обикновено. Но до 1 ноемврий имамъ тия цифри: до 1 ноемврий 1902 г. събрани сѣ срѣщу недобори, както споменахъ по-прѣди, 4.447.200 л. Като имаме прѣдъ видъ, че тая сума е събрана въ течение на 10 мѣсеца, и ако прѣдположимъ, че прѣзъ другитѣ два мѣсеца ще постъпни пропорционалната на това сума, то не е далечъ, както виждате, мисълта, че 5.500.000 л., които прѣдвизждамъ да се събератъ до края на годината срѣщу недобори, наистина може да постъпятъ. Прѣзъ сѣщото врѣме, до 1 ноемврий т. г., сѣ събрани за смѣтка на ланската година, за смѣтка на бюджета 1901 г., който е още въ изпълнение по отношение на приходитѣ — 9.057.532 л., а срѣщу текущи данъци имаме събрано 15.908.026 л. Ако сравнимъ тия данни съ ония, които имаме за миналата година, 1901 г., то излиза, че прѣзъ сѣщото врѣме срѣщу недобори въ текущата година сѣ събрани 1.600.000 л. повече. Лани има събрано прѣзъ 10-тѣ мѣсеца 2.846.291 л. отъ недобори, която сума до края на годината е нарастнала на 4.073.888 л. и 74 ст., която цифра ще намѣрите въ бюджетопроекта за приходитѣ, който имате прѣдъ васъ. Отъ

лански данъци, съ други думи, за сметка на 1900 г., събрани сж били прѣзъ 1901 г. 5.605.944 л.; тази година сме събрали за сметка на 1901 г. — 9.057.532 л.; по текущи данъци прѣзъ 1901 г. имаме 10.959.549 л.; а прѣзъ текущата година отговарящата сума е 15.908.026 л. Ако се сравнят цифритѣ съ ония прѣзъ 1900 г., по текущитѣ данъци, цифритѣ за текущата година сж почти два пѣти по-голѣми; защото прѣзъ 1901 г. сж били събрани срѣщу текущи данъци само 8.222.470 л. — Вие се сѣщате, че слабата сума прѣзъ 1900 г. произлиза и отъ обстоятелство, че десетѣкѣтъ се събра тогава въ натура. Сравнително добриятъ резултатъ по постѣпления отъ прѣжитѣ данъци прѣзъ текущата година, разбира се, трѣбва да се отдаде на доброто плодородие, което имавме, но не ще съмнѣние, че той се дължи донѣдѣ и на финансовата администрация, която е положила усилията си, за да може да изпълни своитѣ задължения. Докрай на текущата година по прѣжитѣ данъци въобще, мисля, че нѣма да бѣде смѣло, ако се прѣдположи, че постѣпленията ще възлѣзатъ на 40.000.000 л.

По косвенитѣ данъци се срѣща отрадно явление почти въ всичкитѣ, съ изключение на единѣ. Събрали сме били по косвени данъци всичко докрай на октомврий 26.547.215 или 2.624.918 л. повече, отколкото прѣзъ сѣщото врѣме на 1901 г. За мѣсецъ ноемврий даннитѣ ми не сж пълни: липсватъ нѣкои свѣдѣния; но споредъ прѣдварителнитѣ свѣдѣния, които имаме, прѣзъ ноемврий е събрано 2.650.012 л., плюсъ една сума 262.722 л., за които вчера получихъ извѣстие. Така щото, до 1 декемврий т. г. отъ косвени данъци е било събрано 29.476.856 л. Ако прѣдполагамъ, че прѣзъ декемврий косвенитѣ данъци ще ни донесатъ пропорционална сума спорѣмо оная на миналия декемврий 1901 г., то би трѣбвало да очакваме сумата 2.818.800 л.; тогава косвенитѣ данъци докрай на годината ще донесатъ 32.295.656 л. Цифрата 2.818.800 л. за м. декемврий, която взимамъ, имамъ основание да прѣдполагамъ, че тя е подъ реалната, която ще се събере, защото имамъ по всички косвени данъци прѣзъ текущата година уголѣмнение спорѣмо ланската година. Но ако остане тази цифра даже, както казахъ, косвенитѣ данъци ще дадатъ 32.245.656 л. Въ бюджета за текущата година е прѣдвидено 31.175.500 като общо произведение на ония данъци, които се управляватъ отъ отдѣлението за косвени данъци въ Министерството на Финанситѣ; слѣдователно, прѣдвижда се единъ вишѣкъ отъ 1.120.156 л. или 1¼ милионъ.

Ако вземамъ поотдѣлно косвенитѣ данъци, трѣбва да ви кажа, че излиза като да съмъ се измамилъ въ прѣдвижданията си само по отношение вноското мито, митото отъ вноситѣ стоки. Митото на вноситѣ стоки е прѣдвидено въ текущата година 8.700.000 л. До 1 октомврий митото на вноситѣ стоки ми даваше винаги излишѣкъ — даваше ми повече, отколкото се прѣдвиждаше. Прѣзъ м. октомврий имамъ едно спадане отъ около 260.000 л., по-малко,

отколкото се очакваше. Това по-малко се оказа послѣ, че не се дължи на нашата редовна търговия, ами произлиза отъ обезмитването лани прѣзъ м. октомврий на нѣкои държавни доставки: вагони, локомотиви, машинарии и пр., които сж обезмитени прѣзъ този мѣсецъ ланската година. И отъ прѣсметанията, които правя, споредъ постѣпленията що имаме сега, до 1 декемврий, отъ вноското мито ще излѣзе, че сумата 8.700.000 л. нѣма да я достигнемъ, вѣроятно, съ около 300.000 л. Митото отъ износни стоки сега вече дава единъ излишѣкъ отъ 90.000 л. То е прѣдвидено 950.000 л., а до 1 декемврий имаме приходъ 1.139.693 л.

По-голѣмо перо на косвенитѣ ни данъци е акцизѣтъ отъ мѣстни и иностранны спиртни питиета и колониални стоки. Въ бюджета ги прѣдвиждаме за тази година съ 5.800.000 л. До 1 декемврий, съ една малка неточностъ, може би, на десетки хиляди, защото ми липсватъ нѣкои свѣдѣния, има да сж постѣпили или да постѣпятъ въ хазната 5.709.122 л. А акцизѣтъ дава мѣсечно 7—800.000 л. Така щото, ако и въ декемврий даде 700.000 л., ние ще надминемъ прѣдвижданията си съ 600.000 л. — постѣпленията ще бѣдатъ по-голѣми, отколкото е прѣдвидено.

Митото и акцизѣтъ съ солта е прѣдвидено съ 3.300.000 л. въ нашия бюджетъ. Постѣпили сж, пакъ съ една малка коректура, която трѣбва да се направи за уголѣмяване, до 1 декемврий 3.214.650 л. Слѣдователно, 100.000 л. по-малко, отколкото се прѣдвижда за цѣлата година. Но митото и акцизѣтъ отъ солта даватъ мѣсечно отъ 300.000 до 400.000 л. Така щото, като вземемъ и по това перо приходитѣ за декемврий, и тѣ ще дадатъ единъ вишѣкъ отъ около 200.000—300.000 л. (Д. Вѣлчевъ: Има въ антрепозититѣ.) Антрепозитираната солъ не плаща нищо, докато не се извади за търговия.

Второ едно отъ най-важнитѣ пера на нашия бюджетъ е бандеролѣтъ, който прѣдвидѣхме въ тазгодишния нашъ бюджетъ съ 9.500.000 л. До 1 декемврий тази година постѣпили сж 9.016.991 л. Бандеролѣтъ прѣзъ послѣдния м. ноемврий е далъ 893.000 л.; па и лани прѣзъ м. декемврий той е далъ около 650.000 л. Така щото, ако се вземе, че ще постѣпятъ прѣзъ текущия декемврий още 700.000 л., то ще имаме пакъ една разлика въ повече отъ 200.000 л.

Въобще, както ви споменахъ по-напрѣдъ, косвенитѣ данъци за 11 мѣсеца сж дали 29.476.856 л. Лани тѣ сж били дали 26.716.000 л. Има едно уголѣмяване, слѣдователно, отъ 2.700.000 л.

Тия добри резултати, постигнати при изпълнението на текущия бюджетъ, ще иматъ окончателно влияние за сключване на бюджета за 1902 г.

Сега, г-да народни прѣдставители, трѣбва да прѣмина върху проекта за бюджета на идящата, 1903 г., да видимъ какъ е съставенъ. Балансѣтъ ви се внесе снощи. Той се сключва съ единъ вишѣкъ на приходитѣ отъ 335.000 л. само. Въ разходния бюджетъ има една значителна разлика

спрѣмо лани по държавнитѣ дългове. Въ закона е вписано перото 26.397.252 л., когато подробниятъ бюджетъ, който вие имате на рѣка, е съ 75.000 л. по-малко. Този е единъ кредитъ, за който допълнително се е писало въ Народното Събрание, понеже билъ пропуснатъ при напечатването. Отъ държавнитѣ дългове, както виждате, тази година правителството ви иска 6.737.425 л. по-малко. Лани сме искали 33.134.677 л.; тази година искаме 26.397.252 л. Не е нужно да ви обяснявамъ тази цифра. Ония г. г. народни прѣдставители, които сж слѣдили дебатитѣ по заема, сж освѣтлени доста върху нея. Тя произлиза отъ махването отъ нашия текущи бюджетъ анюитетитѣ за съкровищнитѣ бонове; а тѣй сжщо се намалива и изплатениятъ вече окупационенъ дългъ на Княжеството за Сѣверна-Вългария спрѣмо руското правителство.

По министерствата, въобще, има уголъмения, а има и двѣ съ значително уголъмяване въ разносикитѣ. Правителството мисли, че тия разноси трѣбва да се направятъ, защото ние се намираме слѣдъ свършека на нѣколко години, прѣзъ които бюджетитѣ сж били кроени строго споредъ приходитѣ, или сж били баремъ на лице кроени така, за да може да се уравниватъ само бюджетитѣ. На вещественитѣ нужди по държавното управление много пѣти се е затваряло очи или пѣкъ, ако не се е затваряло очи, то сж се оставали вратитѣ отворени на сврѣхсмѣтнитѣ и на допълнителнитѣ кредити. Азъ не искахъ да държа политиката на сврѣхсмѣтнитѣ и допълнителни кредити и бѣхъ строго рѣшенъ да се придържамъ о сжщинскитѣ нужди на страната, когато прѣглеждахъ и работихъ съ другаритѣ си бюджетитѣ. Сжщинскитѣ нужди на страната сж много голѣми, г-да народни прѣдставители! Освѣнъ Министерството на Войната, има други министерства, които иматъ нужди неизбежни и които нужди трѣбва да се удовлетворятъ, за да можемъ да туримъ въ нормално развитие работитѣ въ нашата страна. Азъ ви споменувамъ Министерството на Обществениятъ Сгради, напр. На Министерството на Обществениятъ Сгради трѣбва да му се даде съдѣйствието, за да може да отговаря на онѣзи изисквания, които му се налагатъ сега, вслѣдствие развитието на нашата желѣзнопѣтна мрѣжа. На Министерството на Обществениятъ Сгради трѣбва да му се дадатъ срѣдства, за да може да направи възможно приниждането на населението къмъ нашитѣ желѣзнопѣтни линии. Нашитѣ шосета изисква се още въ течението на много врѣме да се поддържатъ, не само да се поддържатъ, не само да се поправятъ, но и нови трасета трѣбва да се начертаятъ. Трѣбва да се даде възможность да се съединятъ населенитѣ мѣста съ самитѣ станции, съ самитѣ гари. Вие знаете, нашитѣ гари, така било писано види се, повече да бѣдатъ отдалечени отъ населенитѣ мѣста и мѣчно достѣпни. Отъ друга страна, има държавни здания, които отъ години не сж поправяни както трѣбва. Има тѣй сжщо нужди по Министерството на Търговията и Земле-

дѣлието за разнитѣ негови стопанства: земледѣлчески училища, конезаводи и за други полезни за страната учрѣждения; трѣбвало би отъ една страна да се уголъми инвентаритѣ, да се направятъ възможнитѣ пристройки, за да може да живѣятъ, да се развиватъ и отговарятъ на прѣдначението си тѣзи учрѣждения, на много мѣста трѣбва да се купи дубитѣкъ. Всички тѣзи нужди сж останали неудовлетворени досега и сега настѣпва врѣме малко-помалко да се даватъ такива срѣдства. И по Министерството на Финанситѣ има разни потрѣби, напр. тѣзи кредити, които искаме за уголъмения на нѣкои вещевени разходи и за които една дума ще кажа по-сетнѣ. Досегашиото наше финансово положение е налагало длѣжността на правителствата да оставятъ настрана тия нужди на Княжеството; ограничавали сж се да се поддържа криво-лѣво само службата, вмѣсто правилень, крѣпѣкъ животъ, управлението е вегетирало; липсвала е веществената поддрѣжка, за да може държавната машина ползотворно да работи. Намаленията въ разносикитѣ, които постигнахме отъ държавнитѣ дългове, ние счетохмъ за нужно да ги дадемъ на нѣкои отъ министерствата, въ които се намѣри най-голѣма нужда отъ тѣхъ.

По Министерството на Войната въ сжщность искаме 3.000.000 л. повече — тѣ сж по параграфитѣ 1, 2, 3, 4, 5, 11, 13, 16, 18, 22, 24, 25 и 41, които се отнасятъ: за храна на войницитѣ искаме 600.000 л. повече спрѣмо лани; за храна на конетѣ — 100.000 л. повече; за облѣкло на войницитѣ — 1.000.000 л. повече; за арсенала — купуване различни части за въорѣжението — 34.000 л.; за военнитѣ болници — 21.000 л.; за поддрѣжане арсенала — 22.000 л.; за освѣтление и отопление и пр. — 100.000 л.; за купуване коне — 250.000 л.; за попълване на въорѣжението — 451.000 л. повече. Тѣзи пера, които ви споменахъ, възлизатъ на 3.031.000 л. повече, отколкото е разрѣшенъ по сжщитѣ за текущия бюджетъ; има намаление на други кредити 72.000 л., така щото излиза общото уголъмение, което се иска по Военното Министерство, 2.959.000 л.

Второ едно голѣмо уголъмение, което искаме, е въ Министерството на Обществениятъ Сгради. Въ Министерството на Обществениятъ Сгради искаме всичко 1.121.000 л. повече, отколкото лани. Тѣ отиватъ: 210.870 л. за окръжни служащи, надзоръ и постоянни работници по шосетата, тѣй нареченитѣ кантониери — реформа, която лани се въведе и сега се продължава да се развива; за направата на шосета и мостове — 470.000 л. повече; слѣдователно, искаме 681.000 л. повече за направата на шосета и мостове. За направата на държавни здания искаме 375.000 л. Тѣзи двѣ пера само съставляватъ 1.056.000 л. повече. По желѣзницитѣ има уголъмение въ персонала за експлоатацията на желѣзницитѣ около 250.000 л. — не само по движението, но въобще по всичко.

Слѣдъ тѣзи двѣ министерства по-голѣмъ кредитъ искаме по Министерството на Финанситѣ. Мини-

стерството на Финансите иска за изплащане имотитѣ, които сж останали вслѣдствие търгове върху държавата, 100.000 л.; за изгубени процеси — 105.000 л.; описване данъцитѣ върху сградитѣ и описване земитѣ за поземелния данък — 105.000 л.; стари дългове — 145.000 л. Тѣзи пера, които ви споменахъ, горѣ-долу тѣ правятъ 475.000 л. Въ заплатитѣ тѣ сжщо има нѣкои уголъмения, защото развихме службата на инспекторитѣ, послѣ уголъмихме персонала по продаването на държавнитѣ имоти, уголъмихме персонала по събирането на изпълнителнитѣ листове и др., така щото общо тѣзи уголъмения правятъ 713.000 л.; има намаление по други кредити на 136.000 л., така че излиза общо уголъмение на кредити на 577.000 л.

По Министерството на Правосъдието едно уголъмение 388.000 л. То произлиза най-много отъ това, че съдебнитѣ пристави падатъ въ тежестъ на бюджета, като отъ друга страна приходитѣ по изпълнение изпълнителнитѣ листове оставатъ въ полза на хазната. За другитѣ министерства нѣма да говоря.

Приходниятъ бюджетъ за 1903 г. се сключва съ 2.062.500 л. повече приходъ. Въ сжщностъ приходътъ се уголъмява въ сравнение съ 1902 г. на 4.227.500 л., но намалява се поради изчезването на нѣкои приходи, главно въ непрѣдвиденитѣ и въ одържитѣ отъ заплатитѣ на чиновнитѣ, съ 2.165.000 л. Уголъмениято произлиза въ прѣжитѣ данъци, почти изключително отъ военния данъкъ. Лани въ извънредната сесия Народното Събрание гласува законъ, какъ ще се постѣпва съ ония новобранци, които не имъ се пада жрѣбие да служатъ въ войската. Тази година сж се явили прѣдъ наборната комисия 85.701 души, отъ тѣхъ сж признати годни да носятъ оружие 29.230 души, освободени сж подъ условията, които прѣдвижда законътъ за посене военната тежба, 7.955 души, които сж били обложени съ 183.369 л. данъкъ; отъ останалитѣ 29.230 души, като се спаднатъ 18.000, които трѣбва да служатъ въ войската, оставатъ 11.050 души, които трѣбва да се освободатъ по новия законъ и да се обложатъ съ данъкъ. Азъ прѣдполагамъ, че тия 11.050 души, които ще се обложатъ съ данъкъ, едно на друго ако имъ се падне по 30 л. данъкъ, ще дадатъ 331.500 л., така щото уголъмениято спрѣмо лани отъ воененъ данъкъ би възлизо на 514.869 л.; а азъ взимамъ едно уголъмение 450.000 л. По прѣжитѣ данъци имаме едно малко уголъмяване въ прѣдвидената сума за данъка върху занятията: прѣдвидено е че ще даде 50.000 л. повече. То не произлиза отъ описването на данъка върху занятията. Вземамъ уголъмениято само поради това, защото обложихъ, съгласно закона, срочнитѣ влогове, които се намиратъ въ Българската Народна Банка, земеделѣческитѣ каси и въобще дѣто ги памѣря въ кредитнитѣ учрѣждения. Цифритѣ, които ви казахъ по-прѣди, ви показватъ, че имаме около 85.000.000 л. срочни дългове само въ Българската Народна Банка и въ земеделѣческитѣ

каси. Отъ тѣхъ вземамъ, че 35.000.000 ще бждатъ на благотворителни и разни учрѣждения, които по закона се освобождаватъ отъ данъкъ върху занятията, та смѣтамъ да останатъ около 50.000.000, които да платятъ данъка върху занятията. Ако се приеме срѣдната лихва 5% годишно—въ случая тя е най-низката, защото малко сж краткосрочнитѣ влогове,—то ще се получи облагаема материя 2.500.000, върху която ще се вземе само 2% за данъкъ, ще се получи цифрата 50.000 л. Таа година, трѣбва да ви кажа, отъ м. юлий, или юний — не помня добръ, — откогато приложихъ закона, който досега не бѣше прилаганъ, данъкътъ постѣпва доста редовно.

Други уголъмения по прѣжитѣ данъци не сж прѣдвидени. Както виждате, нѣма никакво уголъмение по онѣзи данъци, които се плащатъ отъ общността на населението, отъ голѣмата маса на нашитѣ данѣкоплатци. Уголъмяването произлиза отъ военния данъкъ и отъ данъка върху занятията. Уголъмяването въобще отъ прѣжитѣ данъци е 561.000 или само 13% отъ цѣлото уголъмяване, което се прѣдвижда въ приходния бюджетъ за идущата година.

Въ косвенитѣ данъци прѣдвиждамъ едно уголъмение въобще отъ 1.250.000 л. или около 30% общо уголъмяване. Това уголъмяване произлиза отъ мито на вносни стоки — 300.000 л., отъ износни — 50.000 л., отъ акциза върху спиртни питиета и колониални стоки — 200.000 л., отъ акциза върху солта — 160.000 л. и отъ бандерола върху тютюня — 500.000 л. Нѣкои отъ данъцитѣ, които ви изброихъ тукъ, вече прѣзъ тази година ще надминатъ цифритѣ, които прѣдвиждамъ за 1903 г. Слѣдователно, има се всичкото основание да се прѣдполага, че прѣдвижданията сж държани точно въ границитѣ на вѣроятността.

По отдѣлението „берии“ на нашия приходенъ бюджетъ има едно значително уголъмяване: то сж изпълнителнитѣ берии, които минаватъ изцѣло върху държавата и които, споредъ прѣсмѣтането на моя колега отъ Правосъдието и доколькото можахъ и азъ да ги провѣря, би дали едно уголъмение отъ 600.000 л.

Послѣ има уголъмение, прѣдвидено за приходитѣ отъ желѣзницитѣ. Отъ желѣзницитѣ прѣзъ тази година е прѣдвидено въ бюджета че ще постѣпятъ 7.700.000 л. Отъ даннитѣ, които ми съобщиха сега скоро споредъ свѣдѣнията, които имаме за първитѣ деветъ мѣсеца на текущата година, т. е. докрая на м. септемврий, приходътъ отъ желѣзницитѣ възлиза на 5.034.000 л. Къмъ тѣзи трѣбва да се прибавятъ 800.000 л., които прѣдварителнитѣ свѣдѣния показватъ като приходъ за октомврий. Ако се вземе и за текущитѣ два мѣсеца, които сж най-приходнитѣ, още 1.900.000 л., по 950.000 л. на мѣсецъ, излиза, че желѣзницитѣ ще дадатъ прѣзъ 1902 г. 7.700.000—7.800.000 л. За идущата година се прѣдвижда, слѣдователно, споредъ даннитѣ отъ тази година, само едно уголъмение отъ 400.000 л. Въ сжщностъ спрѣмо прѣдвижданията за текущата година имаме прѣдвидено за 1903 г. повече 500.000 л.

Послѣ имаме едно уголъмение въ пощенскитѣ марки отъ 100.000 л., което се основава на постоянното растене въ тоя приходъ.

Едно по-голѣмо уголъмение има и въ пристанищнитѣ права. Въ текущия бюджетъ отъ това перо се прѣдвизждатъ 40.000 л. Но като имаме прѣдъ видъ, че подиръ нѣколко седмици отъ Бургаското пристанище ще почнемъ да събираме обикновенитѣ права, отъ друга страна, като се има прѣдъ видъ, че постройката на пристанището въ Варна е доста напѣднала и параходитѣ влизатъ въ пристанище, та ще трѣбва да плащатъ нѣщо, то се прѣдвизжда за идящата година едно уголъмение само отъ 160.000 л.

Други уголъмения има въ дохода отъ мината „Перникъ“ — 50.000 л.; отъ продажба на маломѣрни мѣста — 100.000 л.; лихви отъ капиталъ — 100.000 л. Това перо е минато въ § 73. Това сж лихвитѣ отъ нашата гаранция отъ 1.500.000 л., която, съгласно договора за заема отъ 1902 г., оставихме въ Banque de Paris et des Pays-Pas. Тази гаранция е обрнута, както знаете, въ цѣнни, лихвоносни книжа. Въ сжщото перо влизатъ и лихвитѣ по текущата лихвена смѣтка, която имаме съ Banque de Paris et des Pays-Bas по службата на бандерола, върху която банката е длъжна да ни плаща една малка лихва.

Нека мимоходомъ спомена, че службата на новия заемъ отъ 1902 г. за 1/14 мартъ 1903 г. се покри, шестмѣсечието, което имаме да плащаме, но бѣше внесено вече напълно въ началото на м. ноември т. г. Така щото, нашитѣ операции, които правимъ сега съ бандеролитѣ, ставатъ само за редовностъ и срѣщу вземениѣ бандероли не плащаме нищо.

Послѣ, прѣдвизждамъ едно уголъмение по сумитѣ събрани срѣщу изпълнителни листове — 300.000 л. и по ликвидирани бюджети — 200.000 л. Най-голѣмото уголъмение, слѣдователно, г-да прѣдставители, както виждате, въ приходния нашъ бюджетъ произлиза отъ косвенитѣ данѣци — 29%, а послѣ по беритѣ, което съставлява 16%. По желѣзницитѣ и пристанищни права имаме едно уголъмение отъ 19%.

Тѣзи сж обясненията, които имахъ да дамъ по наши редовенъ приходенъ и разходенъ бюджетъ.

Азъ ви прѣдставямъ, г-да народни прѣдставители, и единъ извънреденъ бюджетъ за довършване на пристанищата и желѣзницитѣ или, по-добрѣ, за довършване пристанищата и за връщане на одържитѣ направени по прѣдприятия за постройката на нашитѣ желѣзници и пристанища. Този бюджетъ възлиза на 3.414.000 л. За текущия извънреденъ бюджетъ е прѣдвидена една сума отъ 10.352.000 л. Срѣдството, отдѣто ще се покрие този разходъ прѣзъ идящата година, е произведението отъ заема, както е показано и въ проекта. Освѣнъ тая уговорена сума отъ 86.390.000 л., за която ви споменахъ по-напѣдъ, ние имаме дѣлъ отъ печалбата, който дѣлъ на всѣки начинъ нѣма

да бѣде по-долу отъ 1.000.000 л., както азъ прѣдполагамъ; а имаме и отъ руситѣ половинъ милионъ; имаме економии отъ смѣтката, която правихъ по-напѣдъ по разноснитѣ за издаването на титритѣ отъ 1902 г., около 300.000 л. и, най-послѣ, имаме още отъ сумитѣ 10.000.000 л., които прѣдвиздахме за извънредния бюджетъ прѣзъ текущата година и които не сж всички похарчени, така щото сумата 3.417.000 л., прѣдполагамъ, ще може да се покрие още отъ произведението на заема отъ 1902 г. Но съ покриването на този извънреденъ бюджетъ свършва се и извънредниятъ нашъ източникъ за покриването на извънредни бюджети, и правителството наедно съ народното прѣдставителство трѣбва да помислятъ какво ще направятъ по-нататѣкъ за довършването и ликвидирането на тоя извънреденъ бюджетъ. Споредъ една приблизителна смѣтка, за довършване на тия прѣдприятия, които се продължаватъ отъ нѣколко години, за покриването на гаранцитѣ и за доизкарването на пристанищата ще имаме прѣзъ 1904 г. нужда отъ около 2 1/2 милиона или точно 2.350.000 л., а прѣзъ 1905 г. още 307.000 л., така щото ще имаме прѣзъ слѣдующитѣ двѣ години още нужда само за довършване на тия прѣдприятия и освобождаването на гаранцитѣ отъ 2.650.000 л. Но съ това, г-да народни прѣдставители, извънредниятъ нашъ бюджетъ нѣма да се свърши. Извънреднитѣ ни разходи ще се продължаватъ въ друга една форма, въ формата на рекламации. Всички прѣдприемачи, които сж правили желѣзници и портове у насъ, иматъ претенции срѣщу държавата, че държавата не имъ е платила толкова, колкото трѣбвало да имъ плати. Доколко сж основателни тия претенции и рекламации, това не може да състави сега прѣдметъ на разискване. Но на всѣки начинъ правителството и народното прѣдставителство трѣбва да се замислятъ добрѣ, че ще се явятъ, може би, още нѣкои пера по извънредния бюджетъ, за които трѣбва да се търсятъ срѣдства. Тия срѣдства азъ засега не прѣдвизждамъ отъ друго мѣсто, освѣнъ отъ редовния нашъ бюджетъ. Редовниятъ нашъ бюджетъ ще има да покрива и тия разходи. Както ние тази година правимъ нѣкои извънредни нужди, които би трѣбвало, може би, да се покриватъ съ извънредни бюджетни срѣдства — ние ги минаваме въ редовния нашъ бюджетъ, — така ще трѣбва и занапѣдъ да се прави, и правителството и народното прѣдставителство трѣбва да се проникнатъ отъ тая мисль, че трѣбва да се правятъ економии, за да могатъ да се покриятъ окончателно нуждитѣ на извънредния бюджетъ. И само слѣдъ свършването на този извънреденъ бюджетъ ще можемъ да си отдѣхнемъ, да поддържаме нашия редовенъ бюджетъ и да си позволяваме да вървимъ въ онзи правиленъ пътъ, въ който би трѣбвало да вървимъ, именно да дотираме всѣка година нуждитѣ на държавата по вещественитѣ разходи. Това нѣщо, за да се направи, изисква се и правителството и народното прѣдставителство

да бъдат проникнати съ мисълта, че законитѣ, и особено данъчните закони трѣбва да се прилагатъ съ всички строгостъ и внимателностъ. Ще стане нужда, може би, сегашнитѣ наши данъчни закони да се разширятъ, за да се даде възможностъ на правителството да ги приложи точно, да му се дадатъ срѣдства да прѣкрати злоупотрѣбленията, които ставатъ съ тѣхъ, и да могатъ постепенно приходитѣ да се уголѣмятъ тѣй, както и азъ лани прѣдвиздахъ. Може би нѣма да бъде нужно да се гласуватъ нови данъци, но азъ не съмъ далечъ отъ мисълта, че ако трѣбва, за да можемъ да си служимъ съ нашитѣ редовни приходи, за да не правимъ нови задължения на държавата, да не прибѣгваме къмъ заемъ баремъ за нѣколко врѣме, азъ не съмъ далечъ отъ мисълта, ако се окаже необходимо, да се увеличатъ нѣкои данъци и, когато ние можемъ да дойдемъ до онова положение, което може да се счита за нормално, тогава да мислимъ по-нататъкъ за олекчения на данъцитѣ, за разширение на обществени прѣдприятия.

Отъ една страна тукъ, а особено отъ лѣвицата, ми говорятъ, че азъ съмъ каралъ фискална политика, а не економическа политика. Разбирамъ много добръ и фискалната, и економическата политика, но азъ съмъ днесъ-затова финансовъ министъръ на Княжеството, за да прави прѣди всички фискална политика. Азъ съмъ принуденъ най-напрѣдъ да се грижа да уреди редовнитѣ приходи, за да покрия бюджетнитѣ разходи. На мене е забранено, както и на всѣкого отъ васъ, който би билъ на мое мѣсто, ще бъде забранено да прави опити. И онзи, който отиде, въ такова положение на държавата, да прави опити съ реформирането на данъцитѣ, той ще направи голѣмо прѣстъпление. Не трѣбва да се смущаваме отъ мисълта, че нѣкои наши данъци били несправедливи въ основата си. Ще дойде врѣме да се мисли заради тѣзи данъци, когато ние си отдѣхнемъ, но дотогава, докогато се намираме въ това транзиторно положение, азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да се проникнатъ съ мисълта да закрепимъ това, което имаме. И когато ще можемъ да кажемъ: склжихме двата края! тогава да говоримъ за нововъведения. Азъ по тая материя не искамъ сега да говоря повече. И нѣма да остана длъженъ на ония господа, които обичатъ да ме закачатъ. Ще се повърна при случай да имъ отговоря. (Продължителни ржкоплекания отъ дѣсницата.)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Давамъ 5 минути отиди.

(Слѣдъ отиди.)

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: (Звъни.) Засѣданието продължава.

Имаме на дневенъ редъ продължение второто четене на законопроекта за сѣдебнитѣ пристави. Умолява се г. докладчикътъ да заеме мѣстото си.

Докладчикъ С. Бурмовъ: Комисията прие слѣдующето измѣнение на чл. 27: (Чете.) „Чл. 27. Сѣдебнитѣ пристави не могатъ да получаватъ по изпълнението сума по-голѣма отъ 300 л. Длъжницитѣ, както и купувачитѣ по изпълнителни дѣла, внасятъ длъжимитѣ отъ тѣхъ суми, когато надминаватъ 300 л. и когато отсъствува взыскателтъ, въ Банката, или въ земледѣлческитѣ каси, а на приставитѣ прѣдаватъ удостовѣрения за внесенитѣ суми. Слѣдъ като се утвърди продажбата или слѣдъ като стане разпрѣдѣление на сумитѣ, въ случай на съединение на нѣколко дѣла, приставитѣ издава на кредиторитѣ платежни заповѣди, възъ основание на които тѣ си получаватъ сумитѣ отъ Банката или земледѣлческата каса. Сумитѣ се считатъ вложени безсрочно съ текуща лихва въ полза на правомѣющитѣ.

„Сѣдебнитѣ пристави могатъ да получаватъ суми по-голѣми отъ 300 л.: а) когато налагатъ непосрѣдствено запоръ върху суми, които биха се намѣрили върху длъжника; б) когато приематъ залога или десетата частъ отъ продажната стойностъ на имота, и в) когато изпълняватъ дѣла вънъ отъ сѣдалището си.“

Н. Мушановъ: Г-да народни прѣдставители! Измѣнението, което комисията е направила, е отъ голѣма важностъ. Азъ взехъ думата само за да можемъ да го разберемъ, за да се чуе въ народното прѣдставителство кои сѣ били мотивитѣ, отъ които се ръководиха членоветѣ на комисията, за да приематъ това измѣнение. Чл. 27, първата алинея, въ която бѣше казано: „сѣдебнитѣ пристави не могатъ да получаватъ по изпълнението сума по-голѣма отъ 100 л.“ се измѣнява въ слѣдующата смисълъ: сумата, която сѣдебнитѣ пристави получаватъ, не може да бъде по-голѣма отъ 300 л., и се опрѣдѣли, че 300 л. трѣбва да бъдатъ по едно изпълнително дѣло. Въ туй се заключава измѣнението, обаче, както споменахъ снощи, тѣй като има явкои случаи, въ които приставитѣ сами трѣбва да получатъ паритѣ, по причина че взыскателтъ или наддавачтъ не могатъ да ги внасятъ въ кредитно учрѣждение, затова се приеа тритѣ измѣнения, които се направиха отъ комисията. Първото изключение е въ слѣдната смисълъ: когато се налага запоръ върху суми, които се намиратъ върху длъжника. Когато приставитѣ намѣри по-голѣма сума отъ 300 л. у длъжника, нѣма да дири има ли право да получи 300 л. или не, ами трѣбва да вземе всичкитѣ пари отъ длъжника. Ако му дадемъ право само до 300 л., останалитѣ 1.000 л., напр., като останатъ въ джоба на длъжника, може би ще бъдатъ похарчени. Ето защо отъ самото естество на нѣщата се диктува такова ограничение. Второто ограничение е, че когато се приема залогъ и $\frac{1}{10}$ отъ продажната стойностъ, тази сума трѣбва да се брои на пристава, а не да се внася въ кредитното учрѣждение. Защо се направи това изключение? Прие се въ комисията, че много е мѣчно за над-

давачитѣ по публична продажба да ги задължимъ да внасятъ залога и десетата частъ отъ стойността на имота — условия изискуеми по чл. чл. 1.022 и 1.017 отъ гражданското сѣдопроизводство — да се внесе въ кредитнитѣ учрѣждения и да носятъ квитанцията, за да я прѣдставятъ на пристава. Туй го сметохме за много трудно и приехме забѣлѣжката, за да може да отиде всѣки човѣкъ да наддава въ момента, когато се извършва продажбата. Известно е, че макаръ да се продължава продажбата 31 дена, но тя става 4—5 часа на послѣдния или по-добри става въ единъ часъ отъ послѣдния денъ — между 4 и 5. Ако искахме такива прѣдварителни формалности както квитанцитѣ, които се искатъ отъ всѣки единъ човѣкъ, който иска да наддава, мислѣхме, че хората, които дойдатъ изведнажъ при пристава, не ще да иматъ право да наддаватъ, ако се явятъ при продажбата. Прѣдполагахме, ако запазимъ принципа всѣки да може да наддава, че гарантираме съ туй длѣжника. И най-подиръ, когато приставътъ излѣзе извънъ сѣдалището си, по селата, не можемъ ние да го ограничимъ да получава само до 300 л. Случва се да може да получи и 1.000 и 2.000 л. Тѣзи пари нѣма какъ да ги остави, а трѣбва да ги вземе и, когато се върне въ сѣдалището си, да има задължение да ги внесе тутакси. Още повече тая мѣрка е на мѣстото си, като имате прѣдъ видъ, че вчера приехме въ закона, че сѣдебнитѣ пристави ще получаватъ 25 л. безотчетно. Съ тѣзи 25 л. приставътъ нѣма да има интересъ да ходи по селата. Ще отиде на първото село и ще се върне, но нѣма да прави разности да обикали всичкитѣ села и тогава да се върне въ участъка си. Приехме, че трѣбва да се отдаде на пристава, когато ще излиза вънъ отъ сѣдалището си, да има по-големо право, да получава повече пари — може да получи толкова, колкото може да вземе, — но когато се върне въ сѣдалището си, непременно да внесе паритѣ. Тѣзи сж тритѣ поправки, които направихме въ комисията. Азъ мисля, че ония, които разбиратъ какво нѣщо е изпълнително производство и колко сж фатални формалноститѣ по него, трѣбва да приематъ тия измѣнения отъ оня принципъ, който приехме, щото приставътъ да не може да получава повече отъ 300 л.

Но, г-да народни прѣдставители, азъ искамъ да сезирамъ съ нова мисль г. министра, защото ти ми дойде на умъ въ интервала отъ обѣдъ досега. И прѣдложението, което е направено, мисля, е много на мѣстото си. Втората алинея на чл. 27 е по кой начинъ ще могатъ да се внасятъ паритѣ отъ наддавачитѣ и по кой начинъ сумитѣ, придобити отъ продажбата, ще могатъ да се разпрѣдѣлятъ между кредиторитѣ. Въ алинея втора на чл. 27 е прието слѣдующето: паритѣ се внасятъ отъ наддавача, квитанцията се прѣдставява на сѣдебния приставъ, за да се удостовери, че такива пари сж внесени, а изтеглянето имъ става съ издадена платежна заповѣдь отъ пристава. Тази е много добра

гаранция и ние всички въ съгласие съ комисаритѣ я приехме. Обаче, когато приехме сегашнитѣ измѣнения, има една празнота и трѣбва да намѣримъ една хармония. Всички суми, които сѣдебниятъ приставъ събира въ селата, внася ги въ ковчежничеството отъ свое име, не ги внасятъ самички наддавачитѣ, а приставътъ отъ негово име. Каква платежна заповѣдь ще даде тамъ на наддавачитѣ, когато тѣ не сж внесли паритѣ? (Нѣкои възразивъ.) Да, по главнитѣ принципи, който искахме да охранимъ, то бѣше приставътъ да нѣма възможность да взема пари, а кредиторътъ да ги взема, както досега имаше право да ги взема. Това е едно.

Второ. Приехме второто изключение: залога и $\frac{1}{10}$ частъ отъ продажната стойность на имота да може да получи приставътъ, като изключение отъ правилото, че не може да получи повече отъ 300 л. Напр., продава се единъ недвижимъ имотъ за 10.000 л., залогътъ трѣбва да бѣде 1.000 л. Въ деня, когато се продава, ако достигне продажната стойность на търга до 20.000 л., наддавачътъ трѣбва да даде още 1.000 л., а приставътъ трѣбва да вземе 2.000 л. Значи, 2.000 л. сума ще остане въ приставството и той ще я внесе въ ковчежничеството пакъ на името на приставството. И когато ще разпрѣдѣлите сумата получена отъ продажбата на имота съ платежната заповѣдь на кредиторитѣ, които иматъ право да участвуватъ въ продажбата, тая сума, внесена отъ сѣдебния приставъ, нѣма да фигурира въ платежната заповѣдь, защото сумитѣ, които се внасятъ отъ наддавачитѣ, сж на тѣхно име, а тази стойность на залога, която е $\frac{1}{10}$ частъ, ще бѣде въ името на приставството. Какъ ще може да направимъ една бѣлѣжка, за да може да хармонира съ принципа, съ измѣнението, което приехме? (Министъръ Х. Тодоровъ: Въ дѣлопроизводството.) Тази сутринъ не помислихмѣ върху това, но е най-важното, защото ще излѣзе, че когато се издава платежна заповѣдь на всѣки кредиторъ да вземе частъта си, ще фигурира сумата дадена отъ наддавача, а онаи сума, която е внесена като залогъ — $\frac{1}{10}$ частъ, — ще бѣде съвършено отдѣлна. (Министъръ Х. Тодоровъ: Може въ правилника да се турне.) Да, моя длѣжность бѣше да изтъкна такивато противорѣчия, които иматъ практическо значение. Ето защо, г-да народни прѣдставители, азъ мисля, че повече гаранции, отколкото тѣзи, които ние дирихмѣ и които ви наведохме, мжно могатъ се намѣри; тѣзи гаранции, които приехме, сж по-добри и мисля, че вие ще ги приемете.

Е. Начевъ: Азъ ще моля г. докладчика или г. Министра на Правосѣдието да обяснятъ случая: когато длѣжникътъ не желае да внесе длѣжимата сума въ Банката или касата, приставътъ тогава какъ ще постѣпи? Паритѣ ги има длѣжникътъ и казва: не желая да ги внесе; кредиторътъ отскъствува и нѣма кой да ги вземе; приставътъ какво ще направи и какъ ще трѣбва да го застави да

внесе паритѣ въ касата, или Банката? Моля г. докладчика да обясни.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Малко сж длѣжнициѣ, които искатъ да си даватъ паритѣ, когато дойде врѣме. Щомъ не си внесе сумата, приставѣтъ какво трѣбва да прави? Ще прави таквозъ, каквото ще трѣбва да прави — ще продава имотитѣ му или, ако сж паритѣ у него, ще го обискира; а щомъ е въ село, може да ги вземе всичкитѣ.

Е. Начевъ: Азъ говоря за мѣстожителството на сѣдебниѣ приставѣ, тамъ, дѣто прѣбивава. Отива въ една къща съ изпълнителенъ листъ отъ 300 л. — повече нѣма право да вземе; длѣжникътъ казва: „ето ти паритѣ“; не ще да ги внесе въ ковчежничеството, или въ касата или въ Банката; вискателътъ отскотствува или изобщо лицето, което трѣбва да получи паритѣ; приставѣтъ нѣма право да вземе тия пари; — какъ ще ги вземе и внесе въ касата?

Докладчикъ С. Вурмовъ: Ще ги вземе по екзекутивенъ начинъ.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Цѣлѣта за отлагане на законопроекта отъ снощи за днесъ бѣ, да може да се намѣри едно срѣдство да се отнеме възможността на сѣдебнитѣ пристави да злоупотрѣбватъ. Асж и цѣлата реформа на чл. чл. 27 и 28 бѣ тая, защото статистиката доказва, че досега голѣми сж били злоупотрѣблениѣта на сѣдебнитѣ пристави. Е добръ, тъй както е редактиранъ днесъ чл. 27 отъ този законъ, отнема ли се възможността на сѣдебнитѣ пристави да злоупотрѣбватъ? Помоему, не. И ще ви кажа, че даже и за тази гаранция, за която говорите, ако сте вникнали въ закона, тя не сѣществува. (А. Блажевъ: Повече ще крадатъ.) Възможно е. И ето защо. Първо. Залогъ ще се дава на пристава, безспорно, плюсъ задатъкъ $\frac{1}{10}$ частъ. (Н. Мушановъ: То е залогъ.) Послѣ, слѣдъ продажбата, е извѣстно, че трѣбва да се внесе сумата. А пъкъ вземѣте София, вземѣте Русчукъ, вземѣте Варна, голѣмитѣ въобще центрове и прѣдставѣте си какви суми падатъ. А това става законъ; смѣтайте, че нѣма да го измѣнимъ догодина — възможно е, но когато се пише законъ, не се пише, че може да се измѣнява на година — възможно е да бждатъ случаи, когато имотътъ достигне 50—60—100 хиляди лева, тогава въ рѣцѣтъ на пристава може да останатъ и 5, и 10 хиляди лева и приставѣтъ може прѣспокойно да си ги тури въ джоба, както ги турятъ и сега, защото гаранцията му е 5.000 л. Той ще ви даде гаранцията си 5.000 л., а другитѣ суми ще ги има въ джоба си. Ще го осждите, ще лежи 2—3 мѣсеца и ще излѣзе богаташъ.

Второ. Когато трѣгне по селата да се бави 15 дена, може да направи 15 продажби и отъ тѣхъ да събере 15.000 л. и прѣспокойно може да ги тури въ джоба си. (Н. Цановъ: Продажбата въ село

не може да се произвежда.) Не е вѣрно, че не може, защото не е запрѣтено отъ закона даже и на недвижими имоти, а движимитѣ обикновено се продаватъ въ селата. Може да ви секвестира на 50 декара лозя гроздето, може да ви секвестира 1.000 кръсци жито, може да ви секвестира 500 кила жито въ хамбара — тамъ ще го продава. Значи, движимитѣ имоти могатъ да се продаватъ на мѣстото. Ето ви случаи, когато приставѣтъ може да злоупотрѣби суми. Тогава какво ние гарантираме? Ето какво. Сумитѣ по продажба на недвижими имоти, вѣнъ отъ залога и задатъка, само тѣ се внасятъ въ указанитѣ кредитни учрѣждения срѣщу квитанция на името на купувача. Само това ние гарантираме, нищо повече. Но туй въ сравнение съ онѣзи пробели на закона, за които ви сега говорихъ, които отварятъ вратата на много по-голѣми злоупотрѣблениѣ, това нѣщичко, което правимъ като гаранция, е капка въ морето.

Прочее, цѣлѣта законодательтъ не постига и съ отлагането на законопроекта отъ вчера за днесъ. Затуй, азъ бихъ молилъ г. Министра, понеже най-важната реформа въ този законъ състои въ два пункта: първо, приставитѣ да станатъ държавни служители, на общо основание, и, второ, да имъ отнемете възможността да злоупотрѣбватъ, както досега се е правило — първата цѣлъ, мисля, напълно е постигналъ законопроектътъ, но за втората остава още много да се желае, — ето защо азъ бихъ помолилъ, понеже сега г. Мушановъ, който е членъ въ комисията, авансира още нѣкои нови мисли, менъ ми се струва — затъж и законътъ нѣма да го гласуваме, защото часътъ е вече 7 — не ще ли намѣрятъ за добръ г. министърътъ и г. г. комисаритѣ, този членъ да го обмислятъ още единъ пѣтъ. Позволѣте защо. Да го гласуваме, ще го направимъ въ една секунда: ще вдигнемъ рѣка, ще стане законъ. Но цѣлѣта постига ли се? Не. Нѣма защо да се стѣсняваме да го отложимъ още за единъ, два, три дена, ако обичате, за да обмислимъ този членъ и за да можемъ да гарантираме нашитѣ длѣжници и кредитори отъ злоупотрѣблениѣта на приставитѣ. Туй направено, ще говоримъ върху беритѣ, дали ще бждатъ въ тази пропорция или ще бжде сѣдебно мито. То е единъ принципиаленъ въпросъ, който нѣма да отиде много, и цѣлѣтитъ законъ ще гласуваме за 5 минути. Ето защо, менъ ми се струва, че даже и да продължимъ гласуването, нѣма да свършимъ този законопроектъ тая вечеръ. Нека още единъ пѣтъ се внесе въ комисията и непрѣмѣнно да се ангажира комисията за утрѣ вечеръ да се докладва, да се направи справка отъ комисията въ чуждитѣ законодателства. Хубаво да се заблѣжи, че комисаритѣ отъ тая комисия не сж правили справка въ чуждитѣ законодателства. (Д. Манчовъ: Не може да го има.) Има го въ Франция, въ Германия, въ Румѣния и пр. по кой начинъ става събирането на тия пари. Ето защо ще направи г. министърътъ добръ, да се съгласи съ това нѣщо, никой отъ този членъ не

прави капиталъ, а, напротивъ, всинца искаме да създадемъ нѣщо трайно, нѣщо, което да отговори на цѣльта.

Министъръ Х. Тодоровъ: Г-да, той членъ — чл. 27 — въ комисията мина така, както си бѣ въ проекта. По едно мое възражение, което ми се внуши отъ една бѣлѣжка дадена менъ, азъ направихъ слѣдующето разрѣшение въ комисията: единъ приставъ отива въ селата, споредъ този законъ той взима, съ себе си 100 л., но противната страна, длъжникътъ, казва: не дѣйте ми секвестира стоката, ето въ мене 1.000 л., азъ ще отида въ касата и ще ти донеса за 900 л. квитанции. Прѣкрасно, казва съдебниятъ приставъ и си отива. Но длъжникътъ не донесе пари. Какво трѣбва да направимъ? Ще направимъ туй, което е възможно. Ще направимъ нѣщо повече отъ миналогодишния законъ. Като всѣки институтъ човѣшки, ще си има своитѣ лоши страни. Всѣки законъ може да се заобикали. Въпросътъ е, че така, както е постановено сега въ този законъ, донѣдѣ ограничаваме злоупотребленията. Ние казахме по-нататъкъ: въ село защо да не взема 300 л. и постановихме приставътъ да взема 300 л. Когато се е съставлявалъ чл. 27 не сѣ се прѣдвиждали тия дѣйствия или възражения, които се изтъкнаха сега. А тия дѣйствия сѣ тѣзи: става продажба, продажбата на имота е за повече отъ 1.000 л., става продажба за 20.000 и 30.000 л. и $\frac{1}{10}$ частъ прави повече отъ 300 л., които приставътъ има право да взема. Какво трѣбва да прави въ такъвъ случай? Трѣбва ли да каже: азъ имамъ право да взема 300 л., пада се 2—3.000 л. залогъ — $\frac{1}{10}$ частъ отъ стойността на продавания имотъ — иди въ еди-кой си каса, внеси ги и дай ми квитанция. Ние казахме: тогава правимъ изключения: 1) когато прави продажбата, приставътъ да взема задатѣка $\frac{1}{10}$ частъ; 2) когато отиде въ селата, вѣнъ отъ мѣстожителството си и, слѣдователно, тамъ нѣма банки и каси, да взема по-голѣма сума, и 3) когато паритѣ сѣ въ длъжника и вискательтъ каже: ето този човѣкъ замина на гарата, въ него сѣ паритѣ, отива приставътъ да го обискира и ще вземе 1.000 или 2.000 л. Трѣбва ли да каже длъжникътъ: споредъ закона ти имашъ право 300 л. да вземешъ, а не повече.

Затова ние прѣвидѣхме въ комисията, приставътъ вмѣсто 100 да вземе 300 л. Ние направихме тия случаи, като земае залогъ при продажбата, намиране пари въ длъжника, ходенето на пристава въ селата, като изключения. Съ това не правимъ, може би, идеална реформа, но въ всѣки случай правимъ повече, отколкото е било досега. Досега приставътъ трѣбваше да вземе всичкитѣ пари и да ги внесе на свое име въ касата, а отсега нататъкъ нѣма да има това.

Послѣ, единичното възражение, което се направи отъ г. Мушанова, е, че дѣйствително тия пари, които ще взема приставътъ, може да ги остави на свое име, но азъ казахъ, че може да се уреди това чрезъ пра-

вилникъ. Всички други пари ще бждатъ внесени чрезъ удостоверяване на каситѣ и чрезъ квитанция и може да се даватъ по пълномощия на пристава и само на правонамѣющитѣ. По този начинъ нѣма да има тия злоупотребления, които досега сѣ ставали. Ето какъ можехме да се изтригнемъ отъ тая материя, която е толкова тръплива. Тия, които сѣ стъпили чл. 27, не сѣ имали прѣдъ видъ всичкитѣ тѣзи случаи, които ние приведохме, та направихме нѣкон изключения и, менъ ми се струва, направихме нѣщо повече, нѣщо по-добро отъ това, което е било. Г-нъ Такевъ казва: „помислете“. Какво ще помислимъ? Дайте една директива, една мисль, за да отиде комисията да я формулира. Вие може за всѣки членъ и законъ да казвате сжикото нѣщо. Казвате: „законопроектътъ или този членъ да се повърне въ комисията“. Питамъ: защо? Кажете за какво да се повърне въ комисията. Ето защо, азъ мисля, този чл. 27 може да се приеме така, както е излъченъ отъ комисията.

И. Пешевъ: Г-да прѣдставители! Това измѣнение въ закона за съдебнитѣ пристави е продиктувано отъ условията на нашия животъ. Тѣй щото, не можемъ сжикитѣ условия да ги търсимъ въ другитѣ държави, както направи г. Такевъ. Освѣтъ това комисията, която е работила този законопроектъ, е имала прѣдъ видъ и другитѣ законодателства и е дошла до туй рѣшение, което е прѣвидено въ проекта. Имаше се прѣдъ видъ по кой начинъ да се избѣгнатъ грамаднитѣ злоупотребления, които правятъ съдебнитѣ пристави и които, може би, нѣма въ другитѣ държави да се правятъ въ такъвъ размѣръ, както е било у насъ, и министерството волею-неволею трѣбваше да направи нѣщо, за да се излѣкува, доколкото е възможно, това зло. Намѣри се въ комисията, слѣдъ дълги разисквания, веднажъ, дважъ и нѣколко пати — въ комисията присѣдствуваха и не членове на комисията, — и се намѣри най-подходяща тази формула, която се докладва отъ г. докладчика. Разбира се, че никой не претендира какво това нѣщо е съвършено, по този проектъ съществува отъ нѣколко години и ония, които имаха намѣрение да направятъ по-разумни, по-практични прѣдложения, можеха нѣщо по-практично да прѣдложатъ и да се приеме. И, ако днесъ г. Такевъ бѣше прѣдложилъ една формула, която да ни даваше право на разискване, ние, може би, щѣхме да приемемъ тази формула, ако я намѣрѣхме за добра. Ние не държимъ на тази редакция, както се прие отъ комисията, но, ако се прѣдложи сега, или на трето четене, една по-хубава редакция, ние сме съгласни да се приеме. Но, понеже подобна не се прѣдлага, а да се отлага този членъ нѣколко засѣдания, слѣдъ като самиятъ проектъ нѣколко години е отлаганъ, азъ мисля, че не е практично. Засега да се приеме този членъ, както е измѣненъ, защото по-добъръ не се прѣдлага отъ никоя страна. Ако на третото четене се прѣдложи нѣщо разумно, г. ми-

нистерът ще се съгласи и ние, членовете на комисията, ще го приемем на драго сърдце, защото от този законопроект, вървам, всеки иска да направи нещо добро.

К. Мирски: Г-да народни представители! Аз държа да кажа това, че прѣмно се страхуваме от съдебните пристави, като че ли тѣ всички сѣ били разбойници досега. Азъ знамъ въ течение на 25 години въ Варна само единъ или двама да сѣ злоупотребили. (Глъчка.) Не е справедливо да правимъ общо нападение на приставитѣ, защото и между тѣхъ има много почтени лица.

По въпроса се каза да се направи това, което е практически възможно. Практически възможно е слѣдущето. Паритѣ, които има нѣкой да внесе на пристава, защото купилъ чрѣзъ него нѣщо, да не ги дава на пристава, а да ги внася въ касата или въ Банката. Това е възможното. Азъ приемамъ редакцията, както е допълнително внесена отъ комисията, само трѣбва — па и г. Министърътъ на Правосъдието се съгласява на това — думата „върху“ да се замѣни съ думата „у“. (Министъръ Х. Тодоровъ: Съгласенъ съмъ!) Може да сѣ у касата на длѣжника, не върху него — нѣкога повѣренникътъ нѣма пълномощно да получава пари, или нѣма взыскателя. Нека се каже „у длѣжника“, а не „върху длѣжника“. (Гласове: Прието!)

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Полагамъ на гласуване чл. 27 така, както се прочете отъ г. докладчика, съ измѣнението, което направи г. Мирски: да се тури „у“ вмѣсто „върху“, и които сѣ за приемането на този членъ тѣй, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: (Чете.) „Чл. 28 се прие съ слѣдущата редакция: Съдебниятъ приставъ не може да държи у себе си повече отъ 1.000 л. Щомъ се събере такава сума, той е длѣженъ незабавно да я внесе въ Банката или земледѣлческата каса по установения редъ. Събранитѣ докрая на мѣсеца суми се внасятъ въ Банката или земледѣлческата каса, колкото и да сѣ. Тѣ се внасятъ не по-късно отъ третия денъ на слѣдующия мѣсецъ.“

М. Такъвъ: Г-да прѣдставители! Този членъ, ако се не лѣжа, съществува и въ стария законъ, че приставътъ бѣ длѣженъ, когато се събере известнo количество пари у него, да ги депозира въ Банката, или въ касата, или въ ковчежничеството. Но тѣ не го правѣха това, защото нѣмаше никаква реална санкция. И ми се струва, че тукъ трѣбваше да се тури една санкция: приставъ, който въ този срокъ не е внесълъ паритѣ, се наказва съ еди-що си. Защо? Защото въ общия наказателенъ законъ нѣма наказание за това. Финансовитѣ инспектори, които иматъ право да правятъ внезапни ревизии,

и да констатираатъ нередовността, нѣматъ никакво срѣдство да искатъ наказанието на този приставъ, защото нѣма въ закона наказателна клауза. Г-нъ министърътъ може да му тури едно смърение, както завчера г. Людскановъ каза, че наказалъ единъ фалшификаторъ околийски началникъ съ едно смърение, което да се запише въ послужния му списъкъ. Но колко струва това, когато той е излязълъ паритѣ! Да го дадешъ подъ съдъ? Но какъ ще го дадешъ? Не ги внесохъ на третия денъ на слѣдующия мѣсецъ, но щѣхъ да ги внеса. Има ли нѣкакво наказание за това? Нѣма. Затуй заповѣдайте непрѣмѣнно най-послѣ да наказвате, който не изпълнява вашата заповѣдъ. Вие само казвате, а изпълнението оставяте на голѣмата добросъвестностъ на приставитѣ, за която сега г. Мирски каза, че само двама въ Варна сѣ откраднали. (К. Мирски: Въ 25 години!) Въ 25 години. Това не е важно. И ако има въ 22 окръга по двама души да крадатъ, вижте колко ще станатъ. Но искамъ да ви кажа, че въ дадения случай трѣбва да има непрѣмѣнно една наказателна клауза. И затуй азъ прѣдлагамъ слѣдущата прибавка: „който не се подчини на тази заповѣдъ, се наказва съ затворъ отъ 1—3 мѣсеца и се изключва отъ служба“. Искате ли ефикасно срѣдство да прѣдвидите въ закона, за да можете да постигнете цѣльта, която прѣслѣдвате, турѣте наказание, или, по-добрѣ, постановѣте: наказва се до 3 мѣсеца затворъ и се изключва отъ служба. Аслѣ сега тази система е най-приемливата, да се опрѣдѣля максимумътъ на наказанието. Значи, можете да турите до 3 мѣсеца тюременъ затворъ и се изключва отъ служба. Азъ ще направя това прѣдложение, а ако го приеме г. докладчикътъ, нѣма нужда да правя прѣдложение.

Министъръ Х. Тодоровъ: Менѣ ми се струва, не е нужна никаква санкция, защото то е изпълнение на длѣжностъ, опущение и т. н. Веднажъ ще има направено такова опущение, дава се на дисциплинарка за пръвъ пѣтъ, за втори пѣтъ се глобява, на трети пѣтъ глобата е по-голѣма и на четвърти пѣтъ се уволнява. Тѣй щото, тази е санкцията за приставитѣ, както и за кой да е служащъ. А пѣкъ да вземемъ да туримъ затворъ затова, защото не внесълъ сумата на еди-колко си часа, въ еди-какъвъ размѣръ, менѣ ми се струва, това е противъ принципа на наказателното право. Санкцията е въ общитѣ постановления, които уреждатъ дѣйствиата на служащитѣ, и, когато тия не си изпълняватъ длѣжността, има редъ дисциплинарки, които се налагатъ отъ окръжния съдъ и най-послѣ отъ министра.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Азъ ще прибавя само слѣдущето. Това дѣяние, че приставътъ не е внесълъ тѣзи суми на врѣме или че не се е съобразилъ съ чл. 28, не може да бѣде отнесено въ реда на онѣзи дѣяния, за които се прѣдвиджатъ наказанията, изброени въ наказателния

законъ, и такова наказание, чини ми се, че ще бжде драконовско въ случая. Вие ще усложните работата на съдилищата, на прокурора и на приставитѣ. Ако приставитѣ трѣбва да бжде прѣсѣдванъ, трѣбва да прѣдвидимъ и специаленъ наказателенъ законъ за съдебнитѣ пристави, който да съдържа повече членове, защото на пристава се възлагатъ сума обязанности, гражданското съдопроизводство имъ възлага сума обязанности и, ако той не ги изпълнява, за всѣко едно ще му турите наказание и трѣбва единъ по-голямъ законъ, отколкото е дѣйствующиятъ наказателенъ законъ. Това отъ една страна. Отъ друга страна, ние се съгласихме, че ще има законъ за чиновницитѣ и споредъ този законъ за чиновницитѣ не е министърътъ, който ще налага дисциплинарни наказания, а това е единъ дисциплинаренъ свѣтъ. Свѣтътъ ще се състои отъ хора независими, хора, които ще дѣйствуватъ по убѣждение, и менъ ми се струва, че ще бжде излишно и тукъ да споменаваме какво трѣбва да става съ пристава, когато не изпълнява обязаноститѣ си. Щомъ не е направилъ приставитѣ туй, което е длъженъ да направи по силата на прѣдметния чл. 28, дисциплинарниятъ свѣтъ ще му наложи приличното наказание: ще го уволни, ако го заслужава.

Н. Мушановъ: Г-да народни прѣдставители! Въ чл. 28 станаха само двѣ поправки. Въ първоначалния текстъ бѣше, че съдебниятъ приставъ не може да държи у себе си повече отъ 500 л. Комисията намѣри за добръ да увеличи тази сума на 1.000 л., защото често пѣти, като ходи приставътъ изъ селата, може да събере много по-голяма сума, отколкото 500 л., и сложихме 1.000 л. Второто измѣнение бѣ, че замѣнихме думата „ковчежничество“ съ думитѣ „Българска Народна Банка“ и „земледѣлчески каси“, и туй го направихме, защото въ по-първия членъ се говори, че паритѣ стоятъ на текуща смѣтка въ Българската Народна Банка, когато въ ковчежничеството не могатъ да стоятъ на текуща смѣтка. Ето защо, за да бжде съгласенъ той членъ съ чл. 27, приехме и тази поправка.

Сега, повдига се въпросъ, дали трѣбва да вземемъ нѣкоя санкция за неизпълнението на чл. 28 отъ страна на съдебнитѣ пристави. Г-да прѣдставители! Прѣди всичко не мога никога да се съглася съ искането на г. Такева, че неизпълнението на служебния дългъ ще считаме, че е прѣстѣпление и трѣбва да се наказва.

М. Такевъ: Открадна паритѣ! Какво ще му правишъ?

Н. Мушановъ: Ако ги открадне, има наказателенъ законъ, по който ще го съдимъ.

М. Такевъ: Качъ-пара за мене този наказателенъ законъ.

Н. Мушановъ: Ето, да се разберемъ! Санкцията, която трѣбва да иска законодателътъ, не е за да накажемъ, когато злоупотрѣби паритѣ: ние имаме за това цѣлъ наказателенъ законъ съ много наказания. Санкцията, която трѣбва да искаме, е, че той е длъженъ да внесе 1.000 л.

М. Такевъ: Но не ги внесе!

Н. Мушановъ: То не е прѣстѣпление.

М. Такевъ: Какво е?

Н. Мушановъ: То е нахърнение на служебнитѣ обязанности и Министърътъ на Правосъдието може да го глоби. Министърътъ на Правосъдието може да глобиа всѣки единъ приставъ съ глоба отъ 1—500 л., а той има право, като неговъ началникъ, и да го уволни отъ служба, защото не си е изпълнилъ служебния дългъ. Но да направимъ това, че е прѣстѣпление, както прѣдлага г. Такевъ, то е безбожие, още повече като му давате 120 л. и 25 л. за конь. (М. Такевъ: Нека не служи!) Азъ не знай други чиновници въ такова положение, да ги глобиа и осжждате, защото не си изпълнили служебния дългъ. Мисля, г. Такевъ е измѣнилъ редакцията въ такава смисълъ: дисциплинарно наказание отъ страна на г. Министра на Правосъдието и глоба отъ 1—500 л. Туй, мисли, ще бжде по-ефикасно сръдство, отколкото да ги наказваме съ затворъ.

Д. Драгиевъ: Г-да прѣдставители! Азъ намирамъ прибавката, която г. Такевъ иска да се прибави, за твърдѣ умѣстна. Наистина, съдебнитѣ пристави ще даватъ гаранция, отъ друга страна, направи се едно измѣнение въ чл. 27 отъ настоящия законъ, но ние виждаме, че нито гаранцията, която тѣ ще даватъ, нито пъкъ измѣненитѣ, които се направиха въ този членъ, сж такива, щото да прѣмахнатъ страха, доста основателенъ, че тѣ ще правятъ и въ бждѣще злоупотрѣбления съ сумитѣ, които имъ се повѣряватъ. Трѣбва да знаемъ, че парата е съблазнително нѣщо, че тя много хора на този свѣтъ е вкарала въ грѣхъ. Азъ съмъ увѣренъ, че ако съдебнитѣ пристави, които сж извършвали злоупотрѣбления досега и които не сж малко у насъ — защото само г. Мирски каза, че въ Варна имало двама-трима такива, а въ България има 70—80 града, — азъ мисли, че ако у тѣзи съдебни пристави не се намираха често пѣти грамадни суми и не задържаха за дълго врѣме тии суми, нѣмаше толкова да съществува съблазньта за тѣхъ да злоупотрѣбаватъ. По-добръ е голѣмитѣ суми, които ще паднатъ въ ржцѣтъ на съдебнитѣ пристави, колкото се може по-скоро да излизатъ отъ тѣхнитѣ ржцѣ. А друго нѣщо не ще ги накара да внасятъ тѣ своерѣменно тѣзи суми въ надлежнитѣ мѣста, освѣнъ такова едно положение, каквото прѣдлага да се прѣдвиди г. Такевъ, именно глоба, а заедно съ това и тѣм-

ниченъ затворъ и уволнение. Азъ, прочее, се съгласявамъ и моля г. г. прѣдставителитѣ да подкрѣпимъ това искане на г. Такева, защото само чрезъ него може да се застрашатъ приставитѣ да не задържатъ голѣми суми у себе си.

М. Такевъ: Г-да прѣдставители! Вѣрно е, че който приставъ не се подчинява на разпорежданията на закона, въ три дена да внесе паритѣ, накръпва своятъ служебенъ дългъ. Прѣкрасно. Но каква полза за насъ, данъкоплатцитѣ, и за тѣзи, които сме вискатели на длъжниците? Накръпватъ служебни си дългъ! Ами че всѣки денъ ние правимъ питанни и запитвания къмъ г. г. министритѣ за накръпване на служебни дългъ отъ страна на държавни служители. Но какво отъ това? „Ще изпитамъ, ще провѣря и, ако се окаже вѣрно, ще си изпльня дълга“. Ето ви стереотипния отговоръ. Какво е това? Това е само да си играемъ на парламентъ, да си играемъ съ законитѣ и да ги разтигаме, както слушахъ веднажъ да казватъ въ сѣдилищата, че тѣ били ластикъ. И ние искаме да пишемъ закони, които абсолютно да нѣматъ реално значение за нашия животъ. Азъ искамъ, когато пишемъ извѣстно прѣдупрѣждение, да го санкционираме съ нѣкое наказание. Прѣкрасно. Азъ донасямъ на г. министра, че приставитѣ държи 50 дена 50.000 л. у частенъ кредиторъ, дава ги подъ лихва и не ги внася — какво ще го накажешъ? (Министъръ Х. Тодоровъ: Ще го уволнишъ.) Съ мѣрене, съ вписване въ послужния му списъкъ, съ онова ли тежко наказание, което наложи г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи на онзи фалшификаторъ, а пъкъ ограбиха хазната? За да има извѣстно реално значение вашето прѣдупрѣждение, да кажемъ: който приставъ не се подчинява на тия разпореждания, ще се накаже, и не отъ Васъ, а отъ сѣда, съ глоба до 500 л. и съ изключване отъ служба. Азъ зачернахъ затворъ и турихъ: „се глобява съ 500 л. и се изключва отъ служба“. Защото какво ще ме е страхъ мене, ако ми турите 10 л. глоба, а азъ упражнявамъ цѣла година 10.000 л., или 50.000 л. два мѣсеца? Нашиятъ животъ доказва, че много пристави сж били съдружници съ селскитѣ кръчмари и селскитѣ лихвари и, когато дойде ревизия, тѣ взиматъ отъ тѣхъ, дотъкмяватъ сумата и, като си отиде ревизорътъ, паритѣ пакъ отиватъ въ рѣцѣтѣ на кръчмаритѣ. Това е доказано отъ нашия реаленъ животъ. И г. Пешевъ, когато говорѣше, че не трѣбва да се силаваме на чуждото законодателство, ако имаше извѣстна доля правда, то е именно тукъ, защото нашиятъ общественъ животъ доказва, че въ тоя институтъ има много недостатѣци, че трѣбва да се взематъ коренни мѣрки, а тѣзи коренни мѣрки трѣбва да сж такива, които да внушатъ на приставитѣ извѣстенъ страхъ и прѣдупрѣждение да не правятъ прѣстѣпления. А туй ще може да постигнете само тогава, когато вие ги прѣслѣдвате по сѣде-

бенъ редъ, когато единъ сѣдъ съ присѣда му наложи изключване отъ длъжностъ. Не направите ли това, бждѣте увѣрени, г-нѣ министри, че догодина, когато дойдемъ и Ви направимъ питанни и запитвания, сѣ ще ми отговорите: „ще провѣря, ще изпитамъ, ще узная“, а ще изпитате *ad calendas graecas*.

Министъръ Х. Тодоровъ: Менѣ ме очудва, че г. Такевъ, който е толкова либералъ, иска таквътъ драконовски, ако щете варварски законъ.

М. Такевъ: Немѣ глобата е варварско наказание?

Министъръ Х. Тодоровъ: Е добръ, единъ сѣдебенъ приставъ не внесълъ 5.000 л. на опредѣления часъ — какво ще направи министърътъ? Вие искате тъмниченъ затворъ. (М. Такевъ: Азъ го замѣнихъ съ глоба.) Ще го глоби, ще го даде на дисциплинарно наказание: мѣрене, отстранение отъ длъжностъ и уволнение.

М. Такевъ: Ние знаемъ какъ ставатъ тия работи.

Министъръ Х. Тодоровъ: Немѣ и на сѣда не вѣрвате?

М. Такевъ: Вѣрвамъ. Искамъ на сѣда да бѣде даденъ.

Министъръ Х. Тодоровъ: Дисциплинарката се дава на сѣда; даже не се дава на единъ министъръ, който може да бѣде приятелъ или неприятелъ на злоупотрѣбителя. Окрѣжниятъ сѣдъ е, който прави мѣрене, отстранение и уволнение. Какво искате повече отъ това? Да се обѣси ли?

М. Такевъ: Има случаи, когато не уволняватъ.

Министъръ Х. Тодоровъ: Какъ не уволняватъ?

Е. Начевъ: Г-да народни прѣдставители! Ще ме извините, задѣто станахъ да кажа нѣколко думи. Не е злото, г-да народни прѣдставители, тукъ, дѣто го търси г. Такевъ и други. Азъ съмъ противъ цѣлата тая реформа, защото на друго мѣсто съглеждамъ това зло, а именно въ избрането на лицата, които се назначаватъ на тия служби. (Гласове: Ааа!) Вземѣте примѣръ отъ мировитѣ сѣдии, които не даватъ никакви гаранции, но злоупотрѣбления тамъ ставатъ много по-рѣдко. Така щото, вие гледате на пристава като че ли Богъ знае какво е зло. Нека г. Министърътъ на Правосѣдието избира по-добри хора и азъ вѣрвамъ, че ще се отбѣгне това зло, отколкото съ мѣрката на г. Такева. Азъ не мога да приема прѣдложението на г. Такева, защото въ закона за щатовитѣ ще има редъ процедури въ това отношение. Можемъ ли ние само по отношение на този членъ да кажемъ, че тукъ трѣбва да прѣдвидимъ наказание?

Дже трѣбваше г. Такевъ да прѣдложи, щото да се прѣдвиди едно прѣходно правило. Не можете вие да помислите, въ тѣзи именно правила, дѣто опрѣдѣляме какви сж длѣжноститѣ на приставитѣ, да прѣдвиждаме слѣдъ всѣки членъ и наказание. Най-сетнѣ, защо е г. Министерътъ на Правосъдието. Той е блюстителъ на всичко, той има свои органи, които правятъ ревизия, и ако съгледа единъ пѣтъ такова нѣщо, има прѣдвидено дисциплинарка, глоба и, трети пѣтъ, увольнение. Така трѣбва да гледате на този въпросъ. Нека най-сетнѣ да не гледаме на тия хора, че вѣчно ще бѣдатъ такива. Има хора, които ще гледатъ занаяпрѣдъ да подобрятъ тѣхното поведение. Ние вече направдохме малко и трѣбва да мислимъ, че ще направимъ повече. Така щото, ще ви моля да не приемате прѣдложението на г. Такева, защото е много строго.

Д-ръ К. Милановъ: Г-да народни прѣдставители! За да накараме този членъ да го изгълняватъ съдебнитѣ пристави, азъ мисля да ви помоля да се съгласите да направимъ едно допълнение къмъ него, като не прѣдвиждаме специално наказание за подобни нарушения, защото и азъ съмъ съгласенъ съ г. г. прѣдставителитѣ, че за това се прѣдвизда наказание въ наказателния законъ. (М. Такевъ: Нѣма.) Но понеже съ по-първия параграфъ ние искаме да се запрѣти, щото да не седятъ повече пари у приставитѣ, приставитѣ да се не ползватъ отъ чужди пари, че тия пари, когато стоятъ въ приставствата съ мѣсеци и години, се злоупотрѣбаватъ и не принасятъ никакъвъ доходъ, азъ мисля, че трѣбва да охранимъ тия пари и по другъ начинъ, защото приставитѣ може да даде чуждитѣ пари на нѣкой кръчмаръ или на свой роднина, да му услужи. Азъ мисля да направимъ едно друго разпореждане, а именно да се допълни само съ това: слѣдъ измѣнението, както е направено, слѣдъ послѣдната му часть „тѣ се внасятъ не по-късно отъ третия день на слѣдующия мѣсецъ“, да се прибави това: „а въ случай на закъснение, приставитѣ плаща законната имъ лихва за изтеклото врѣме, начиная отъ прѣсрочването“. (М. Такевъ: Кой ще му държи смѣтка?) Приставитѣ не може да ги задържи, защото, съгласно единъ параграфъ, който по-напрѣдъ приехме, при една ревизия, щомъ се констатира, че той е задържалъ тѣзи пари повече отъ третия день на слѣдующия мѣсецъ, нему ще се състави актъ и тогава ще бѣде даденъ прѣдъ дисциплинарния съдъ. Но поне за туй врѣме, за което ги държи, да не го оставяме да се ползува съ тѣзи пари. А пѣкъ при всѣка ревизия, която констатира подобно нарушение, ще се прѣдвиди и лихвата и приставитѣ е длѣженъ да я изплати отъ своята заплата, защото му оставите да се ползува. Щомъ ви е страхъ, че ще се ползватъ отъ паритѣ кръчмари, прѣдвидѣте това нѣщо: въ продължение на този мѣсецъ направи се ревизия, вие

ще го накарате да плати лихвата. А пѣкъ той, че нѣма възможность да ги държи цѣла година, се вижда отъ това, че при първата ревизия, като се констатира, той ще бѣде принуденъ да ги внесе; направена ревизия на втория мѣсецъ, той нѣма да има възможность да държи паритѣ у себе си, да си играе съ тѣзи пари. Ето защо азъ правя това прѣдложение, да се допълни тоя параграфъ съ това допълнение, което азъ прѣдлагамъ.

К. Мирски: За нарушение наредбата на чл. 28 голѣмо, прѣголѣмо е наказанието, което прѣдлага г. Такевъ: въ такъвъ случай би трѣбвало да се прѣдава приставитѣ на уголовенъ съдъ; голѣмо е и наказанието, което прѣдлага г. Мухановъ, а пѣкъ е много малко това, което прѣдлага г. Д-ръ К. Милановъ. Азъ мисля, че трѣбва да приемемъ нѣщо такова: да има непрѣмѣнно глоба, а не само мѣрене — за всѣко закъснение да се наказва дисциплинарно приставитѣ отъ Министра на Правосъдието съ глоба 100 л.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще положа на гласуване чл. 28. По него има постипили нѣколко прѣдложения за прибавки и за измѣнения.

Първо по реда си е прѣдложението на г. Михаила Такевъ. То има слѣдующето съдържание: (Чете.) „Прѣдложение. За неизпълнение на горното разпореждане приставитѣ се наказва съ глоба до 500 л. и се изключва отъ служба“. Които сж за тази прибавка на г. Такева къмъ чл. 28, да вдигнатъ рѣка. (Меншество.) Събранието не приема.

М. Такевъ: Пакъ вие ще се оплаквате! Нѣма какво да се оплаквамъ азъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Второто прѣдложение е на г. Мирски. То има слѣдующето съдържание: (Чете.) „За всѣко наказание приставитѣ се наказва отъ Министра на Правосъдието дисциплинарно съ глоба до 100 л.“ Които сж за тази прибавка на г. Мирски, моли да вдигнатъ рѣка. (Меншество.) Събранието не приема.

Друга една прибавка е постипила отъ г. Д-ръ Миланова съ слѣдующето съдържание: (Чете.) „А въ случай на закъснение, приставитѣ плаща законната имъ лихва за изтеклото врѣме, начиная отъ прѣсрочването.“ Които сж за тази прибавка на г. Д-ръ Миланова, моли да вдигнатъ рѣка. (Нѣколкомина вдигатъ.) Събранието не приема.

Ще положа на гласуване чл. 28 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика. Които сж за него, моли да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Чл. 29. (Н. Поповъ: Той членъ се прие вчера.) Чл. 30. Комисията порано бѣше приела слѣдующата редакция: (Чете.) „Молбитѣ, съ които се прѣдставитѣ на приставитѣ

изпълнителните листове за изпълнение, се обляпват съ гербова марка от 1 л., когато сумата по изпълнителния лист е по-голяма от 100 л.; съ гербова марка от 3 л., когато сумата е по-голяма от 1.000 л.; а молбитът, съ които се представят за изпълнение изпълнителни листове за суми по-малки от 100 л., всички други молби, както и жалбитът за бавност и неправилни действия на приставитът, се освобождават от гербов сборът. Обаче днес комисията измъни този член и прие следното: (Чете.) „Молбитът, съ които се представят на приставитът изпълнителните листове или заповедитът за изпълнение, се обляпват съ гербови марки от 50 ст., ако изпълнителният лист или заповедта е издадена от мировия съдия, и съ 1 л., ако е издадена от окръжния съд; а молбитът, съ които се представят за изпълнение изпълнителни листове за суми по-малки от 100 л., и всички други молби, както и жалбитът за бавност и неправилни действия на приставитът, се освобождават от гербов сборът.“

Сега едно малко обяснение. По-рано беше прието следното: че „никакви молби до приставитът няма да се обгербоват“. По-рано се прѣдвиждаше въ проекта 50 ст. за всѣка молба, адресирана до съдебния пристав. Ние наредихме следното: че само молбитът, съ които се представят за изпълнение изпълнителните листове, ще се обляпват, а никакви други, било за бавност, било за друго. По-рано приехме, че когато се представят изпълнителни листове за изпълнение на суми по-малки от 100 л., няма да се взема никаква гербова марка; обаче на суми по-големи от 100 л. и по-малки от 1.000 л. — 1 л., или на суми по-големи от 1.000 л. ще се взема 3 л. гербова марка. Днес приехме, че ще се обгербоват всички молби до приставитът, съ които се представят изпълнителни листове или заповѣди за изпълнение, и то само тѣ, само че когато се представи изпълнителен лист, издаденъ от мировия съдия, значи за суми от 1 ст. до 1.000 л., ще се обляпва съ гербова марка 50 ст. (Отъ крайната лѣвица: Отъ 100 л.)

М. Такевъ: Защо сравнявате старото съ новото законоположение? Което сте приели, него докладвайте. Недѣйте прави сравнение.

Н. Габровски: Кой се освобождават тукъ?

Докладчикъ С. Вурмовъ: Никой. Ние приехме следното: че отъ всички молби, които се адресиратъ до пристави, само молбитът, съ които се представят на пристава изпълнителни листове или заповѣди за изпълнение, тѣ да се обляпват съ гербови марки, значи първата молба до пристава да се обляпва: ако е издаденъ изпълнителниятъ листъ отъ мировия съдия — съ 50 ст. гербова марка, а, ако е издаденъ отъ окръжния съдъ — съ гербова марка 1 л.; никакви други молби за описъ, за бавност до пристава няма да се обгербоватъ.

В. Димитровъ: Ами за листове на стойност по-малка отъ 100 л.?

Докладчикъ С. Вурмовъ: То е работа на гражданското съдопроизводство.

Ц. Таслаковъ: Г-да народни прѣдставители! Съ измѣнението настоящия законъ ние правимъ една много добра работа, като вземаме единъ приходъ отъ 500—600.000 л., както е казано въ бюджета, отъ рѣцѣтъ на съдебнитѣ пристави, въ полза на които сѣ отивали досега, и ги внасяме въ държавното съкровище, безъ да правимъ какво да е намаление за въ полза на населението, за въ полза на данъкоплатцитѣ. Туряме на държавата 600.000 л. приходъ, безъ да облекчаваме съ нищо данъкоплатцитѣ, при всичко че по-нататъкъ ще имаме друго, ще говоримъ пакъ и ще искаме да се направи и тамъ едно облекчение. Но тукъ, независимо отъ това, дѣто даваме за бюджета, дѣто даваме на държавата единъ такъвъ приходъ, туряме още, облагаме населението съ още единъ данъкъ, съ гербовитѣ марки. Вие знаете, че прѣди години до мировитѣ съдилища заявленията не се обгербоваха; по едно врѣме взе да се обгербова съ 50 ст. прѣдъ мировия съдия, каквато и да е молба. Следъ това се прѣдвидѣ да се взима 1% мито, да се обгербова съ 1 л. всѣка призовка и т. н. Сега пъкъ този данъкъ се налага, който не е малъкъ, и населението не го вижда, по той е по-тежъкъ отъ десетъка; но не го вижда населението, защото снопитѣ му не се събиратъ отъ харманъ, не се бѣрка въ кесията му, ами го дава когато завежда дѣлото, тогава го вижда. Затова, именно, населението не роптае противъ този данъкъ, както не роптае никога, когато се налага съ косвени данѣци. Затова, именно, има економисти, които искатъ косвенитѣ данѣци да ги замѣнятъ съ прѣми данѣци, защото тѣхното налагане се вижда, чувствува се и всѣки може да каже дали извѣстенъ данъкъ е добъръ или лошъ. А косвенитѣ данѣци, като се не виждатъ, кога какво прилѣга, кога какво скимне на едно министерство — лупъ единъ данъкъ. Ето, и сега сѣщото става. Вчера ни прѣдлагаха нѣщо похубаво, отколкото това, което се прѣдлага днесъ; вчера ни казваха до 100 л. няма да има марки, а отъ 100 л. нагорѣ ще има марка 1 л. Сега пъкъ ни казватъ, че за всѣка молба, която ще се касае за изпълнителенъ листъ, или за заповѣдъ отъ мировия съдия, ще се даде 50 ст. гербова марка, а за всѣки изпълнителенъ листъ отъ окръжния съдъ съ 1 л. Това нѣкои ще мислятъ, че е малъкъ данъкъ, но въ сѣщностъ не е малъкъ. Заради това ще моля г. министра да се откаже сега да облагаме съ този данъкъ населението, за което трѣбва да направимъ едно облекчение, защото съ прокарането на този законъ ние даваме за бюджета 600.000 л., за полза на държавното съкровище. Ето защо азъ настоятелно моля да рѣшите да се отхвърли този членъ и никакви гербови марки по

изпълнителните листове, когато се касае да се вложат въ жалба до съдебния приставъ, да не се искатъ. Отъ друга страна, ние тукъ не разглеждаме закона за гербовия сборъ, не е мѣстото тукъ да се занимаваме съ този въпросъ, и нѣма защо да тургаме това нѣщо въ тоя членъ. Има законъ за гербовия сборъ, ако искате, тамъ да опрѣдѣлимъ какво трѣбва да направимъ; тамъ трѣбва да се опрѣдѣли съ какви марки трѣбва да се обгербоуватъ тия молби, а не да караме хората да се лутатъ отъ единъ законъ въ другъ и да дирятъ съ каква марка трѣбва да се облѣпи всѣка една книга. Ето защо азъ съмъ противъ това и моля най-настоятелно г. Министра на Правосъдието да се откаже засега отъ облагането на този данѣкъ, или ако той това не направи, моля народното прѣдставителство да отхвърли този членъ.

II. Вжжаровъ: Г-да народни прѣдставители! И досега, въ отсъствието на тия грамадни мита, които се прѣдвиждатъ въ чл. 30 отъ законопроекта за съдебните пристапи, разноските по изпълнителните дѣла сж толкова голѣми и тежки, щото основателно чуваме пълно възмущение отъ страна на самите длѣжници, които протестиратъ противъ тази българска оправия, въ която за една длѣжима маслинка трѣбва да се плаща тулумъ зехтинъ. Съ това нѣщо се дава възможность да се облагатъ именно бѣдните хора—тия, които най-много иматъ разправи съ сѣдилищата. Банкерите не се разправятъ съ сѣдилищата, а сѣдятъ се само бѣдните. Срѣщу богатите нѣма изпълнителни листове; отъ тяхъ нѣма никой да взема. Въ продължение на 25 години поминахме безъ тия мита и ето сега пакъ искате единъ новъ непоносимъ данѣкъ. Отъ друга страна, отъ раздадения ни на 19 миналия мѣсець законопроектъ за гербовия сборъ ние виждаме, че и тамъ се искатъ, се налагатъ нови данѣци, които пакъ ще се облагатъ върху сѣщото оголено население. Въ този случай, азъ мисля, за да може по-правилно да прѣцѣнимъ, дали би трѣбвало да се приематъ тия нови данѣци или не, по-добрѣ ще бѣде да се направи това прѣдложение при разглеждането законопроекта за гербовия сборъ. Затова правя слѣдующето прѣдложение: „чл. 30 се заличава“, което прѣдложение моля да се приеме.

Министъръ Х. Тодоровъ: Г-да, ако бѣде заличенъ чл. 30, тогава трѣбва да заличимъ и всичките други членове, които еднакво говорятъ за гербови марки, описи и т. н. Въмѣсто да отиваме въ закона за гербовия сборъ да се бъркаме, когато единъ приставъ ще има закона прѣдъ себе си, ще бѣде по-добрѣ, той ще знае какво да върши. (М. Такевъ: Туй е и за самите данѣкоплатци.) Какъвъ е билъ по законопроекта, какви видоизмѣнения се въведоха и какъ послѣдните ставатъ най-приемливи? Законопроектътъ по-прѣди даваше право, щото да се изисква 50 ст. гербова

марка отъ всѣко заявление подавано на пристава; а вие знаете до пристава колко много заявления се даватъ: при даването изпълнителни листове, при описи, при обжалване за едно или друго — всичко това трѣбваше да става съ гербови марки. Е добрѣ, азъ самъ въ комисията прѣдложихъ да се измѣни това. Комисията, обаче, направи това прѣдложение, което го има въ доклада, но вие вижте дали е то по-прѣдпочтително, или е по-прѣдпочтително днешното, на което азъ се съгласихъ. Въ доклада се казваше, че се взема 50 ст. до 100 л., отъ 100—1.000 л. — 1 л. и отъ 1.000 л. нагорѣ — 3 л. Послѣ, не бѣше ясно какво се разбира подъ сумата 100 л.: дали тая на изпълнителния листъ, дали присъдената сума отъ рѣшението. Затова азъ приехъ едно такова общо, просто приложение: всички молби, които се придружаватъ съ изпълнителни листове или заповѣди отъ мировитѣ сѣдии, се облѣпватъ съ 50 ст. гербова марка; когато молбата е придружена съ изпълнителенъ листъ или заповѣдъ, издадени отъ окръжния сѣдъ, облѣпва се съ 1 л. гербова марка. Та приставетъ просто да гледа изпълнителния листъ и заповѣдта отъ мировия сѣдия ли е — да иска 50 ст., отъ окръжния сѣдъ ли е — да иска 1 л.; и така мажнотините се по-често избѣгватъ.

Азъ можехъ да приема и това: до 100 л. именно да се не облѣпватъ съ гербова марка 50 ст., по-исковетѣ до 100 л. се облѣпватъ прѣдъ мировия сѣдия съ гербова марка 50 ст. Така щото, за да нѣмаме нѣка галиматия: тукъ едно правило, тамъ друго правило, тукъ се освобождаватъ, тамъ не се освобождаватъ, приехъ да бѣде едно и сѣщо положението: прѣдъ мировия сѣдии всѣко заявление се облѣпва съ 50 ст., тогава и при пристава всѣко заявление ще се облѣпва съ 50 ст.; при окръжния сѣдъ всѣко заявление се облѣпва съ 1 л.—за заявление при пристава, което носи изпълнителенъ листъ и заповѣдъ отъ окръжния сѣдъ, да се облѣпва съ 1 л. — една работа много проста и много ясна. Защо тогава такива тъкности? Пакъ ще се яви въпросъ: какво разбирате подъ 100 л.: изпълнителния листъ ли, рѣшението на сѣда ли и т. н.

Сега по въпроса, повдигнатъ отъ г. Таслакова и други: дали да се облѣпватъ или не. Менѣ ми се струва, много е лесно, г-да, и всѣки ижтъ може да се намѣрятъ аргументи и да се намѣри съчувствие, щомъ се говори противъ нѣкой данѣкъ. (Н. Поповъ: Тѣ сж най-лесни, г-птъ министре!) Но азъ искамъ да кажа едно нѣщо. Постоянно нуждите на държавата растатъ и постоянно ние ще трѣбва да ги посрѣщаме, и гледаме да ги посрѣщаме по единъ начинъ, който най-малко тежи. Въ случай се изисква една услуга отъ пристава. Защо да се не плати тогава съ една гербова марка отъ 50 ст. или 1 л.? Ами вие не давате прогонни, не искате населението да плаща дневни и прогонни, тогава държавата отдѣ ще вземе да плати тѣзи 25 л. мѣсечно на при-

става? Срещу такива малки такси и берии се правят за населението толкова голъми услуги отъ държавата. Ето защо азъ моля Народното Събрание да приеме този членъ, както напоследъкъ се предлагаше: 50 ст. за молби, придружени съ листове и заповѣди издадени отъ мировитѣ сѣдилища, а за молби, придружени отъ изпълнителни листове или заповѣди издадени отъ окръжнии сѣдѣ, — 1 л. Съ това ние ще посрѣщнемъ и други нѣкои разности и ще можемъ да посрѣщнемъ и безотчетнитѣ, които даваме сега на приставитѣ. Вие знаете, че въ законопроекта се предлагаше да се плаща километражъ и щѣше да излѣзе отъ населението. А сега нѣма такова нѣщо. Трѣбваше да се плащатъ по 5—10—15 л., които ще се взематъ отъ длъжника, а срещу всичко това ние искаме само 50 ст. или 1 л.

Н. Мушановъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ поддържамъ прѣдложението на г. Вѣжарова да се унищожи чл. 30. Съображенията ми сѣ много малко. Откажъ политическитѣ партии въ България започнаха да вписватъ въ програмитѣ си етико правосѣдие, оттогава то постепенно посѣжва. (Смѣхъ.) Върнѣте се малко назадъ, прѣди нѣколко години, отъ 1896 г., и ще се убѣдите, че започнаха да се увеличаватъ сѣдебнитѣ мита и берии. Прѣдъ мировитѣ сѣдилища не се плащаше 1% сѣдебно мито—сега се плаща; тогава за касационни депозити по углавни дѣла не се плащаше—сега се плаща; тогава не се плащаше 1 л. за призовка—сега се плаща. Останало бѣше само отъ изпълнителното сѣдопроизводство да се не плаща. (Министъръ Х. Тодоровъ: За хармония трѣбваше!) Трѣбваше сега да стане за хармония. (Смѣхъ.) за да вземаме и по 1 л., и по 50 ст. Явно е, слѣдователно, че постоянно искаме да увеличаваме сѣдебнитѣ берии и мита, когато ужъ всички—ама всички, нѣма политическа партия у насъ, която да е казала нѣкога, че иска да посѣжни правосѣдието. Още веднажъ да констатираме, повече обичаме кукитѣ формули отъ реалнитѣ ползи. Не намираме поне, че Министертвото на Правосѣдието или сегашното правителство може да ни даде сериозни аргументи защо трѣбва още да посѣжнимъ правосѣдието въ България. Трѣбвало, казва г. Министърътъ на Правосѣдието, да откупимъ досегашната неправда. Сѣ на гърба на българския народъ ли трѣбва да се откупува тая неправда? Защо да откупуваме сега единъ недѣгъ въ изпълнителното производство съ нови суми? Защо да увеличаваме съ още $\frac{1}{2}$ л. или 1 л., които ще даватъ при изпълнителното производство? Нека кажемъ на народа, че ние сме направили една добра реформа. Но защо да увеличаваме съ 1 л. и $\frac{1}{2}$ л. заявленията за изпълнителното производство? Нѣма никой да не знае колко е тежко, обрѣменително изпълнителното производство. Ама ние, като минемъ сега къмъ послѣдующитѣ членове, ще ви кажа, че навредъ

увеличавате Азъ имамъ сравнителни изучавания и ще ви ги кажа. Когато навредъ ние увеличаваме, защо именно тукъ не оставите неувеличено? Другъ аргументъ. По суми до 100 л. сега прѣдъ мировитѣ сѣдии не се взима сѣдебно мито, не се взима сѣщо и право на призовка. Защо поне не оставихте въ съгласие сегашната реформа, а искате изпълнителни берии по дѣла до 90—100 л., (Министъръ Х. Тодоровъ: Защото прѣдъ мировия сѣдия се плаща за всѣко заявление.) Мито сѣдебно до 100 л. не се плаща съ гербови марки. Тази хармония съпоставямъ само на ония, които искатъ да се не плаща поне до 100 л. За мене е по-важно слѣдното. Когато увеличавате извѣстни берии, трѣбва да докажете поне, че искате да въведете увеличение тамъ, къдѣто сравнително е по-малко обрѣменено. За мене нѣма тежки берии, отколкото бериигъ по изпълнителното производство. Изпълнителното производство е сѣщо, сѣщо е и правосѣдието. Ако отъ насъ не се иска да намаляваме постоянно, то защо да увеличаваме туй, което всички партии желаятъ да не се увеличава? Докато нѣмате сериозни аргументи, докато не увеличите даждията тамъ, къдѣто трѣбва, по моето мнѣние, не трѣбва да допуща народното прѣдставителство да се увеличи тамъ, къдѣто, за щастие, досега се освобождаваше, а именно хартията подадена въ едно отъ правосѣднитѣ учрѣждения—изпълнителниятъ участъкъ. Оставете да се помни, че въ България, когато хората не сѣ мислили за безплатно правосѣдие, правосѣдието е било най-евтино. Само за да се запомни, че въ развитието на сѣдебнитѣ берии, въ България не се е плащало сѣдебни берии за изпълнителното производство, — само отъ туй желание азъ нѣма да гласувамъ за чл. 30.

Ан. Коновъ: Слѣдъ тия мотиви, които г. Мушановъ изказа по тоя членъ, нѣма нищо да добавя. Само едно нѣщо ще обясня, че въ стария законъ никѣдъ не съществува такова едно положение—плащане гербови марки. Това е нововъведение, това не е увеличаване на нѣщо съществуващо по-рано, а създава се новъ данѣкъ. Най-главниятъ мотивъ на г. министра е този, че трѣбва да се изплаща онова, което се взема отъ приставитѣ. Азъ мисля, че не е правъ, защото онова, което приставитѣ сѣ вземали, взима го държавата сега и, слѣдователно, държавата разполага съ онова, което по-рано се е взимало. Съ този членъ иска ново нѣщо да се взима, освѣнъ онова, което се е взимало по-рано и което държавата ще приспособи, за да плаща на приставитѣ заплатата имъ, но иска сврѣхъ това да спечели нѣщо отъ длъжницитѣ, а именно като имъ събира чрѣзъ гербови марки по 50 ст. Ето защо ще заключа съ двѣ думи, че азъ се съгласявамъ съ направеното прѣдложение, което и вчера искахъ, а именно да се унищожи този членъ, толкова повече че по

тая материя ще се говори, когато дойде редът на закона за гербовия сборъ.

Докладчикъ С. Вурмовъ: Изпуща се едно нѣщо изъ прѣдъ видъ. По-рано дѣйствително не се залѣпяше никаква гербова марка на заявленията, съ които се даваха изпълнителни листове за изпълнение. Но тогава не се плащаше нищо на приставитѣ, не се плащаха такива заплати. И азъ бихъ желалъ да дойде българската държава въ това положение, щото правосъдието да бѣде съвсѣмъ безплатно, ама признайте слѣдующето: че сега, когато имаме такива държавни дългове, когато имаме такива разходи, това не можемъ да направимъ. (М. Такевъ: Нема държавнитѣ дългове съ гербови марки ще плащаме. Хайде холапъ!) Винаватъ. Но вие увеличавате съ 150 л. заплатата на приставитѣ. По-напрѣдъ получаваха 100 л., а сега ще получаватъ 200 л., плюсъ 25 л. пѣтни, т. е. давате повече 150 л.

Н. Мушановъ: А пъкъ пишете въ бюджета 500.000 л. приходъ!

Докладчикъ С. Вурмовъ: Съмгѣвамъ се, че ще се получи такъвъ приходъ.

Н. Мушановъ: Хората знаятъ по-добрѣ отъ Васъ!

Докладчикъ С. Вурмовъ: Ами разходите? Вие трѣбва да прѣдвидите поне по 2.000 л. на всѣки единъ приставъ за писари и разсилни, а тѣ сж около 370.000 л. съ пѣтнитѣ.

Г. Кирковъ: Най-сетнѣ, въ програмата ви пише евтино правосъдие!

В. Статковъ: Г-да народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че господата, които говориха и които искаха да се прѣмачне този членъ, сж прави, но азъ нѣма да се съглася съ тѣхъ напълно да се измѣни тоя членъ. Азъ искамъ да се отгѣни само, до 100 л. да не се взима гербовъ сборъ, и то излизамъ отъ слѣдующитѣ съображения. Азъ дѣля изпълнителнитѣ листови на двѣ. Всички ония листове, които сж отъ 100 л. и 200 л. нагорѣ, ги наричамъ търговски сдѣлки на заможенитѣ, а пъкъ другитѣ до 100 л. — на земледѣлцитѣ. (Н. Мушановъ: Кръчмарскитѣ.) И менѣ ми се струва, че ако е дума за евтино правосъдие, то именно тукъ трѣбва да улесните тия бѣдни малкаши, които иматъ да взематъ до 100 л., и най-малко да ги освободите отъ гербови марки. Колкото за богатитѣ, въ които влизатъ и кръчмаритѣ, и търговцитѣ, тамъ може да се тури нѣщо за въ полза на държавата. Но азъ мисля, че полкото се касае за листове до 100 л., тамъ сме прави да искаме едно намаление и вѣрвамъ, че и самъ г. министърътъ ще се съгласи, да си остане членътъ така, както бѣше въ доклада на комисията —

до 100 л. да се освобождаватъ отъ гербова марка, а отъ 100 л. нагорѣ да остане по 50 ст. на листъ, който излиза отъ мировитѣ сѣдии, а по единъ левъ на листъ, който излиза отъ окръжнитѣ сѣдилища.

Д-ръ К. Милановъ: Г-да прѣдставители! Слѣдъ изказаното отъ прѣждоговорившитѣ, менѣ остава малко да кажа, малко да допълня и да се силая да обора съображенията на г. докладчика, съ които азъ не се съгласявамъ.

Г-да народни прѣдставители, прѣди всичко, не е правъ г. докладчикътъ като казва, че държавата сега плаща на приставитѣ повече, отколкото е плащано по-рано, защото държавата сега пъкъ взема отъ приставитѣ това, което се плащаше на приставитѣ отъ призовки, и ако по-напрѣдъ получаваша приставитѣ по 500—600 л., днесъ държавата взема разликата отъ 150 л. нагорѣ. Слѣдователно, държавата има доходъ и на които плащаме скжпо и прѣскжпо, съгласно чл. 32, а ти трѣбва да ни даде само едно правосъдие. Г-да народни прѣдставители, прѣди всичко, държавата не трѣбва да печели нищо отъ правосъдието, защото нѣмнитѣ сѣдилища изваждатъ своитѣ разходи. И всѣка прогресивна партия би трѣбвало да се стреми къмъ този либераленъ принципъ — безплатно съдене. И настоящата прогресивно-либерална партия, като такава, би трѣбвало къмъ подобно либерално искане да се стреми. Азъ ще бѣда пръвъ, който ще ви поддържа и нѣма да отстъпва отъ това, а пъкъ още повече въ такъвъ случай, когато плащаме скжпо и прѣскжпо за правосъдието. Имайте прѣдъ видъ, че за единъ дългъ отъ 101 л. ще се обложи дължникътъ, може би, не съ 10 л., а съ 50 л. Споредъ чл. 32 ние имаме маса разноси: имаме за призовки, за изпълнение, за доброволно поискване, призовки за секвестъръ, призовки за продажба и т. н. и за описъ. Ако вземемъ да облагаме и съ гербовъ сборъ заявленията, които се подаватъ, ще обложимъ съ 70% дължницитѣ. Извѣстно е, че повече който има да дава е бѣдното население. Слѣдователно, ние го утрупваме съ още по-тежки данъци и, когато се удовлетвори кредиторътъ, ако остане нѣкой и другъ левъ, ще го взематъ само за гербовъ сборъ и за призовки. Че това е тѣй, се вижда отъ прѣдписанието на чл. 40 отъ настоящия законъ, въ който се казва, че всички по-горѣ изброени разноси по изпълнението се плащатъ отъ дължницитѣ, значи, ние обръмениваме и така съсипания дължникъ. Ето защо ние имаме право да изискаме да си остане поне досега както е било, а още повече отъ една прогресивна партия имаме право да искаме да не става толкова консервативна и да облага хората повече, а да остави свободни хората, които отиватъ да търсятъ правосъдие, да си плащатъ, както е било досега, и да не плащатъ за всѣко заявление при подаването на изпълнителнитѣ листове и гербова марка.

Ц. Таслаковъ: Г-да прѣдставители! Азъ искамъ да се изхвърли чл. 30 и имамъ сериозни аргументи за това. Дѣйствително, когато ще се покачватъ известни данъци, когато се налагатъ нови данъци на населението, трѣбва да имате сериозни аргументи. Питамъ ви васъ, отъ червената маса: какви аргументи имате? Какви разноси правите, за да увеличавате данъка? Какво мислите? Че ние ще ви търпимъ сега тукъ! Азъ не го искамъ отъ никоя партия. Азъ го искамъ отъ народното прѣдставителство, да отхвърли тоя данъкъ. Трѣбва да стане г. Министърътъ на Правосъдието и г. Министърътъ на Финансите и да ни кажатъ, кои сж сериознитѣ аргументи, които ги каратъ да налагатъ нови данъци. Ние досега сме се борили да намалимъ разходитѣ, да закрѣпимъ данъцитѣ и да уравнимъ бюджетъта. Не проповѣдвахте ли сжщото съ насъ заедно? Миналата година, когато бѣха двѣтѣ партии на властъ, не декларираха ли това: ние искаме да намалимъ тежкитѣ сѣществуващи данъци, но не можахме, обаче ще се грижимъ да намалимъ разходитѣ; то, обаче, не може да стане въ такъвъ размѣръ, щото да ни даде единъ уравниленъ бюджетъ, и затова трѣбва да ни гласувате единъ заемъ. И отъ това има 5—6.000.000 л. економия за бюджета. И дѣ вие ги дадохте, за да се почувствува, че бюджетътъ е уравниленъ? Но ние гледаме, че вашиятъ приходенъ бюджетъ е надутъ по такъвъ начинъ, щото приходитѣ нѣма да дадатъ тия цифри, до които сте ги увеличили, а разходитѣ сж увеличени и ще имате дефицитъ. Затова, безъ да искаме да се нападаме, че нѣкаква партия имала въ програмата си това или онова, ние трѣбва да се замислимъ. За мене програми писани сж само една залъгалка, а тукъ се изискватъ сериозни аргументи, за да поискате увеличението данъка на единъ народъ. Аргументътъ на г. Министра на Правосъдието, че така било въ проекта, съвсѣмъ си нѣма мѣстото. Азъ не ви питамъ какво сте прѣдставили. Прѣдставили сте много, а сега намалявайте. Че имало нѣкакво облекчение между вашия законопроектъ и онова, което комисията ни прѣдлага, то не е аргументъ. Имаше ли по-напрѣдъ такива пѣтни пари на приставитѣ? Вие кавахте: бѣхъ турилъ, но вие не щете, и сега нѣма. Вие казвате: имаше ли гербовъ сборъ въ стария законъ? Нѣмахте, и сега нѣмате. Защо не правите гербовъ сборъ въ тѣзи нови работи? Съвършено не сте прави въ вашето твърдение. Независимо отъ това, г-да народни прѣдставители, нѣкои станаха и казаха: до 100 л. не трѣбва да се взема. Ами и до 1.000 л. мислите ли че винаги се събиратъ? Вие имате изпълнителенъ листъ за 1.000 л., но когато го давате, въ края на краищата, повечето пѣти събиратъ се едва 100 л., а отъ 100 л. — едва 10 л., а много пѣти едва излизатъ разносикитѣ и нито длѣжниците се издѣлжава, нито кредиторътъ се задоволява. Такива случаи не може да се откъсватъ. (П. Вжжаровъ: Вѣрно е.) Е добръ, кажете

ни, г-да, дѣ ви сж сериознитѣ аргументи, за да искате тази жертва отъ народа, за да покачвате данъка? Ето защо азъ най-енергически възставамъ и по единъ начинъ най-дружелюбенъ ви моля, да не покачвате тоя данъкъ, да гласувате противъ члена, ако самъ г. министърътъ не иска да го оттегли.

Е. Начевъ: Г-да народни прѣдставители! Слѣдъ рѣчта на г. Таслакова малко остава да кажа азъ. (Отъ дѣсницата: Тогазъ нищо недѣйте казва.) Трѣбваше, г-да народни прѣдставители, да минатъ само 24 часа и да чуемъ двѣ мнѣния по този въпросъ за такситѣ. Снощи г. Министърътъ на Правосъдието ни казваше, че единъ сѣдебенъ приставъ получава повече отъ 1.000 л., а г. Такевъ дойде да ги изравни, че получавали повече отъ единъ министъръ. (М. Такевъ: Вѣрно.) А сега, когато дохожда да говоримъ, че тия берии ще ги взема правителството, то казва: г-да, ние плащаме заплатата, ние плащаме пѣтни. Така казва г. министърътъ. Сега, когато тия такси ще ги взема правителството, вижда имъ се много, а снощи дѣйствително ни поразиха съ своитѣ атаки, когато станехме да кажемъ двѣ добри думи за нѣкои пристави. Азъ ще ви моля, г-да народни прѣдставители, ако не приемете това, което много справедливо прѣдлага г. Такевъ и г. Мушановъ, да приемете поне онова, което снощи г. министърътъ заяви; защото, ако вие приемете единъ изпълнителенъ листъ отъ 5 или отъ 2 л., каквито сж често изпълнителнитѣ листове въ селата, ако вие вземете 50 ст. марка, вие ще направите голѣма несправедливостъ. Азъ ще моля тия, които боравятъ съ тѣзи работи, или тия, които малко ги боли за нуждитѣ на населението, ако г. министърътъ не се съгласи, да гласуваме противъ тоя членъ: ако не направите това, вие ще направите една голѣма неправда и азъ не зная какъ ще давате отчетъ, когато си отидете по домоветѣ. (Смѣхъ.)

Министъръ Х. Тодоровъ: Вие помните вѣчера какво се каза отъ мене, а пъкъ тъкмо, кога се почна разискването по тоя членъ, вие видѣхте какво бѣше разположението на Народното Събрание и какъ послѣ съвършено се измѣни. (П. Вжжаровъ: Българско Народно Събрание!) Когато направихме послѣдното прѣдложение, именно 50 ст., а не 1 л. и вмѣсто 3 л. — 1 л., едно общо одобрение стана, че то е една хубава мѣрка.

М. Такевъ: Вѣрно, ама кой ви караше въ комисията да се повръщате изново по сѣщия въпросъ? Снощи бѣше приетъ.

Министъръ Х. Тодоровъ: Ако досега тѣзи гербови марки не сж се вземали, вие не можете да кажете защо не сж се вземали. Понеже правимъ този законъ и диримъ отъ лѣво и отъ дѣсно малко

или много приходи, то тѣзи приходи сѣ такива, които не се усѣщатъ, и, второ, тѣ се даватъ срѣщу известна услуга. Г-нъ Драгиевъ се смѣе. Ама вие се отнасяте до сѣда да ви сѣди дѣлото, вие се отнасяте и до сѣдебния приставъ да направи еднѣкакво, вие въ сѣщността искате отъ държавата да ви направи нѣкаква услуга. Това е било въ такъвъ смисълъ. Какъ можете по-добрѣ да аргументирате единъ данѣкъ прѣдъ Народното Сѣбрание, освѣнъ така, както е, срѣщу нѣкаква услуга?

Н. Цановъ: Азъ бихъ молилъ да ми отговори г. министърътъ, защо плащатъ данѣкъ гражданитѣ въ една държава, ако държавата не може да имъ даде правосѣдие.

Министъръ Х. Годоровъ: Когато отидете на мировия сѣдия, давате заявление съ гербова марка; отидете на окръжния сѣдъ и на друго учрѣждение и давате гербова марка — нѣмаше причина защо да се остави и тукъ безъ гербови марки. И, при туй, послѣдното видоизмѣнение, което се направи, правѣше таксата твърдѣ лека, и Народното Сѣбрание прѣкрасно можеше я прие. Азъ не правя отъ туй нѣкакъвъ си особенъ въпросъ, но искамъ да ви кажа, че вие сами трѣбва да се загрижвате за известни приходи, които отъ лѣво и отъ дѣсно ще дѣржите, ако не сега, то другъ пѣтъ. Сега е удобенъ случай, когато се разглежда законътъ за сѣдебнитѣ пристапи, да се прокара известенъ доходъ, да се прокаратъ и тукъ известни гербови марки за известни заявления. Азъ пакъ ви напомнямъ, какъ въ начало Народното Сѣбрание бѣше въ разположение да приеме туй видоизмѣнение на комисията, а по-послѣ, при едно увѣщание отъ г. Таслакова или друго, Народното Сѣбрание свършено си измѣни мнѣнието.

В. Димчевъ: Г-да народни прѣдставители! Основата за налагане на данѣкъ е, че държавата гарантира права, дава услуги и, срѣщу туй, всѣки единъ отъ подданицитѣ ѝ е длъженъ и той да дава нѣщо, за да я поддържа. Правосѣдието е едно отъ цѣнитѣ права за гражданитѣ и, слѣдователно, има се основание държавата да взема нѣщо срѣщу туй. Но трѣбва да направи една кѣсичка смѣтка, за да видите какво даваме ние на държавата срѣщу тая услуга и дали ѝ плащаме толкова, колкото трѣбва. Една мѣничка смѣтка моля да чуете. Вземамъ за основа единъ искъ отъ 200 л. Давете на мировия сѣдия искова молба, облѣпите я съ гербова марка 50 ст.; двама души сте странитѣ, по 1—2 л.; имате сѣдебно мито 2 л.; сѣдите се прѣдъ мировия сѣдия и рѣши мировиятъ сѣдия дѣлото — (П. Вжаровъ: Ами свидѣлитѣ?) оставѣте свидѣлитѣ, — апелирате го, дадете за апелационна жалба 2 л. гербови марки; дадете 1 л. за съобщение; дадете 2 л. за призовки прѣдъ окръжния сѣдъ; послѣ, рѣши дѣлото окръжниятъ сѣдъ; имате 10 л. адвокатско право за всѣка инстанция, и така,

20 л. адвокатско право за двѣтѣ инстанции; рѣши се дѣлото; дадете заявление за единъ изпълнителенъ листъ, залѣпите 50 ст. гербова марка; вземате изпълнителенъ листъ — 1 л. и 50 ст.; дадете го на сѣдебния приставъ — 50 ст. гербова марка; послѣ, сѣдебниятъ приставъ ви иска 1 л. за призовка за доброволно изплащане; послѣ, искате описъ за движими имоти, дадете му 2 л. за призовки, 1 л. за описъ — всичкитѣ тия, като ги съберете, ще излѣзатъ 38½ л. за 200 л., безъ да става отлагане на дѣлото, безъ да става огледъ, безъ да се посочватъ свидѣтели, на които да се плаща. Слѣдователно, на 200 л. вие давате 40 л., 20%. Коя услуга въ България се плаща съ 20%? Но най-минималниятъ размѣръ, който може да се вземе на 200 л., е 40 л., които трѣбва да платите за тази услуга, и то ако си изкарате паритѣ; но много пѣтъ, като е дошла работата до сѣдъ, не можете да си изкарате паритѣ, и вие ще шконтирате 20—30%, за да си вземете остатѣка. Безъ да турямъ разнитѣ комисии, виждате, че минимумътъ е 20%. Не е ли скѣпо срѣщу тази услуга? Сега, каквото щете направѣте, но азъ мисля, че тая смѣтница е много краснорѣчива подиръ аргументитѣ, които ви се приведохъ, за да не приемате тоя членъ.

Прѣдседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Ще положа на гласуване чл. 30, но понеже има по-стѣпили нѣкои прибавки, то ще положа на гласуване тѣхъ по-напрѣдъ.

Прибавкитѣ сѣ: една на г. Таслакова, друга на г. Вжарова — тѣ иматъ едно и сѣщо съдържание. Прѣдложението на г. Таслакова и онова на г. Вжарова сѣ въ смисълъ: чл. 30 да се заличи. Азъ ще положа на гласуване само едното отъ тѣхъ, именно прѣдложението на г. Таслакова, което прѣдсѣствува онова на г. Вжарова и което гласи: (Чете.) „Прѣдлагамъ чл. 30 да се изхвърли.“ Ще моля тия г. г. народни прѣдставители, които сѣ за тази прибавка, да вдигнатъ рѣка. (К. Калчовъ: То е отрицателно. Ако членътъ не се приеме, то ще се приеме.) Г-нъ Калчовъ! Винаги измѣненията се гласуватъ по-напрѣдъ. Правилникътъ е изриченъ.

Който сѣ за прѣдложението на г. Таслакова, усвоено отъ г. Вжарова, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Сѣбранието приема. (Отъ дѣсницата: Не е вѣрно.)

Азъ констатирамъ, г-да, че е болшинство. Ако има нѣкой да оспорва, ще положа втори пѣтъ на гласуване. (Отъ дѣсницата: Меншество е! — Отъ лѣвицата: Болшинство!)

Министъръ-Прѣдседателъ Д-ръ С. Даневъ: Да се направи провѣрка въ всѣки случай.

Н. Габровски: Това е вече морално влияние отъ г. Министъръ-Прѣдседателя.

В. Димитровъ: Вие констатирахте, г-нъ прѣдседателю, че е болшинство!

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Правилникътъ е изриченъ. Щомъ има оспорване, ще положиа вторъ пътъ на гласуване.

А. Блажевъ: Оспорваме гласуването. Нѣма болшинство!

М. Таковъ: Кой оспорва?

А. Блажевъ: Ние оспорваме; нѣма болшинство!

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Умоляватъ се тия господа, които сж за прѣдложението на г. Таслакова, да станатъ на крака.

Моля г. г. квесторитѣ да прѣброятъ гласовѣтъ.

Квесторъ А. Самоковлийски: (Слѣдъ прѣброяване гласовѣтъ.) 103 сж всичко, 52 седѣха; значи, 51 сж за, а 52 противъ.

Ц. Таслаковъ: 55 души бѣха станали.

Квесторъ А. Самоковлийски: 51 бѣха станали на крака, а 52 седѣха. (Гласове отъ лѣвицата и крайната лѣвица: Ние оспорваме!)

М. Таковъ: Да стане поименно гласуване.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: По-неже се оспорва пакъ гласуването, на основание чл. 54 отъ правилника, ще се пристѣпи къмъ поименно гласуване. (Гласове: Тѣй, тѣй!)

Моля г. секретаря да прочете списъка и тия, които сж за прѣдложението на г. Таслакова, да се изхвърли чл. 30, ще казватъ за, а тия, които сж противъ изхвърлянето на тоя членъ, ще казватъ противъ.

Секретаръ Д. Филовъ: (Чете списъка и г. г. народнитѣ прѣдставители гласуватъ.)

М. Абаджиевъ — (отсѣтствува);

Н. Абаджиевъ — противъ;

П. Абрашевъ — (отсѣтствува);

И. Арнаутовъ — (отсѣтствува);

А. Арсениевъ — за;

С. Арсениевъ — за;

Н. Бадински — противъ;

Х. Бакаловъ — (отсѣтствува);

Т. Балабановъ — противъ;

М. Балтовъ — противъ;

Н. Беневъ — (отсѣтствува);

Д. Благоевъ — за;

А. Блажевъ — противъ;

И. Бобековъ — противъ;

С. С. Бобчевъ — (отсѣтствува);

М. Божковъ — противъ;

Х. Боневъ — за;

Т. Бурмовъ — (отсѣтствува);

С. Бурмовъ — противъ;

А. Буровъ — за;

П. Бѣчваровъ — (отсѣтствува);

Г. Вѣлковъ — противъ;

Г. Василевъ — (отсѣтствува);

И. Василевъ — за;

Кара Хр. Василевъ — противъ;

И. Веселиновъ — (отсѣтствува);

Т. Вайковъ — (отсѣтствува);

И. Воденчаровъ — противъ;

Д. Вѣлчевъ — противъ;

Х. Върбеновъ — противъ;

П. Вжжаровъ — за;

Н. Габровски — за;

А. Геневъ — за;

И. Георговъ — за;

И. Георгиевъ — за;

М. Георгиевъ — противъ;

И. Гешовъ — (отсѣтствува);

Н. Гимиджийски — за;

К. Господиновъ — противъ;

А. Груевъ — противъ;

И. Гърковъ — (отсѣтствува);

Н. Дечевъ — (отсѣтствува);

К. Диловски — (отсѣтствува);

В. Димчевъ — за;

В. Димитровъ — за;

Д-ръ Г. Гаговъ — (отсѣтствува);

Д-ръ Н. Генадиевъ — (отсѣтствува);

Д-ръ П. Гудевъ — (отсѣтствува);

Д-ръ С. Даневъ — противъ;

Д-ръ К. Икономовъ — (отсѣтствува);

Д-ръ К. Милановъ — за;

Д-ръ К. Милковъ — за;

Д-ръ С. Мирковъ — (отсѣтствува);

Д-ръ Д. Молдовъ — противъ;

Д-ръ П. Ношковъ — противъ;

Д-ръ А. Радевъ — (отсѣтствува);

Д-ръ А. Ходжевъ — (прѣседателствующъ);

К. Досевъ — (отсѣтствува);

М. Доспатски — противъ;

Д. Драгиевъ — за;

П. Драгулевъ — (отсѣтствува);

Л. Дуковъ — (отсѣтствува);

Д. Дяковъ — за;

И. Еневъ — противъ;

Я. Забуновъ — за;

Г. Згуревъ — (отсѣтствува);

П. Златаровъ — (отсѣтствува);

Д. Зографски — (отсѣтствува);

М. Игнатовъ — (отсѣтствува);

Д. Икономидисъ — (отсѣтствува);

С. Ицковъ — (отсѣтствува);

П. Калинковъ — (отсѣтствува);

К. Калчовъ — за;

С. Калчовъ — (отсѣтствува);

Х. Камбуровъ — (отсѣтствува);

А. Каназирски — (отсѣтствува);

М. Каравасилевъ — противъ;

П. Каравеловъ — (отсѣтствува);

Д. Карамановъ — за;

А. Каранешевъ — (отсѣтствува);

И. Карастояновъ — противъ;

К. Кафеджийски — (отсѣтствува);

О. Кечели — (отсъствува);
 Г. Кирковъ — за;
 В. Кобуровъ — противъ;
 П. Ковачевъ — (отсъствува);
 Д. Колевъ — за;
 Ан. Коновъ — за;
 Ат. Коновъ — за;
 Г. Константиновъ Палата — противъ;
 Н. Константиновъ — (отсъствува);
 В. Кръстевъ — за;
 Г. Кутинчевъ — за;
 Г. Кърджиевъ — (отсъствува);
 Н. Лазаровъ — (отсъствува);
 С. Лафчиевъ — (отсъствува);
 Н. Лефтеровъ — (отсъствува);
 А. Людскановъ — противъ;
 М. Маджаровъ — за;
 К. Малевъ — (отсъствува);
 Х. Мановъ — (отсъствува);
 Д. Манчовъ — (въздържа се);
 Д. Марковъ — за;
 Н. Марковъ — (отсъствува);
 П. Марковъ — за;
 С. Махмудовъ — (отсъствува);
 М. Месудовъ — (отсъствува);
 М. Милевъ — (отсъствува);
 Б. Минчовъ — (отсъствува);
 К. Мирски — за;
 С. Митовъ — (отсъствува);
 Т. Михайловъ — (отсъствува);
 Х. Вей Мустафа Бейовъ — (отсъствува);
 Н. Мушановъ — за;
 В. Наковъ — противъ;
 Е. Начевъ — за;
 Н. Начовъ — за;
 Т. Начовъ — (отсъствува);
 С. Недевъ — за;
 Х. Неджибъ Бей — (отсъствува);
 И. Нейчовъ — (отсъствува);
 Т. Орловъ — (отсъствува);
 М. Павловъ — (отсъствува);
 П. Пановъ — за;
 Г. Пасаровъ — противъ;
 Г. Пеневъ — (отсъствува);
 Д. Петковъ — противъ;
 И. Петровъ — (отсъствува);
 П. Петринъ — противъ;
 И. Пецовъ — (отсъствува);
 П. Пешевъ — за;
 С. Пипевъ — противъ;
 С. Пиралковъ — за;
 В. Поповъ — (отсъствува);
 Вен. Поповъ — (отсъствува);
 Д. Б. Поповъ — (отсъствува);
 И. Поповъ — за;
 Н. Поповъ — за;
 И. Пъневски — противъ;
 Н. Рашеевъ — (отсъствува);
 С. Савовъ — противъ;
 Н. Савчевъ — за;

И. Сакхзовъ — (отсъствува);
 О. Бен Сали Бейовъ — (отсъствува);
 А. Самоковлийски — противъ;
 М. Сарафовъ — (отсъствува);
 Ф. Симидонъ — противъ;
 С. Славовъ — за;
 А. Славчовъ — (отсъствува);
 И. Соколовъ — за;
 В. Стаменовъ — (отсъствува);
 А. Станчовъ — за;
 В. Статковъ — противъ;
 М. Стояновъ — (отсъствува);
 Т. Стояновъ — (отсъствува);
 А. Страшимировъ — (отсъствува);
 М. Такевъ — за;
 Ц. Таслаковъ — за;
 П. Тенчевъ — (отсъствува);
 Т. Теодоровъ — за;
 Ю. Теодоровъ — за;
 П. Тодоровъ — за;
 Х. Тодоровъ — противъ;
 Д. Тоневъ — противъ;
 Х. Тоневъ — (отсъствува);
 Д. Тончевъ — (отсъствува);
 Г. Трифоновъ — (отсъствува);
 И. Тянковски — противъ;
 Н. Узуневъ — противъ;
 А. Урумовъ — (отсъствува);
 Т. Фератовъ — (отсъствува);
 Г. Филиновъ — противъ;
 Д. Филонъ — за;
 А. Франга — (отсъствува);
 Е. Хасановъ — (отсъствува);
 В. Христовъ — за;
 Д. Христовъ — (отсъствува);
 Н. Христовъ — (отсъствува);
 М. Хюсеиновъ — (отсъствува);
 Д. Цанковъ — (отсъствува);
 Н. Цановъ — за;
 П. Чаушовъ — (отсъствува);
 Н. Шивачевъ — противъ;
 Т. Шипковъ — (отсъствува);
 П. Шошовъ — противъ;
 Ю. Юсуфовъ — (отсъствува);
 Д. Яблански — за;
 В. Якововъ — (отсъствува).

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Отъ 96 души, които сж гласували, 53 сж за, 43 противъ; значи, Народното Сѣбрание приема прѣдложенияето на г. Таслакова за заличаването на чл. 30.

Н. Габровски и Г. Кирковъ: (Къмъ г. квестора.) Вие пакъ не казвате истината.

Квесторъ А. Самоковлийски: Дойдоха отъ коридоритѣ — направѣте справка.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Има една поправка, която иде по редъ, обаче остава

безпрѣдметна слѣдъ приемане прѣдложението на г. Таслакова.

Понеже часътъ мина 8, то засѣданието трѣбва да се вдигне.

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Азъ прѣдлагамъ: да имаме засѣдание утрѣ и на пръвъ дневенъ редъ да имаме общи дебати по бюджета и, послѣ, дневния редъ както слѣдва днесъ.

Н. Цановъ: Нѣмаме още военния бюджетъ!

Г. Кирковъ: Не сме още провѣрили изборитѣ!

Министъръ-Прѣседателъ Д-ръ С. Даневъ: Това е моето прѣдложение.

Прѣседателствующъ Д-ръ А. Ходжевъ: Споредъ правилника, утрѣ нѣмаме засѣдание, обаче

има прѣдложение отъ г. Министъръ-Прѣседателя, да има засѣдание.

Които приематъ прѣдложението на г. Министъръ-Прѣседателя, утрѣ да имаме засѣдание, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Народното Събрание приема.

Които приематъ утрѣ на пръвъ дневенъ редъ да бждатъ генералнитѣ дебати по бюджета, да вдигнатъ рѣка. (Болшинство.) Народното Събрание приема. (Отъ лѣвицата: Меншество.) Болшинство. На пръвъ дневенъ редъ утрѣ ще имаме: генерални дебати по бюджета и ще слѣдва дневниятъ редъ отъ днешното засѣдание.

Засѣданието се закрива.

(Закрито въ 8 ч. и 15 м. вечерята.)

Прѣседателъ: **Д. Цанковъ.**

Подпрѣседатели: { **А. Франгя.**
 Д-ръ А. Ходжевъ.

Секретаръ: **Д. Филовъ.**

Началникъ на Стенографическото бюро: **Т. Гълъбовъ.**